ZAKON O GASU ("Sl. glasnik RS", br. 22/2018 i 15/2021)

ZAKON O GASU

("Sl. glasnik RS", br. 22/2018 i 15/2021)

GLAVA I
OSNOVNE ODREDBE

Predmet Zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuju se način organizovanja i obavljanja energetskih djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, nadležnosti Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske u sektoru prirodnog gasa, uslovi za uredno, kvalitetno i sigurno snabdijevanje kupaca prirodnim gasom, pristup tržištu prirodnog gasa, kao i prava i obaveze učesnika na tržištu, zaštita kupaca, te nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i druga pitanja od značaja za uređivanje sektora prirodnog gasa.

Cilj i primjena Zakona

Član 2

(1) Cilj ovog zakona je da:

1) utvrdi kriterijume i procedure koji se primjenjuju za davanje ovlašćenja za obavljanje djelatnosti iz sektora prirodnog gasa, obezbijedi zakonske okvire privrednim društvima za pružanje javnih usluga za nesmetano snabdijevanje potrošača prirodnim gasom i nadzor nad obavljanjem ovih djelatnosti,

2) utvrdi pravni okvir za neograničenu trgovinu i neometano snabdijevanje prirodnim gasom po definisanim standardima kvaliteta u korist kupaca,

3) osigura bezbjedan, pouzdan i efikasan rad transportnog sistema prirodnog gasa i pružanje usluga transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa svim korisnicima sistema, kao i drugih sistema, objekata i djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

4) utvrdi prava i obaveze energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa na način i pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i detaljnije utvrdi prava i obaveze Regulatorne komisije, kao i pravni osnov za međusobne odnose energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa i njihove odnose sa Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske (u daljem tekstu: Regulatorna komisija),

5) ostvaruje uslove za dalji razvoj otvorenog tržišta prirodnog gasa zasnovano na principima konkurencije, nediskriminacije, javnosti i transparentnosti,

6) utvrdi Pravila organizovanja i funkcionisanje tržišta prirodnog gasa, uključujući njegov dalji razvoj i integrisanje u panevropsko tržište,

7) osigura efektivno razdvajanje operatera transportnog sistema i njegovu nezavisnost od drugih djelatnosti koje se odnose na prirodni gas i od drugih komercijalnih interesa,

8) stvori uslove za odgovarajuće investicije u sektoru prirodnog gasa,

9) utvrdi pravni osnov za regionalnu i međunarodnu saradnju operatera transportnog sistema i drugih energetskih subjekata na tržištu gasa Republike Srpske, kao i za međusobnu saradnju između nadležnih organa, Regulatorne komisije, institucija i drugih javnih tijela.

(2) Odredbe ovog zakona primjenjivaće se na bio-gas i gas iz bio-mase ili druge vrste gasova ukoliko se ti gasovi mogu tehnički i sigurno transportovati kroz sisteme prirodnog gasa.

Definicije

Član 3

Pojedini pojmovi korišćeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

1) balansni period označava period u kojem svaki korisnik sistema preuzima nabavljenu količinu prirodnog gasa, u skladu sa ugovorom o transportu,

2) balansna odgovornost na tržištu prirodnog gasa je obaveza učesnika na tržištu da uravnoteže količinu prirodnog gasa na ulazu u sistem i izlazu iz sistema u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje i preuzmu finansijsku odgovornost za odstupanje,

3) vertikalno integrisani subjekt označava energetski subjekt ili grupu tih subjekata koji obavlja djelatnost u sektoru prirodnog gasa u kojima isto lice ima pravo direktne ili indirektne kontrole i gdje energetski subjekt, ili grupa tih subjekata, vrši najmanje jednu od djelatnosti transporta ili distribucije, te najmanje jednu od djelatnosti proizvodnje ili snabdijevanja prirodnim gasom,

4) direktni gasovod je gasovod koji povezuje proizvođača prirodnog gasa, odnosno bio-gasa, ili gasnog sistema sa izolovanim kupcem koji nije dio transportnog ili distributivnog sistema,

5) distribucija je prenos prirodnog gasa kroz distributivne sisteme pritiska do 16 bara radi njegove isporuke kupcima, ali ne uključuje snabdijevanje prirodnim gasom,

6) dugoročno planiranje je planiranje kapaciteta snabdijevanja i transporta na dugoročnoj osnovi radi zadovoljenja potraživanja sistema za prirodnim gasom, raznolikosti izvora i obezbjeđenja snabdijevanja kupca od energetskog subjekta,

7) energetski subjekt je pravno lice ili preduzetnik koji u sektoru prirodnog gasa obavlja jednu od djelatnosti iz sektora gasa,

8) interkonektor je gasovod koji prelazi granicu između država radi povezivanja njihovih sistema, kao i oprema koja se koristi za povezivanje njihovih sistema,

9) integritet gasovodnog sistema je cjelovitost gasovodnog sistema, u kome parametri sistema (pritisak, protok i kvalitet prirodnog gasa) ostaju u okviru minimalnih i maksimalnih ograničenja koja je

odredio operater transportnog ili distributivnog sistema da bi obezbijedio tehničku sigurnost snabdijevanja,

10) javna usluga označava obavezu energetskih subjekata da, u opštem ekonomskom interesu, obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa prema regulisanim uslovima koji se mogu odnositi na sigurnost snabdijevanja, kontinuitet, kvalitet i cijenu usluge, uključujući energetsku efikasnost i korišćenje energije iz obnovljivih izvora,

11) javni snabdjevač je energetski subjekt koji snabdijeva prirodnim gasom male kupce i domaćinstva koji nisu izabrali snabdjevača na tržištu,

12) kombinovani operater sistema je energetski subjekt koji obavlja djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa, distribucije i upravljanja distributivnim sistemom, skladištenja i upravljanja skladišnim sistemom i upravljanja postrojenjem za utečnjeni prirodni gas,

13) kontrola označava prava, ugovore ili bilo koja druga sredstva koja, odvojeno ili u kombinaciji sa drugima, a vodeći računa o relevantnim činjenicama ili zakonskim odredbama, daju mogućnost odlučujućeg uticaja na energetski subjekt, naročito putem vlasništva ili prava na korišćenje ukupnih ili dijela osnovnih sredstava energetskih subjekata ili prava ili ugovora koji obezbjeđuju odlučujući uticaj na sastav, glasanje ili odluke organa subjekta,

14) kupac je pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje kupuje prirodni gas, uključujući proizvođače prirodnog gasa i kupce na veleprodajnom tržištu,

15) krajnji kupac je kupac koji kupuje prirodni gas za vlastite potrebe,

16) kupac iz kategorije domaćinstva je krajnji kupac ili potrošač gasa koji nabavlja prirodni gas za vlastito domaćinstvo, isključujući obavljanje komercijalnih ili profesionalnih djelatnosti,

17) kupac na veleprodajnom tržištu je preduzetnik ili pravno lice, osim operatera transportnog sistema ili operatera distributivnog

sistema, koje kupuje prirodni gas radi dalje prodaje unutar ili izvan sistema u kome se nalazi ili za sopstvene potrebe,

18) korisnik sistema je proizvođač, krajnji kupac ili snabdjevač prirodnim gasom,

19) lajnpak (engl. linepack) je trenutna količina prirodnog gasa koja se pod pritiskom skladišti u sistemu (transportnom, distributivnom) i kratkoročno se može koristiti za obezbjeđivanje sigurnosti rada i balansiranje (uravnoteženje) sistema u okviru dozvoljene promjene pritiska,

20) neprekidni kapacitet je kapacitet koji operater transportnog sistema garantuje korisniku sistema u ugovorenom obimu,

21) novi infrastrukturni objekti su objekti koji nisu izgrađeni do dana stupanja na snagu ovog zakona,

22) Regulatorni odbor je organ Energetske zajednice, definisan Ugovorom o Energetskoj zajednici, čiji članovi su predstavnici regulatora Strana Energetske zajednice i predstavnici Evropske unije,

23) operater transportnog sistema je energetski subjekt koji obavlja djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa ili njegovim posebnim dijelom i odgovoran je za njegov rad,

24) operater distributivnog sistema je energetski subjekt koji obavlja djelatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom prirodnog gasa,

25) operater postrojenja za utečnjeni prirodni gas - UPG (engl. liquified natural gas) je energetski subjekt koji obavlja prevođenje prirodnog gasa u tečno stanje ili skladištenje, vrši pretovar i ponovno vraćanje u gasovito stanje, te je odgovoran za rad terminala za prirodni gas,

26) pomoćne usluge su sve usluge koje su potrebne za pristup i rad transportnih sistema, distributivnih sistema, utečnjeni prirodni gas ili skladišta prirodnog gasa, uključujući uravnoteženje, umješavanje i utiskivanje inertnih gasova, ali isključujući objekte koji su namijenjeni isključivo obavljanju funkcija operatera transportnih sistema,

27) prekidni kapacitet je kapacitet koji operater transportnog, odnosno distributivnog sistema može prekinuti u skladu sa ugovorom,

28) primarno tržište transportnim kapacitetima je regulisano tržište kapacitetima koje dodjeljuje operater transportnog sistema u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema odobrenim od Regulatorne komisije,

29) proizvodnja prirodnog gasa je postupak kojim se u proizvodnom postrojenju postiže da prirodni gas zadovoljava uslove o kvalitetu prirodnog gasa nakon njegove eksploatacije, koja se odvija prema propisima iz oblasti rudarstva, da bi se mogao tehnički i sigurno transportovati ili distribuirati kroz gasnu mrežu radi prodaje i isporuke,

30) skladište utečnjenog prirodnog gasa - UPG označava pogon koji se koristi za prevođenje prirodnog gasa u tečno stanje, skladištenje, pretakanje i ponovno prevođenje prirodnog gasa u gasno stanje, uključuje pomoćne usluge za dalje otpremanje u transportni sistem i ne odnosi se ni na jedan dio ovog skladišta koji se koristi za trajno skladištenje,

31) certifikacija je postupak kojim se utvrđuje usklađenost operatera transportnog sistema sa uslovima u vezi sa njegovom nezavisnošću i razdvajanjem od vertikalno integrisanog subjekta, kao i sa drugim relevantnim zahtjevima iz ovog zakona,

32) sigurnost označava sigurnost snabdijevanja prirodnim gasom i tehničku sigurnost,

33) sigurnost snabdijevanja je obezbjeđivanje dovoljnih količina prirodnog gasa krajnjim kupcima i sposobnost sistema prirodnog gasa da snabdijeva krajnje kupce prirodnim gasom,

34) socijalno ugroženi kupac je domaćinstvo koje zbog socijalnog statusa ili zdravstvenog stanja, u skladu sa ovim zakonom, ima pravo na snabdijevanje pod posebnim uslovima,

35) Sekretarijat Energetske zajednice je organ Energetske zajednice koji pruža administrativnu podršku Energetskoj zajednici, nadgleda

pravilno izvršavanje obaveza Strana Energetske zajednice i obavlja druge aktivnosti definisane Ugovorom o Energetskoj zajednici,

36) sekundarno tržište transportnim kapacitetima je slobodno tržište kapacitetima kojim se trguje van primarnog tržišta,

37) snabdjevač je pravno lice ili preduzetnik koji obavlja djelatnost snabdijevanja,

38) snabdjevač posljednjeg izbora je pravno lice ili preduzetnik koji obavlja djelatnost snabdijevanja krajnjeg kupca prirodnim gasom, ukoliko je njegov dotadašnji snabdjevač prestao sa svojom aktivnošću i ukoliko je kupcu prestalo snabdijevanje gasom bez zaštite,

39) ugovor "uzmi ili plati" je ugovor kojim se snabdjevač obavezuje da stavi na raspolaganje ugovorene količine prirodnog gasa, a kupac da plati te količine bez obzira na to da li ih je preuzeo,

40) transport označava prenos prirodnog gasa kroz gasovode pod visokim pritiskom, sa ciljem njegove isporuke krajnjim kupcima, ali ne obuhvata snabdijevanje prirodnim gasom,

41) treća zemlja je svaka zemlja koja nije Strana Energetske zajednice ili članica Evropske unije,

42) trgovina je kupovina radi dalje prodaje i prodaja prirodnog gasa na slobodnom tržištu energetskim subjektima, ali ne uključuje prodaju prirodnog gasa krajnjim kupcima,

43) trgovac je energetski subjekt koji obavlja djelatnost trgovine prirodnim gasom u skladu sa zakonom,

44) horizontalno integrisani subjekt je energetski subjekt koji, pored jedne od djelatnosti iz oblasti prirodnog gasa, obavlja i bar jednu od djelatnosti koja nije iz te oblasti,

45) komprimovani prirodni gas je gas u gasovitom stanju komprimovan na pritisak veći od 100 bara,

46) operater postrojenja za komprimovanje prirodnog gasa je energetski subjekt koji obavlja komprimovanje prirodnog gasa specijalnim kompresorima velikih snaga i radnih pritisaka, vrši

skladištenje, te je odgovorno za rad postrojenja za komprimovanje prirodnog gasa.

GLAVA II
UREĐENjE I ORGANIZACIJA ENERGETSKIH DJELATNOSTI U SEKTORU PRIRODNOG GASA

Opšti principi

Član 4

(1) Organizacija, regulisanje, praćenje i nadzor nad djelatnostima koje se odnose na prirodni gas sprovode se u skladu sa sljedećim opštim principima:

1) tehničke sigurnosti i pouzdanosti rada transportnog, distributivnog i skladišnog sistema i pružanja usluga transporta, distribucije i skladištenja prirodnog gasa,

2) sigurnosti snabdijevanja radi zadovoljavanja potreba kupaca prirodnog gasa,

3) konkurentnosti, nediskriminacije, transparentnosti, javnosti i pravne sigurnosti djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, bez obzira na to da li je riječ o javnim uslugama ili tržišnim djelatnostima,

4) povećanja energetske efikasnosti i održivog razvoja djelatnosti u sektoru prirodnog gasa u skladu sa ekološkim i ekonomskim politikama i politikama socijalne zaštite,

5) promovisanja upotrebe naprednih i za životnu sredinu prihvatljivih tehnologija prilikom transporta prirodnog gasa i rada transportnog sistema, kao i prilikom obavljanja drugih djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

6) raspoloživosti, dostupnosti i pristupačnosti korišćenja gasne infrastrukture i prirodnog gasa kao ekološki prihvatljivog goriva,

7) definisanja obaveza subjekata u sektoru prirodnog gasa i zaštite prava kupaca prirodnog gasa.

Energetske djelatnosti

Član 5

Ovim zakonom uređuju se sljedeće energetske djelatnosti u sektoru prirodnog gasa:

1) proizvodnja prirodnog gasa,

2) transport i upravljanje transportnim sistemom prirodnog gasa,

3) trgovina i snabdijevanje prirodnim gasom,

4) distribucija i upravljanje distributivnim sistemom prirodnog gasa,

5) skladištenje i upravljanje sistemom za skladištenje prirodnog gasa,

6) upravljanje postrojenjem za utečnjeni prirodni gas,

7) upravljanje postrojenjem za komprimovani prirodni gas.

Javna usluga

Član 6

(1) Javnim uslugama, u skladu sa ovim zakonom, smatraju se sljedeće energetske djelatnosti:

1) transport i upravljanje transportnim sistemom prirodnog gasa,

2) distribucija i upravljanje distributivnim sistemom prirodnog gasa,

3) skladištenje i upravljanje sistemom za skladištenje prirodnog gasa,

4) upravljanje postrojenjem za utečnjeni i komprimovani prirodni gas, ukoliko je povezan sa transportnim ili distributivnim sistemom, u slučajevima kada je njihovim operaterima određena obaveza pružanja javne usluge,

5) snabdijevanje i trgovina prirodnim gasom, u slučaju kada korisnik posjeduje dozvolu za snabdijevanje i trgovinu prirodnim gasom u skladu sa ovim zakonom.

(2) Energetski subjekti koji obavljaju djelatnosti iz stava 1. ovog člana dužni su da obezbijede:

1) sigurnost snabdijevanja,

2) propisani, odnosno ugovoreni kvalitet snabdijevanja prirodnim gasom,

3) primjenu cijena određenih u skladu sa regulisanim uslovima,

4) ravnopravan pristup treće strane transportnom, odnosno distributivnom i skladišnom sistemu i sistemu za utečnjeni prirodni

gas,

5) zaštitu okoline,

6) energetsku efikasnost i održivost,

7) zaštitu zdravlja, života i imovine građana,

8) mjere za zaštitu krajnjeg kupca,

9) druge uslove propisane dozvolom za obavljanje djelatnosti i odlukom kojom je energetskom subjektu u sektoru prirodnog gasa data obaveza pružanja javne usluge.

(3) Javne usluge se pružaju na transparentan, ravnopravan i nediskriminatoran način i one garantuju ravnopravnost pristupa treće strane sistemu energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa.

(4) Druge karakteristike javnih usluga odnose se na sigurnost, uključujući sigurnost snabdijevanja, usklađenost sa zakonom, kvalitet i cijenu usluga prirodnog gasa i zaštitu životne sredine, uključujući energetsku efikasnost, energiju iz obnovljivih izvora i klimatske promjene.

(5) Sekretarijat Energetske zajednice obavještava se o izvršavanju međunarodno preuzetih obaveza shodno Ugovoru o Energetskoj zajednici.

Tržišne djelatnosti

Član 7

(1) Kao tržišne djelatnosti u skladu sa ovim zakonom smatraju se sljedeće energetske djelatnosti:

1) proizvodnja prirodnog gasa i

2) trgovina i snabdijevanje prirodnim gasom.

(2) Djelatnosti koje se odnose na prirodni gas, a koje, u skladu sa ovim zakonom, nisu utvrđene kao javne usluge, obavljaju se kao tržišne djelatnosti kada se zaključivanjem kratkoročnih i dugoročnih ugovora ili direktno na organizovanom tržištu prirodnog gasa slobodno dogovaraju količine i cijene isporučenog prirodnog gasa i drugi komercijalni odnosi i uslovi.

(3) Organizovanje i obavljanje tržišnih djelatnosti obavljaju se na način kojim se obezbjeđuje održivi razvoj sektora prirodnog gasa i zadovoljavaju potrebe krajnjih kupaca u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: Republika), odnosno sigurno i kvalitetno snabdijevanje prirodnim gasom, uz poštovanje načela tržišne konkurencije i ravnopravnog položaja svih subjekata.

Razdvajanje računa

Član 8

(1) Energetski subjekt koji obavlja jednu ili više energetskih djelatnosti u sektoru prirodnog gasa čije su cijene regulisane i koje spadaju u javne usluge, ili koji pored tih energetskih djelatnosti u sektoru prirodnog gasa obavlja i druge energetske djelatnosti ili obavlja djelatnosti koje se u smislu ovog zakona ne smatraju energetskim, dužan je da radi izbjegavanja diskriminacije, međusobnog subvencionisanja i poremećaja konkurencije u svojim računovodstvenim internim obračunima vodi odvojene račune za svaku od regulisanih energetskih i ostalih djelatnosti.

(2) Energetski subjekt dužan je da sačini godišnji bilans stanja i bilans uspjeha za svaku regulisanu energetsku djelatnost pojedinačno, u skladu sa ovim zakonom, kao i zakonom kojim se uređuje položaj privrednih društava i zakonom kojim se uređuju računovodstvo i revizija.

(3) Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana koji ima obavezu revizije godišnjih izvještaja, u skladu sa zakonom, dužan je da obezbijedi reviziju godišnjih finansijskih izvještaja koji treba da potvrdi poštovanje načela izbjegavanja diskriminacije i međusobnog subvencionisanja.

(4) Energetski subjekt objavljuje godišnji finansijski izvještaj i izvještaj revizora na svojoj internet stranici.

(5) Energetski subjekt iz stava 1. ovoga člana dužan je da u svom opštem aktu o računovodstvu i računovodstvenim politikama utvrdi Pravila za raspoređivanje zajedničkih bilansnih pozicija koje će primjenjivati pri izradi računovodstvenih internih obračuna po djelatnostima.

Dozvola za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa

Član 9

(1) Energetski subjekt može početi da obavlja energetske djelatnosti iz člana 5. ovog zakona na osnovu dozvole za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa (u daljem tekstu: dozvola), koju u formi rješenja izdaje Regulatorna komisija, osim ako nije drugačije uređeno ovim zakonom.

(2) Dozvola za rad operatera transportnog sistema koji obavlja djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa izdaje se nakon pribavljanja certifikata Regulatorne komisije.

(3) Dozvolu iz stava 3. ovog člana izdaje Regulatorna komisija na transparentan, objektivan, zakonit i nepristrasan način.

(4) Regulatorna komisija donosi pravilnik o dozvolama i certifikovanju kojim se propisuju kriterijumi i postupak za izdavanje ili izmjenu dozvole, sadržaj zahtjeva i dokazi koji se prilažu uz zahtjev, period važenja dozvola, sadržaj i uslovi za izdavanje dozvola, način izvještavanja, nadzor nad korišćenjem, poništavanje, privremeno oduzimanje, trajno oduzimanje dozvole i vođenje registra dozvola.

(5) Izuzetno od stava 1. ovog člana, u slučaju izgradnje novog distributivnog ili transportnog sistema prirodnog gasa, energetski subjekt može obavljati probni rad na izgrađenom sistemu u periodu od šest mjeseci za distributivni, odnosno 12 mjeseci za transportni sistem, računajući od dana izdavanja dozvole za probni rad i privremene upotrebne dozvole za taj sistem od strane nadležnog organa iz oblasti građenja, nakon čega je dužan pribaviti upotrebnu dozvolu za taj sistem, kao i dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti u skladu sa ovim zakonom.

Uslovi za izdavanje dozvole

Član 10

(1) Energetskom subjektu koji obavlja djelatnosti iz člana 5. ovog zakona Regulatorna komisija, na njegov zahtjev, izdaje dozvolu ako ispunjava sljedeće uslove:

1) da je podnosilac zahtjeva registrovan za obavljanje energetske djelatnosti za koju se izdaje dozvola,

2) da ispunjava tehničke uslove za obavljanje djelatnosti i da objekti i uređaji, instalacije ili postrojenja kojima upravlja, a neophodni su za obavljanje energetske djelatnosti, ispunjavaju uslove i zahtjeve, da su podobni za upotrebu, kao i da ispunjava uslove i zahtjeve utvrđene tehničkim propisima, propisima o energetskoj efikasnosti, zaštiti od požara i eksplozija i propisima o zaštiti životne sredine,

3) da ispunjava propisane kriterijume koji se odnose na stručnu osposobljenost zaposlenih za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, rukovanja i održavanja energetskih objekata, uređaja i postrojenja u sektoru prirodnog gasa ili da ima zaključene ugovore sa pravnim ili fizičkim licima za obavljanje tih poslova, a koji ispunjavaju uslove stručne osposobljenosti,

4) da posjeduje dokaz o pravnom osnovu za korišćenje energetskih objekata u sektoru prirodnog gasa u kojima se obavlja djelatnost,

5) da uredno izmiruje poreske obaveze,

6) da ima finansijska sredstva neophodna za obavljanje djelatnosti ili dokaže da može da obezbijedi ta sredstva,

7) da mu nije ukinuta dozvola za obavljanje bilo koje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa u prethodnih pet godina od dana podnošenja zahtjeva, niti mu je izrečena mjera zabrane obavljanja privredne djelatnosti,

8) da članovi uprave ili odgovorna lica nisu osuđivani za krivična djela ili im nije izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti ili dužnosti koje su povezane sa djelatnošću za koju se izdaje dozvola,

9) da donosi mjere potrebne za osiguranje kvaliteta pružanja usluga propisane ovim zakonom,

10) da ispunjava ostale kriterijume neophodne za obavljanje odgovarajuće djelatnosti u sektoru prirodnog gasa u skladu sa ovim zakonom, drugim zakonima i propisima kojima se uređuje izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti iz sektora prirodnog gasa.

(2) Dozvola za obavljanje djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa koja je izdata nosiocu te dozvole daje mu pravo da obavlja tu djelatnost na određenom dijelu sistema.

(3) Za jedan određeni dio transportnog sistema prirodnog gasa može se izdati samo jedna dozvola.

(4) Dozvola za rad operatera transportnog sistema koji obavlja djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa izdaje se nakon pribavljanja certifikata.

(5) Regulatorna komisija može da odbije zahtjev za izdavanje dozvole samo na osnovu odredaba ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega.

(6) Regulatorna komisija dostavlja odluke o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole Sekretarijatu Energetske zajednice u svrhu informisanja.

Period važenja dozvole

Član 11

Dozvole za obavljanje djelatnosti propisane članom 5. ovog zakona izdaju se na određeni period:

1) na period od 15 do 30 godina izdaju se dozvole za transport i upravljanje sistemom za transport prirodnog gasa i dozvole za distribuciju i upravljanje sistemom za distribuciju prirodnog gasa,

2) na period do deset godina izdaju se ostale dozvole za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa.

Izdavanje dozvole

Član 12

(1) Regulatorna komisija izdaje dozvolu za obavljanje djelatnosti na osnovu podnesenog zahtjeva.

(2) Postupak izdavanja dozvole je javan i vodi se u skladu sa objektivnim i transparentnim kriterijumima na nediskriminatoran način.

(3) Prije izdavanja dozvole Regulatorna komisija dužna je da se konsultuje sa zainteresovanim stranama, organizovanjem javne rasprave ili na drugi odgovarajući način o uslovima propisanim nacrtom dozvole.

(4) Rješenje Regulatorne komisije po zahtjevu za izdavanje dozvole donosi se u skladu sa principima nediksriminacije, javnosti i transparentnosti i obavezno se detaljno obrazlaže i dostavlja podnosiocu zahtjeva.

Izmjena dozvole

Član 13

(1) Energetski subjekt obavezan je da podnese Regulatornoj komisiji zahtjev za izmjenu dozvole ukoliko u periodu važenja dozvole nastupe promjene u vezi sa energetskim objektom koji se koristi za obavljanje djelatnosti ili nastupe druge okolnosti koje se odnose na ispunjenje uslova na osnovu kojih se izdaje dozvola.

(2) U slučaju da energetski subjekt ne podnese zahtjev za izmjenu dozvole iz razloga propisanih u stavu 1. ovog člana, Regulatorna komisija obavezna je da pokrene postupak za izmjenu dozvole po službenoj dužnosti.

(3) Korisnik dozvole obavezan je da dostavi pismeno obavještenje o promjeni adrese, informaciju o kontaktu ili druge podatke od manje važnosti, a koje se ne odnose na ispunjenje uslova izdate dozvole, u roku od 30 radnih dana od dana nastupanja takve promjene.

Poništavanje dozvole

Član 14

Regulatorna komisija poništava izdatu dozvolu ako je energetski subjekt, u postupku izdavanja, produženja ili izmjene dozvole, dao neistinite podatke na osnovu kojih je dozvola izdata ili u drugim slučajevima na osnovu zakona.

Privremeno oduzimanje dozvole

Član 15

(1) Regulatorna komisija može privremeno oduzeti dozvolu energetskom subjektu u sljedećim slučajevima:

1) ako ne ispunjava uslove iz člana 10. stav 1. ovog zakona,

2) ako ne obavlja djelatnosti za koje je izdata dozvola na način propisan ovim zakonom i propisima kojima se uređuje izdavanje dozvola,

3) ako u periodu od tri mjeseca ne izvršava svoje obaveze prema drugim energetskim subjektima koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

4) ako je nad korisnikom dozvole otvoren postupak likvidacije ili stečaja, ukinut pravni osnov za korišćenje energetskog objekta ili donesena pravosnažna presuda kojom je izrečena zabrana obavljanja djelatnosti,

5) ako korisnik dozvole ne omogući ovlašćenim licima Regulatorne komisije pristup objektima, opremi i dokumentaciji.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, prije odlučivanja o privremenom oduzimanju dozvole, Regulatorna komisija izdaje upozorenje u pisanoj formi nosiocu dozvole sa određenim rokom u kojem je korisnik dozvole dužan da otkloni utvrđene nepravilnosti.

(3) O privremenom oduzimanju dozvole iz stava 1. ovog člana Regulatorna komisija donosi rješenje u kome određuje rok za otklanjanje nedostataka zbog kojih se privremeno oduzima dozvola, a koji ne može biti duži od 90 dana od dana dostavljanja rješenja.

(4) Rješenje o privremenom oduzimanju dozvole zbog neobavljanja djelatnosti u skladu sa odredbama ovog zakona ili drugih propisa može se donijeti i na prijedlog nadležnog inspektora.

Trajno oduzimanje dozvole

Član 16

(1) Regulatorna komisija energetskom subjektu trajno oduzima dozvolu za obavljanje djelatnosti ako energetski subjekt u roku, koji je određen rješenjem o privremenom oduzimanju dozvole iz člana 15. stav 3. ovog zakona, ne otkloni nedostatke zbog kojih mu je dozvola privremeno oduzeta.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, a radi zaštite javnog interesa, Regulatorna komisija može nakon pribavljanja mišljenja ministarstva

nadležnog za oblast energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo) i mišljenja nadležne inspekcije rješenjem odobriti energetskom subjektu da nastavi sa obavljanjem djelatnosti do obezbjeđivanja uslova za otklanjanje štetnih posljedica prestanka rada energetskog subjekta, ali ne duže od dvostrukog trajanja roka određenog u članu 15. stav 3. ovog zakona.

(3) Ako bi prestankom obavljanja jedne od djelatnosti u sektoru prirodnog gasa energetski subjekt kome je trajno oduzeta dozvola mogao da ugrozi redovno i sigurno snabdijevanje prirodnim gasom, život i zdravlje ljudi ili prouzrokuje teške poremećaje u privredi, Vlada Republike Srpske (u daljem tekstu: Vlada) radi zaštite javnog interesa, na prijedlog Ministarstva i uz konsultacije sa Regulatornom komisijom, može donijeti odluku kojom se ovlašćuje drugi energetski subjekt koji ima dozvolu za obavljanje iste djelatnosti da obavlja tu djelatnost.

(4) Odlukom Vlade iz stava 3. ovog člana utvrđuju se prava i obaveze energetskog subjekta koji je određen za obavljanje energetske djelatnosti na određenom području, vrijeme u kojem će obavljati djelatnosti, kao i prava vlasnika objekta koji je služio za obavljanje djelatnosti energetskog subjekta kome je dozvola oduzeta, ako postoji potreba za korišćenjem istog objekta.

Vođenje registra energetskih dozvola u sektoru prirodnog gasa

Član 17

(1) Regulatorna komisija vodi registar dozvola prema vrsti djelatnosti, broju dozvola koje su izdate, identitetu nosioca dozvole, datumu izdavanja i statusu dozvole.

(2) Registar dozvola iz stava 1. ovog člana javno je dostupan na internet stranici Regulatorne komisije.

Pravilnik o polaganju stručnog ispita

Član 18

(1) Stručna osposobljenost zaposlenih iz člana 10. stav 1. tačka 3) ovog zakona za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja,

rukovanja i održavanja energetskih postrojenja u sektoru prirodnog gasa provjerava se polaganjem stručnog ispita.

(2) Ministar nadležan za oblast energetike (u daljem tekstu: ministar) donosi pravilnik kojim se propisuju poslovi za čije je obavljanje potreban stručni ispit, kriterijumi, uslovi i način polaganja stručnog ispita, program stručnog ispita, sastav i način rada komisije, obavljanje administrativno-tehničkih poslova u vezi sa polaganjem stručnog ispita, sadržaj i forma uvjerenja o položenom stručnom ispitu i vođenje registra lica koja su položila stručni ispit.

(3) Članovima komisije pripada naknada za rad u komisiji.

(4) Vlada donosi odluku kojom se utvrđuju troškovi polaganja stručnog ispita i visina naknade za polaganje stručnog ispita.

GLAVA III
REGULACIJA DJELATNOSTI U SEKTORU PRIRODNOG GASA

Regulatorna komisija

Član 19

Regulatorna komisija je tijelo koje vrši regulaciju energetskih djelatnosti i koje prati da se prilikom obavljanja tih djelatnosti primjenjuju principi nepristrasnosti, javnosti, pravičnosti, nediskriminacije, efikasne konkurencije, nezavisnosti i zaštite svih učesnika na tržištu prirodnog gasa, u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

Opšti ciljevi

Član 20

(1) Pri izvršenju svojih nadležnosti propisanih ovim zakonom i drugim propisima, Regulatorna komisija preduzima sve propisane mjere radi ispunjenja sljedećih ciljeva:

1) uklanjanje ograničenja za trgovinu prirodnim gasom na internom tržištu prirodnog gasa, kao i između Strana Energetske zajednice, uključujući razvoj odgovarajućih transportnih kapaciteta radi zadovoljavanja potražnje i unapređivanja integracije domaćeg tržišta,

2) obezbjeđenje stabilnog, javnog i nediskriminatornog regulatornog okvira,

3) pomoć razvoju sigurnih, pouzdanih i efikasnih mehanizama pružanja usluga u sektoru prirodnog gasa usmjerenih prema kupcu na principu nediskriminacije, transparentnosti, javnosti i čuvanja poslovne tajne, promovisanje adekvatnosti sistema i energetske efikasnosti, na najefikasniji način,

4) osiguranje odgovarajućih podsticaja za operatere sistema i korisnike sistema, kratkoročno, ali i dugoročno, a radi povećanja efikasnosti rada sistema i za podsticanje integracije tržišta,

5) poštovanje standarda kvaliteta snabdijevanja prirodnim gasom,

6) osiguranje koristi za kupce od efikasnog funkcionisanja tržišta prirodnog gasa i promovisanje efikasne konkurencije i zaštite kupaca.

(2) Ciljevi iz stava 1. ovog člana ostvaruju se u saradnji sa drugim nadležnim organima, institucijama i ustanovama.

Opšte nadležnosti Regulatorne komisije

Član 21

Regulatorna komisija, u vezi sa izdavanjem dozvola za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa i njihovog praćenja, ima sljedeće nadležnosti:

1) izdavanje, produženje, izmjene i dopune, privremeno i trajno oduzimanje dozvola pod uslovima i na način propisan ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu njega,

2) certifikaciju operatera transportnog sistema i praćenje kontinuirane usklađenosti sa zahtjevima za nezavisnost i razdvajanje, te drugih uslova propisanih ovim zakonom koji se odnose na rad operatera transportnog sistema,

3) praćenje rada energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, te osiguranje njihove usklađenosti sa odgovarajućim obavezama iz ovog zakona i drugim propisima kojima se uređuju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

4) analiziranje i praćenje primjene ovog zakona u vezi sa računovodstvenim razdvajanjem u energetskim subjektima koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

5) utvrđivanje načina i uslova kojima se uređuje pružanje informacija za kupce i korisnike sistema za transport ili distribuciju i druge objekte koji služe za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

6) utvrđivanje načina i uslova izvještavanja, uključujući zahtjeve za forme, sadržaje i periodičnost podnošenja izvještaja, koje primjenjuju energetski subjekti koji imaju dozvole za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa.

Nadležnosti Regulatorne komisije u vezi sa donošenjem Metodologije za utvrđivanje tarifa i naknada

Član 22

Regulatorna komisija, u vezi sa donošenjem Metodologije za utvrđivanje tarifa i naknada, kao i donošenjem tarifa i naknada koje se primjenjuju u sektoru prirodnog gasa, ima sljedeće nadležnosti:

1) donosi Metodologiju za obračun ili utvrđivanje uslova za:

1. utvrđivanje naknada za priključenje sistemu za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa,

2. utvrđivanje tarifa za pristup transportnom, distributivnom i skladišnom sistemu prirodnog gasa,

3. utvrđivanje naknada za debalans,

4. utvrđivanje tarifa za snabdijevanje u obavezi javne usluge i tarifa prirodnog gasa u slučaju snabdijevanja posljednjeg izbora;

2) obezbjeđuje da su metodologije iz tačke 1) ovog člana javno objavljene u periodu od tri mjeseca prije njihovog stupanja na snagu, u skladu sa principima javnosti, nediskriminacije i transparentnosti;

3) daje saglasnost na tarife za pristup sistemu koje su donesene na osnovu metodologija iz tačke 1) podtačka 2. ovog člana energetskim subjektima koji obavljaju djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom, distribucije i upravljanja distributivnim sistemom i djelatnost skladištenja;

4) daje saglasnost na naknade za priključenje sistemu za transport, odnosno distribuciju i skladištenje prirodnog gasa, donesene na osnovu metodologije iz tačke 1) podtačka 1. ovog člana, energetskim subjektima koji obavljaju djelatnosti transporta i upravljanja

transportnim sistemom, distribucije, upravljanja distributivnim sistemom i skladištenje i upravljanje skladišnim sistemom;

5) daje saglasnost na tarife za snabdijevanje prirodnim gasom u obavezi javne usluge energetskim subjektima koji obavljaju djelatnost snabdijevanja prirodnim gasom u obavezi javne usluge i daje saglasnost na tarife prirodnog gasa u slučaju snabdijevanja posljednjeg izbora iz tačke 1) podtačka 4. ovog člana energetskim subjektima koji obavljaju snabdijevanje prirodnim gasom posljednjeg izbora;

6) prati primjenu tarifa i naknada, primjenu odgovarajućih metodologija, kao i izvršenje njihove pravilne primjene;

7) da pri donošenju metodologija iz tačke 1) ovog člana predvidi troškove koji su potrebni za kratkoročno i dugoročno: povećanje sigurnosti snabdijevanja, efikasnosti rada operatera, podršku integraciji tržišta, kao i za potrebne istraživačke i razvojne aktivnosti;

8) da metodologije iz tačke 1) ovog člana i odluke o saglasnosti na tarife i naknade navedene u t. 3) do 5) ovog člana po donošenju objavi u "Službenom glasniku Republike Srpske" i na internet stranici Regulatorne komisije.

Nadležnosti Regulatorne komisije koje se odnose na regulisanje i praćenje obavljanja djelatnosti

Član 23

Regulatorna komisija prilikom regulisanja i praćenja obavljanja djelatnosti u sektoru prirodnog gasa ima sljedeće nadležnosti:

1) utvrđuje i prati sprovođenje Pravila i propisa koji se odnose na odgovarajući i nediskriminatorni pristup treće strane transportnom i distributivnom sistemu;

2) utvrđuje i prati sprovođenje standarda kvaliteta za upravljanje transportnim i distributivnim sistemom;

3) odobrava i prati realizaciju desetogodišnjih planova razvoja, investicionih planova operatera transportnog i distributivnog sistema i podnošenje godišnjeg izvještaja o procjeni izvršenja ovih planova, kao i preporuke za njihove izmjene;

4) prati aktivnosti operatera transportnog i distributivnog sistema, kao i operatera skladišta, uključujući efikasnost mehanizama i metoda za osiguranje sistemskog balansa između potražnje i ponude prirodnog gasa;

5) odobrava opšte uslove snabdijevanja i Pravila o radu transportnog, distributivnog sistema ili opšte uslove operatera skladišta;

6) prati sprovođenje mjera sigurnosti snabdijevanja u djelatnostima iz sektora prirodnog gasa;

7) prati dodjelu kapaciteta i upravljanja zagušenjem u transportnom sistemu prirodnog gasa i skladišta, uključujući interkonektore, kao i sprovođenje principa i mehanizama za dodjelu kapaciteta i postupaka za upravljanje zagušenjem u skladu sa ovim zakonom;

8) prati vrijeme koje je potrebno operateru transportnog i distributivnog sistema da uradi priključke i popravke;

9) donosi:

1. Pravila o promjeni snabdjevača prirodnim gasom,

2. Pravila snabdijevanja prirodnim gasom u obavezi javne usluge,

3. Pravila o radu (snabdijevanju) snabdjevača posljednjeg izbora kojim se uređuje snabdijevanje posljednjeg izbora;

10) odobrava standardne ugovore o snabdijevanju, koje izrađuje snabdjevač sa obavezom javne usluge, kao i druga pravila i propise, odgovarajuće metodologije, smjernice i uputstva;

11) daje saglasnosti u okviru svojih nadležnosti, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Nadležnosti Regulatorne komisije koje se odnose na regulisanje i praćenje tržišta prirodnog gasa

Član 24

Regulatorna komisija, u vezi sa regulisanjem i praćenjem tržišta prirodnog gasa Republike, ima sljedeće nadležnosti:

1) reguliše i prati obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa,

2) prati nivo i efikasnost ostvarivanja uslova za otvoreno tržište prirodnog gasa i konkurentnost na tržištu, te sva odstupanja ili

ograničenja konkurentnosti i preduzima potrebne mjere i aktivnosti propisane ovim zakonom i drugim propisima,

3) prati nivo transparentnosti na tržištu prirodnog gasa, uključujući veleprodajne cijene, te osigurava da energetski subjekt koji obavlja djelatnosti u sektoru prirodnog gasa poštuje obaveze transparentnosti,

4) osigurava da ne dolazi do međusobnih subvencija (prelivanja sredstava) između djelatnosti transporta, distribucije, terminala za utečnjeni prirodni gas, skladištenja i snabdijevanja,

5) prati usklađenost rada operatera transporta, distribucije, skladišta i terminala za utečnjeni prirodni gas sa odobrenim Pravilima rada transportnog, distributivnog, skladišnog sistema, odnosno sistema za utečnjeni prirodni gas i odobrava primjenu standarda i zahtjeva za održavanje potrebnog kvaliteta usluga,

6) prati pojavu restriktivnih ugovornih praksi u sektoru prirodnog gasa, uključujući odredbe o ekskluzivitetu, koje mogu spriječiti kupce koji nisu domaćinstva da istovremeno zaključe ugovore sa više snabdjevača ili ograniče njihov izbor i, po potrebi, informiše nadležne organe i institucije o takvim praksama i preduzima potrebne mjere i aktivnosti propisane ovim zakonom i drugim propisima i

7) doprinosi kompatibilnosti procesa razmjene podataka za najvažnije procese na tržištu prirodnog gasa na unutrašnjem tržištu.

Nadležnosti Regulatorne komisije u vezi sa zaštitom kupaca i rješavanjem sporova

Član 25

Regulatorna komisija, u vezi sa zaštitom kupaca i rješavanjem sporova, ima sljedeće nadležnosti:

1) obezbjeđuje, zajedno sa drugim nadležnim organima i institucijama, da su mjere za zaštitu kupaca efikasne i da se sprovode radi ostvarivanja:

1. pravičnog i nepristrasnog tretmana,

2. visokog kvaliteta usluga,

3. konkurencije i sprečavanja antikonkurencijskih postupaka,

4. pristupa treće strane transportnim i distributivnim sistemima prirodnog gasa, kao i skladištu prirodnog gasa;

2) rješava u upravnim postupcima po zahtjevu zainteresovanih lica i energetskih subjekata u skladu sa nadležnostima utvrđenim ovim zakonom, drugim propisima i aktima donesenim na osnovu ovog zakona;

3) prati primjenu:

1. Metodologije za određivanje tarifa za snabdijevanje prirodnog gasa u slučaju snabdijevanja posljednjeg izbora,

2. Pravila o radu (snabdijevanju) snabdjevača posljednjeg izbora kojim se uređuje snabdijevanje posljednjeg izbora,

3. Pravila snabdijevanja prirodnim gasom u obavezi javne usluge,

4. Metodologije za određivanje tarifa za snabdijevanje prirodnim gasom u obavezi javne usluge (javno snabdijevanje),

5. Pravila o promjeni snabdjevača,

6. opštih uslova snabdijevanja,

7. standardnih ugovora o snabdijevanju koje donosi snabdjevač sa obavezom javne usluge.

Nadležnosti Regulatorne komisije u vezi sa nezavisnim operaterom sistema i nezavisnim operaterom transporta

Član 26

(1) Pored obaveza i zadataka utvrđenih odredbama čl. 21. do 25. ovog zakona, Regulatorna komisija u vezi sa nezavisnim operaterom sistema i nezavisnim operaterom transporta ima sljedeće nadležnosti:

1) prati da nezavisni operater sistema i vlasnik transportnog sistema ispunjava obaveze propisane ovim zakonom i drugim propisima, a u slučaju da operateri transportnog sistema ne poštuju te propise, Regulatorna komisija preduzima mjere propisane zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona i, s tim u vezi, sarađuje sa drugim organima, institucijama i javnim tijelima,

2) odobrava ugovore između nezavisnog operatera sistema i vlasnika transportnog sistema i rješava sporove između njih, te prati odnose i

komunikaciju između nezavisnog operatera sistema i vlasnika transportnog sistema da bi se osiguralo da nezavisni operater sistema izvršava svoje obaveze,

3) osigurava da tarife za pristup transportnom sistemu koje naplaćuje nezavisni operater sistema uključe i odgovarajuću naknadu za vlasnika transportnog sistema s obzirom na njegove troškove u vezi sa imovinom na sistemu i sva njihova nova ulaganja, pod uslovom da su nastali troškovi ekonomični i opravdani.

(2) U slučaju kada je odabran model razdvajanja nezavisnog operatera transporta, u skladu sa ovim zakonom, Regulatorna komisija, pored obaveza i zadataka utvrđenih odredbama čl. 21. do 25. ovog zakona, ima i sljedeće nadležnosti:

1) prati komunikacije između nezavisnog operatera transporta i vertikalno integrisanog subjekta da bi se osigurala usklađenost nezavisnog operatera transporta sa njegovim obavezama,

2) prati komercijalne i finansijske odnose, uključujući zajmove između vertikalno integrisanog subjekta i nezavisnog operatera transporta.

Posebne nadležnosti Regulatorne komisije

Član 27

(1) Regulatorna komisija posebno ima pravo da:

1) zahtijeva pružanje informacija, na način i prema uslovima iz ovog zakona i propisima za sprovođenje ovog zakona, koje su od značaja za obavljanje djelatnosti i drugih obaveza energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa propisanih zakonom, a kojima je izdata dozvola,

2) pokreće postupke javnih rasprava i saradnje, u skladu sa odredbama ovog zakona i drugih propisa, kada postoji potreba za prikupljanjem neophodnih informacija, usklađivanjem regulatornih praksi, obrazloženja budućih odluka ili ocjenu predloženih zakonskih ili regulatornih rješenja,

3) pokreće i sprovodi analize u vezi sa funkcionisanjem tržišta prirodnog gasa, te donosi potrebne mjere za unapređivanje

konkurentnosti i ostvarivanje pravilnog funkcionisanja tržišta prirodnog gasa,

4) zahtijeva da operater transportnog ili distributivnog sistema, odnosno operater skladišta, ukoliko je to predviđeno zakonom, po potrebi, mijenja uslove i odredbe tarifa ili naknada koje se primjenjuju da bi se osiguralo da su srazmjerne i da se primjenjuju na nepristrasan način,

5) u slučaju odgađanja korekcije tarifa ili naknada iz tačke 4) ovog stava, Regulatorna komisija ima nadležnost da odobri privremene tarife ili naknade i da odluči o odgovarajućim kompenzacijskim mjerama ukoliko usvojene tarife ili naknade odstupaju od tih privremenih tarifa ili naknada,

6) vrši provjere, uključujući nenajavljene provjere u prostorijama operatera transportnog sistema i, gdje je to potrebno, u vertikalno integrisanom energetskom subjektu.

(2) U slučaju kada je odabran model razdvajanja nezavisnog operatera transporta, u skladu sa ovim zakonom, Regulatorna komisija, pored nadležnosti propisanih čl. 21. i 26. ovog zakona, ima pravo da:

1) preduzima određene mjere zbog pristrasnog ponašanja u korist vertikalno integrisanog subjekta,

2) djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između vertikalno integrisanog subjekta i nezavisnog operatera transporta, pod uslovom da se oni pridržavaju tržišnih uslova,

3) odobrava sve komercijalne i finansijske sporazume između vertikalno integrisanog subjekta i nezavisnog operatera transporta, pod uslovom da se oni pridržavaju tržišnih uslova,

4) u slučaju kršenja obaveza propisanih ovim zakonom od operatera transportnog sistema, oduzme dozvolu operateru transportnog sistema, dodijeli sve ili određene zadatke drugom operateru transportnog sistema koji je imenovan, odnosno određen u skladu sa ovim zakonom, a posebno u slučaju ponovljenog pristrasnog ponašanja u korist vertikalno integrisanog subjekta.

Akti Regulatorne komisije

Član 28

(1) U vršenju svojih nadležnosti Regulatorna komisija donosi opšte i pojedinačne pravne akte.

(2) Pojedinačni akti iz stava 1. ovog člana obavezno sadrže obrazloženje da bi se omogućilo njihovo sudsko preispitivanje.

(3) Opšti akti Regulatorne komisije objavljuju se u "Službenom glasniku Republike Srpske".

(4) Pojedinačni akti iz nadležnosti Regulatorne komisije su konačni i donose se u formi odluka, rješenja i zaključaka.

(5) Protiv pojedinačnih akata Regulatorne komisije može se pokrenuti upravni spor tužbom kod nadležnog suda.

(6) Opšti i pojedinačni akti iz nadležnosti Regulatorne komisije objavljuju se na internet stranici Regulatorne komisije, uz obavezu čuvanja tajnosti povjerljivih poslovnih podataka.

Javnost rada

Član 29

(1) Regulatorna komisija javno objavljuje nacrte opštih pravnih akata radi njihovog donošenja i druge odgovarajuće odluke u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja, osim nacrta pojedinačnih akata ili odluka i odluka o rješavanju sporova, te osigurava razumno vrijeme za sve učesnike na tržištu prirodnog gasa ili druge zainteresovane strane da daju komentare, prijedloge i sugestije.

(2) Regulatorna komisija donosi Pravila i propise za javne rasprave, koji između ostalog uređuju obim i uslove za javne rasprave, postupke, formalne zahtjeve i javno objavljivanje informacija, kao i način sprovođenja javne rasprave o aktima koje donosi da bi se omogućilo svim zainteresovanim licima da učestvuju u javnoj raspravi i da iznesu svoje mišljenje i stavove prema pitanjima koja su predmet javne rasprave.

(3) Opšte informacije o raspravama koje su u toku su javno dostupne na internet stranici Regulatorne komisije.

(4) Regulatorna komisija objavljuje rezultate javnih rasprava, osim ako je riječ o povjerljivim poslovnim podacima ili informacijama.

(5) Pri izvršavanju svojih obaveza i zadataka, u skladu sa svojim nadležnostima i principima bolje regulacije, Regulatorna komisija može na odgovarajući način konsultovati operatera sistema i sarađivati sa drugim nadležnim organima, institucijama i tijelima.

Rješavanje sporova pred Regulatornom komisijom

Član 30

(1) Regulatorna komisija nadležna je da na zahtjev stranke rješava sporove između:

1) korisnika sistema i operatera sistema,

2) energetskih subjekata i kupaca prirodnog gasa,

3) energetskih subjekata međusobno.

(2) Predmet zahtjeva iz stava 1. ovog člana su sporovi u vezi sa:

1) pravom na snabdijevanje prirodnim gasom,

2) pristupom sistemima,

3) naknadama za priključenje,

4) naknadama za debalanse sistema,

5) obračunom utrošenog prirodnog gasa,

6) obračunom naknade za neovlašćenu potrošnju prirodnog gasa,

7) obustavom isporuke prirodnog gasa,

8) kvalitetom snabdijevanja prirodnim gasom.

(3) Regulatorna komisija donosi pravilnik kojim se propisuje postupak rješavanja sporova.

Pretpostavke za podnošenje zahtjeva

Član 31

(1) Prije podnošenja zahtjeva za rješavanje spora Regulatornoj komisiji, stranka je dužna da prethodno u pisanoj formi podnese prigovor energetskom subjektu iz sektora prirodnog gasa, te pokuša mirnim putem riješiti spor.

(2) Energetski subjekt dužan je da podnosiocu prigovora dostavi odgovor sa obrazloženjem u pisanoj formi u roku od 15 dana od dana prijema prigovora.

(3) Zahtjev za rješavanje spora koji stranka podnosi Regulatornoj komisiji obavezno sadrži: podatke o strankama, predmet zahtjeva, činjenični opis spora, prijedlog za rješenje spora, potpis podnosioca zahtjeva, a uz zahtjev podnosilac je dužan da dostavi i dokaze na kojima zasniva zahtjev, prigovor energetskom subjektu i odgovor u pisanoj formi, te izjašnjenje da li se vodi sudski postupak povodom iste pravne stvari.

(4) Postupak rješavanja spora pred Regulatornom komisijom može se sprovesti po pravilima skraćenog postupka u kome se strankama omogućava izjašnjenje u pisanoj formi o navodima protivne strane.

Odluka po zahtjevu za rješavanje spora i tužba

Član 32

(1) Po zahtjevu za rješavanje spora Regulatorna komisija donosi odluku u formi rješenja ili zaključka.

(2) Akti iz stava 1. ovog člana su konačni.

Upravni spor

Član 33

(1) Protiv konačne odluke o sporu stranka može pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe nadležnom sudu u roku od 30 dana od dana prijema odluke.

(2) Podnesena tužba ne odgađa izvršenje odluke iz stava 1. ovoga člana.

Dostava dokumentacije Regulatornoj komisiji

Član 34

(1) Energetski subjekti kojima je izdata dozvola obavezni su da dostave dokumentaciju, podatke i informacije na traženje Regulatorne komisije koji su joj potrebni za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti.

(2) Regulatorna komisija dužna je da čuva tajnost povjerljivih poslovnih podataka koji su joj dostavljeni u skladu sa obavezom iz stava 1. ovog člana.

(3) Regulatorna komisija donosi pravilnik kojim se propisuje način postupanja sa povjerljivim poslovnim podacima.

(4) Energetski subjekti dužni su da obezbijede nesmetan pristup objektima, postrojenjima, opremi i prostorijama, te pruže potrebne informacije Regulatornoj komisiji prilikom vršenja redovnih i vanrednih nadzornih provjera.

Saradnja sa organima, institucijama i članstvo u međunarodnim tijelima

Član 35

(1) Regulatorna komisija u izvršavanju poslova iz svoje nadležnosti sarađuje sa organima uprave i regulatornim komisijama u Republici i Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH), subjektima iz oblasti energetike, organizacijama i udruženjima za zaštitu potrošača, međunarodnim organizacijama iz oblasti energetike i drugim organizacijama od interesa za obavljanje poslova Regulatorne komisije.

(2) Regulatorna komisija ima pravo da sklapa sporazume o saradnji sa svim nadležnim regulatornim tijelima u oblasti energetike drugih država s ciljem podsticanja regulatorne saradnje.

(3) Regulatorna komisija poštuje i sprovodi sve odgovarajuće odluke nadležnih institucija Energetske zajednice, u skladu sa pravnim sistemom Republike.

GLAVA IV
TRANSPORT PRIRODNOG GASA

1. Operater transportnog sistema

Opšte odredbe

Član 36

(1) Transport prirodnog gasa je prenos prirodnog gasa kroz gasovode pod visokim pritiskom ($p \geq 16$ bara) koji ne obuhvataju gasovode od proizvodnih polja i gasovode koji se primarno koriste za distribuciju

prirodnog gasa, s ciljem njegove isporuke krajnjim kupcima, isključujući snabdijevanje.

(2) Operater transportnog sistema je nezavisni energetski subjekt koji obavlja djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa.

(3) Prilikom izvršavanja svojih obaveza i obavljanja zadataka na osnovu ovog zakona, operater transportnog sistema je nezavisan od svih drugih djelatnosti koje se odnose na prirodni gas, kao što su proizvodnja, distribucija, skladištenje, snabdijevanje prirodnim gasom, i od povezanih komercijalnih interesa, osim u slučaju predviđenom ovim zakonom.

(4) Nezavisnost operatera transportnog sistema se ostvaruje i obezbjeđuje razdvajanjem operatera transportnog sistema na način i pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

(5) U slučaju da je na dan stupanja na snagu ovog zakona operater transportnog sistema pripadao vertikalno integrisanom subjektu, dužan je da izvrši razdvajanje operatera transportnog sistema primjenom jednog od sljedećih modela:

1) vlasničko razdvajanje ili

2) nezavisni operater sistema ili

3) nezavisni operater transporta.

(6) U svim drugim slučajevima gdje se ne mogu primijeniti modeli iz stava 5. t. 2) i 3) ovog člana obavezno se primjenjuje model vlasničkog razdvajanja operatera transportnog sistema.

(7) Operater transportnog sistema počinje obavljati djelatnosti nakon pribavljanja dozvole za transport i upravljanje transportnim sistemom prirodnog gasa.

(8) Dozvola iz stava 7. ovog člana izdaje se certifikovanom operateru transportnog sistema.

(9) Izuzetno od stava 7. ovog člana, u slučaju izgradnje novog sistema za transport prirodnog gasa, operater transportnog sistema može obavljati probni rad na novoizgrađenom sistemu u roku od 12 mjeseci, računajući od dana izdavanja dozvole za probni rad i

privremene upotrebne dozvole za taj sistem od strane nadležnog organa iz oblasti građenja, nakon čega je dužan pribaviti upotrebnu dozvolu za taj sistem, kao i dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti u skladu sa ovim zakonom.

(10) Kombinovanom operateru sistema dozvoljen je rad bez razdvajanja ako taj operater ispunjava zahtjeve za razdvajanje djelatnosti proizvodnje, snabdijevanja i skladištenja prirodnog gasa.

Vlasničko razdvajanje operatera transportnog sistema

Član 37

(1) Energetski subjekt koji posjeduje sistem za transport prirodnog gasa u Republici, ili neki njegov poseban dio, može obavljati djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom i biti operater transportnog sistema, ukoliko ispunjava uslove propisane članom 36. ovog zakona.

(2) Nezavisnost operatera transportnog sistema obezbjeđuje se na način da isti energetski subjekt ili drugo pravno lice, odnosno preduzetnik ne mogu istovremeno da:

1) direktno ili indirektno kontrolišu ili imaju druga prava nad operaterom transportnog sistema ili prenosnog sistema električne energije, kao niti nad transportnim sistemom ili prenosnim sistemom za električnu energiju,

2) direktno ili indirektno kontrolišu ili imaju druga prava nad energetskim subjektom koji obavlja neku od djelatnosti proizvodnje ili snabdijevanja prirodnim gasom ili električnom energijom,

3) imenuju članove organa energetskog subjekta ili da je član organa energetskog subjekta koji upravljaju ili zakonski zastupaju operatera transportnog sistema ili prenosnog sistema električne energije, kao ni vlasnika transportnog sistema ili prenosnog sistema električne energije i direktno ili indirektno da kontrolišu ili imaju druga prava nad energetskim subjektom koji obavlja neku od djelatnosti proizvodnje ili snabdijevanja prirodnim gasom ili električnom energijom.

(3) Prava iz stava 2. ovog člana obuhvataju:

1) ovlašćenja da se koristi glasačko pravo,

2) ovlašćenja da se imenuju članovi organa energetskog subjekta koji upravljaju ili zakonski zastupaju energetskog subjekta ili

3) posjedovanje većinskog udjela.

(4) Nije dozvoljeno operateru transportnog sistema ili prenosnog sistema električne energije ili njegovim zaposlenim o energetskim subjektima trećim licima davati povjerljive poslovne podatke sa kojima raspolaže.

Nezavisni operater sistema

Član 38

(1) Nezavisni operater sistema može dobiti dozvolu ako:

1) ispunjava uslove nezavisnosti iz člana 37. st. 2. i 3. ovog zakona,

2) raspolaže finansijskim, tehničkim, materijalnim i kadrovskim resursima potrebnim za izvršavanje svojih zadataka,

3) je usklađen sa desetogodišnjim planom razvoja transportnog sistema prirodnog gasa,

4) dokaže sposobnost izvršavanja obaveza u vezi sa obezbjeđivanjem uslova za pristup transportnom sistemu kako je određeno ovim zakonom, te sposobnost ostvarivanja saradnje sa drugim operaterima transportnih sistema na regionalnom i širem nivou,

5) dokaže prema Regulatornoj komisiji i drugim nadležnim energetskim subjektom kao operater svoju sposobnost izvršavanja obaveza za sve nacrte ugovorenih aranžmana.

(2) Za nezavisnog operatera sistema može biti određen energetski subjekt koji je certifikovan od Regulatorne komisije i koji ispunjava zahtjeve iz stava 1. ovog člana, u skladu sa procedurama za certifikaciju koje su propisane ovim zakonom.

(3) Kada je nezavisni operater sistema imenovan, vlasnik transportnog sistema dužan je da:

1) obezbijedi svu potrebnu podršku nezavisnom operateru sistema za ispunjavanje njegovih zadataka, uključujući sve potrebne informacije,

2) finansira investicije koje odabere nezavisni operater sistema, a odobrava Regulatorna komisija, ili daje svoju saglasnost za finansiranje od neke druge zainteresovane strane, uključujući i nezavisnog operatera sistema,

3) obezbijedi da finansijske ugovore ili sporazume odobrava Regulatorna komisija, uz konsultacije sa drugom zainteresovanom stranom,

4) pruža dokaz da može finansirati proširenja mreže transportnog sistema, uz izuzeće onih investicija za koje je, u skladu sa tačkom 2) ovog stava, dao svoju saglasnost da finansiranje može raditi bilo koja zainteresovana strana, uključujući nezavisnog operatera sistema.

(4) Nije dozvoljeno nezavisnom operateru sistema ili njegovim zaposlenim o energetskim subjektima trećim licima, uključujući i nadležne organe, davati povjerljive poslovne podatke sa kojima raspolaže, osim u propisanim slučajevima.

Nezavisnost vlasnika transportnog sistema

Član 39

(1) Vlasnik transportnog sistema, u slučaju da je primijenjen model nezavisnog operatera sistema, obavezan je da ispunjava minimalne kriterijume nezavisnosti koji se odnose na pravnu formu, organizaciju i odlučivanje i odvojen je od svih drugih djelatnosti, osim transporta, distribucije i skladištenja.

(2) Nezavisnost vlasnika transportnog sistema iz stava 1. ovog člana obezbjeđuje se prema sljedećim minimalnim kriterijumima:

1) da lica odgovorna za rukovođenje transportnim sistemima ne učestvuju u strukturama vertikalno integrisanog subjekta koje su, direktno ili indirektno, odgovorne za svakodnevni rad, proizvodnju i snabdijevanje prirodnim gasom,

2) da je dužan donijeti Program nediskriminatornog ponašanja, kojim se utvrđuju mjere kojima se isključuje mogućnost pristrasnog postupanja, uz saglasnost Regulatorne komisije,

3) da je donio godišnji izvještaj u kojem su sadržane mjere preduzete radi osiguranja nepostojanja diskriminatorskog ponašanja, koji se

dostavlja Regulatornoj komisiji i objavljuje na internet stranici, najkasnije do 31. marta naredne godine.

(3) Ispunjavanje kriterijuma nezavisnosti vlasnika transportnog sistema iz stava 2. ovog člana provjerava se tokom postupka certifikacije nezavisnog operatera sistema u skladu sa ovim zakonom i pod nadzorom je Regulatorne komisije.

Nezavisni operater transporta

Član 40

(1) Nezavisni operater transporta dužan je da obezbijedi kadrovske, tehničke i finansijske resurse za ispunjavanje svojih obaveza propisane ovim zakonom i za vršenje svojih aktivnosti, i to:

1) da su sredstva neophodna za transport prirodnog gasa, i administrativno-finansijske poslove i IT usluge, u vlasništvu nezavisnog operatera transporta,

2) da su lica koja obavljaju djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom, uključujući vršenje administrativno-finansijskih poslova i IT usluga za nezavisnog operatera transporta kao privrednog subjekta, u radnom odnosu ili angažovani na drugi način od nezavisnog operatera transporta,

3) da nakon odgovarajućeg zahtjeva nezavisnog operatera transporta, vertikalno integrisani subjekt blagovremeno stavlja na raspolaganje nezavisnom operateru transporta odgovarajuće finansijske resurse za buduće finansijske projekte ili za zamjenu postojećih sredstava za rad.

(2) Izuzetno od odredbe iz stava 1. tačka 3) ovog člana, nezavisni operater transporta može pružiti usluge vertikalno integrisanom subjektu, uz prethodno odobrenje Regulatorne komisije, u slučajevima kada:

1) pružanje ovih usluga ne dovodi do razlike između korisnika sistema,

2) su usluge dostupne svim korisnicima sistema na isti način i pod istim uslovima bez ograničenja.

(3) Nezavisni operater transporta je organizovan kao privredno društvo, u skladu sa zakonom.

(4) Nezavisni operater transporta ne može u svom korporativnom identitetu, komunikaciji, brendiranju i poslovnim prostorijama stvarati konfuziju u smislu odvojenog identiteta vertikalno integrisanog subjekta ili bilo kojeg njegovog dijela.

(5) Nezavisni operater transporta ne može dijeliti IT usluge ili opremu, objekte i pristup sistemima sa vertikalno integrisanim subjektom, niti koristiti iste konsultante ili spoljne saradnike za IT usluge i opremu, te pristup sigurnosnim sistemima.

(6) Račune nezavisnog operatera transporta kontroliše revizor koji ne kontroliše vertikalno integrisani subjekt ili neki njegov dio.

(7) Nije dozvoljeno nezavisnom operateru transporta ili njegovim zaposlenim o energetskim subjektima trećim licima, uključujući i nadležne organe, davati povjerljive poslovne podatke sa kojima raspolaže, osim u propisanim slučajevima.

(8) Energetski subjekt za koji Regulatorna komisija izda certifikat o usklađenosti sa obavezama iz ovog zakona o primjeni modela nezavisnog operatera transporta, nakon procedure certifikacije operatera transportnog sistema, može biti određeno za nezavisnog operatera transporta.

Uslovi za nezavisnost operatera transporta

Član 41

(1) Nezavisnost operatera transporta obezbjeđuje se na način:

1) da je ovlašćen za donošenje efikasnih odluka, nezavisno od vertikalno integrisanog subjekta, kada je riječ o neophodnim sredstvima za rad, održavanju ili razvoju transportnog sistema,

2) da ima ovlašćenja da obezbijedi novac na tržištu kapitala.

(2) Nezavisni operater transporta u svom radu osigurava kadrovske, tehničke i druge resurse radi efikasnog obavljanja djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom, razvoja i održavanja siguranog i ekonomičnog rada transportnog sistema.

(3) Poslovne jedinice vertikalno integrisanog subjekta koje vrše proizvodnju ili snabdijevanje ne mogu imati direktnog ili indirektnog učešća u raspodjeli akcija nezavisnog operatera transporta.

(4) Nezavisni operater transporta ne može imati ni direktnog ili indirektnog učešća u poslovnim jedinicama vertikalno integrisanog subjekta koje vrši proizvodnju ili snabdijevanje, niti može ostvarivati dividende ili neku drugu finansijsku korist od date poslovne jedinice.

(5) Za obezbjeđenje nezavisnosti operatera sistema propisane st. 2, 3. i 4. ovog člana zadužena je upravljačka struktura.

(6) Vertikalno integrisani subjekt ne može određivati direktno ili indirektno, konkurentno ponašanje operatera transportnog sistema u vezi sa svakodnevnim aktivnostima nezavisnog operatera transporta u upravljanju transportnim sistemom, niti u aktivnostima potrebnim za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja.

(7) U ispunjavanju svojih zadataka u okviru ovog zakona nezavisni operater transporta ne može dovoditi u neravnopravan položaj druga lica ili energetske subjekte i ne može ograničavati, ugrožavati ili onemogućavati konkurenciju u proizvodnji i snabdijevanju prirodnim gasom.

(8) Komercijalni i finansijski odnosi između vertikalno integrisanog subjekta i nezavisnog operatera transporta, uključujući zajmove nezavisnog operatera transporta vertikalno integrisanom subjektu, usklađuju se sa uslovima tržišta, te je operater transportnog sistema obavezan da čuva detaljne podatke o komercijalnim ili finansijskim odnosima i na zahtjev ih dostavlja Regulatornoj komisiji.

(9) Nezavisni operater transporta dostavlja Regulatornoj komisiji na prethodnu saglasnost sve komercijalne i finansijske ugovore sa vertikalno integrisanim energetskim subjektom.

(10) Nezavisni operater transporta obavještava Regulatornu komisiju o raspoloživim finansijskim resursima iz člana 40. stav 1. tačka 3) ovog zakona, koji su namijenjeni za investicione projekte ili za zamjenu postojećih sredstava.

(11) Vertikalno integrisani subjekt ne može obavljati aktivnosti koje onemogućavaju i sprečavaju nezavisnog operatera transporta da se uskladi sa svojim obavezama prema ovom zakonu i ne može zahtijevati da nezavisni operater transporta traži dozvolu od vertikalno integrisanog subjekta za ispunjavanje svojih obaveza.

(12) Nezavisni operater transporta dužan je da donese Program nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mjere za sprečavanje diskriminatornog ponašanja.

(13) Nezavisni operater transporta imenuje lice odgovorno za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja, koje je dužno da sačini godišnji izvještaj o preduzetim mjerama za ostvarivanje Programa nediskriminatornog ponašanja, koji se dostavlja Regulatornoj komisiji i objavljuje na internet stranici nezavisnog operatera transporta.

(14) Lice odgovorno za praćenje ostvarivanja Programa nediskriminatornog ponašanja nezavisnog operatera transporta je potpuno nezavisno i ima pristup svim potrebnim informacijama nezavisnog operatera transporta ili bilo kojeg povezanog privrednog subjekta i

(15) Ministarstvo bliže uređuje način imenovanja i razrješenja, uslove obavljanja poslova i nadležnosti lica odgovornog za praćenje ostvarivanja Programa nediskriminatornog ponašanja nezavisnog operatera transporta iz st. 13. i 14. ovog člana.

Lica odgovorna za upravljanje nezavisnim operaterom transporta

Član 42

(1) Odluke o imenovanju, uslovima rada, uključujući naknadu za rad, kao i prestanak mandata lica odgovornih za upravljanje ili članova organa upravljanja i zastupanja nezavisnog operatera transporta, donosi skupština ili drugi organ upravljanja vlasnika nezavisnog operatera transporta.

(2) O imenovanju lica iz stava 1. ovog člana obavještava se Regulatorna komisija.

(3) Regulatorna komisija može dati prigovor na odluke iz stava 2. ovog člana u slučaju da:

1) nastanu sumnje u vezi sa profesionalnom nezavisnošću lica imenovanih za obavljanje upravljačke funkcije ili člana organa upravljanja,

2) u slučaju prijevremenog prestanka mandata, ukoliko postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.

(4) Lica iz stava 1. ovog člana, u periodu od tri godine prije imenovanja, ne mogu imati nikakvu profesionalnu poziciju ili odgovornost, interes ili poslovni odnos, direktnog ili indirektnog, sa vertikalno integrisanim subjektom, bilo kojim njegovim dijelom ili sa kontrolnim akcionarima, osim sa nezavisnim operaterom transporta.

(5) Lica iz stava 1. ovog člana, kao i zaposleni u nezavisnom operateru transporta, ne mogu imati nijednu drugu profesionalnu poziciju ili odgovornost, interes ili poslovni odnos, direktno ili indirektno, sa dijelom vertikalno integrisanog energetskog subjekta ili njegovim kontrolnim akcionarima.

(6) Lica iz stava 1. ovog člana, kao i zaposleni u nezavisnom operateru transporta, ne mogu imati bilo kakav interes niti primati finansijsku naknadu, direktno ili indirektno, iz bilo kog dijela vertikalno integrisanog subjekta, osim od nezavisnog operatera transporta i njihova primanja ne mogu zavisiti od aktivnosti ili rezultata vertikalno integrisanog subjekta, osim onih od nezavisnog operatera transporta.

(7) Lica imenovana za obavljanje upravljačke funkcije ili članovi organa upravljanja imaju pravo žalbe Regulatornoj komisiji u slučaju prijevremenog prestanka mandata.

(8) Lica iz stava 1. ovog člana ne mogu imati profesionalnu poziciju ili odgovornost, interes ili poslovni odnos sa bilo kojim dijelom vertikalno integrisanog subjekta ili sa njegovim kontrolnim akcionarima, osim sa nezavisnim operaterom transporta, u periodu od najmanje četiri godine, nakon prestanka mandata u nezavisnom operateru transporta.

(9) Odredbe st. 5. do 8. ovog člana primjenjuju se i na zaposlene nezavisnog operatera transporta koji direktno izvještavaju lica iz stava 1. ovog člana o pitanjima koja su u vezi sa radom, održavanjem i razvojem transportnog sistema.

Organi nezavisnog operatera transporta

Član 43

(1) Skupština ili drugi organ vlasnika nezavisnog operatera transporta nije nadležan da donosi odluke koje se odnose na svakodnevne aktivnosti nezavisnog operatera transporta, na upravljanje transportnim sistemom i da utiče na rješenja iz desetogodišnjeg plana razvoja sistema.

(2) Organ iz stava 1. ovog člana sastoji se od članova koji predstavljaju vertikalno integrisani subjekt, članova koji predstavljaju akcionare treće strane i članova koji predstavljaju druge zainteresovane strane, kao što je osoblje nezavisnog operatera transporta.

(3) Odredba člana 42. stav 3. tačka 1) i član 42. st. 4. do 8. ovog zakona primjenjuju se najmanje na polovinu članova skupštine ili drugog organa vlasnika nezavisnog operatera transporta.

(4) Odredba člana 42. stav 3. tačka 2) ovog zakona primjenjuje se na sve članove skupštine ili drugog organa vlasnika nezavisnog operatera transporta.

Certifikacija operatera transportnog sistema

Član 44

(1) Operater transportnog sistema obavezan je, nezavisno od primijenjenog modela razdvajanja, prije pribavljanja dozvole za obavljanje djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom, da se certifikuje u skladu sa procedurom propisanom ovim članom.

(2) Energetski subjekt, nakon ispunjenja svih zahtjeva iz modela razdvajanja operatera transportnog sistema od vertikalno integrisanog subjekta iz člana 36. ovog zakona, podnosi Regulatornoj komisiji u pisanoj formi zahtjev za certifikaciju, uz koji prilaže obavještenje o ispunjenosti uslova propisanih ovim zakonom zajedno sa

cjelokupnom dokumentacijom, podacima i informacijama kojima dokazuje i obrazlaže ispunjavanje tih zahtjeva.

(3) Regulatorna komisija donosi pravilnik kojim se uređuje certifikacija operatera transportnog sistema, kao i postupak i uslovi za podnošenje obavještenja i dokumenata, podataka i informacija.

(4) Regulatorna komisija, na zahtjev operatera transportnog sistema, donosi prijedlog odluke o certifikaciji operatera transportnog sistema sa obrazloženjem u roku od četiri mjeseca od dana prijema obavještenja i podnošenja svih potrebnih dokumenata, podataka i informacija od operatera transportnog sistema.

(5) Regulatorna komisija dostavlja prijedlog odluke sa obrazloženjem, bez odgađanja, Sekretarijatu Energetske zajednice na prethodno mišljenje.

(6) Sekretarijat Energetske zajednice dostavlja prethodno mišljenje Regulatornoj komisiji o ispunjavanju odgovarajućih zahtjeva za određivanje i certifikaciju operatera transportnog sistema u roku od četiri mjeseca od prijema prijedloga odluke iz stava 5. ovog člana.

(7) Ukoliko Sekretarijat Energetske zajednice ne dostavi svoje mišljenje u roku iz stava 6. ovog člana, smatra se da Sekretarijat Energetske zajednice nema primjedaba na dostavljeni prijedlog odluke Regulatorne komisije.

(8) Regulatorna komisija donosi odluku o certifikaciji operatera transportnog sistema u roku od dva mjeseca od dana prijema mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice, vodeći računa o preporukama u datom mišljenju.

(9) Ako se odluka iz stava 8. ovog člana razlikuje od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice, Regulatorna komisija priprema i objavljuje odluku sa obrazloženjem koja sadrži razloge za različito mišljenje, te o tome obavještava Sekretarijat Energetske zajednice.

(10) Regulatorna komisija može, u toku postupka certifikacije, tražiti od operatera transportnog sistema ili energetskog subjekta koji obavlja djelatnost proizvodnje ili snabdijevanja prirodnim gasom ili

snabdijevanja prirodnim gasom kao javne usluge sve informacije bitne za ispunjenje uslova za certifikaciju.

(11) Odluka Regulatorne komisije o certifikaciji operatera transportnog sistema zajedno sa mišljenjem Sekretarijata Energetske zajednice i eventualno obrazloženje Regulatorne komisije iz stava 7. ovog člana objavljuju se u "Službenom glasniku Republike Srpske" i na internet stranici Regulatorne komisije.

(12) Na poseban zahtjev operatera transportnog sistema ili na inicijativu Regulatorne komisije, nakon postupka za certifikaciju, može se obnoviti dozvola operateru transportnog sistema ili izmijeniti postojeća dozvola za obavljanje djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom, ukoliko su ispunjeni propisani uslovi.

Praćenje razdvajanja operatera transportnog sistema

Član 45

(1) Regulatorna komisija prati ispunjavanje uslova utvrđenih ovim zakonom za nezavisnost i razdvajanje operatera transportnog sistema od vertikalno integrisanog subjekta.

(2) Regulatorna komisija po službenoj dužnosti ponovo pokreće postupak certifikacije iz člana 44. ovog zakona u slučaju:

1) kada od operatera transportnog sistema primi obavještenje o svim planiranim transakcijama koje mogu zahtijevati ponovnu provjeru ispunjavanja uslova za nezavisnost i razdvajanje operatera transportnog sistema,

2) da ima saznanja da se planira promjena vlasničke strukture,

3) da uticaj na operatera transportnog sistema može dovesti do povrede uslova nezavisnosti i razdvajanja operatera transportnog sistema ili ima dokaze da je do takve povrede došlo ili

4) na obrazložen zahtjev Sekretarijata Energetske zajednice.

(3) Regulatorna komisija donosi odluku o ispunjavanju kriterijuma nezavisnost i razdvajanje od operatera transportnog sistema u roku od četiri mjeseca od dana prijema:

1) obavještenja od operatera transportnog sistema,

2) zahtjeva Sekretarijata Energetske zajednice ili

3) obavještavanja Regulatorne komisije o početku provjere operatera transportnog sistema po službenoj dužnosti.

(4) U slučaju da Regulatorna komisija smatra da je došlo do povrede uslova za nezavisnost ili razdvajanje operatera transportnog sistema, operater transportnog sistema dužan je da otkloni te povrede u roku koji odredi Regulatorna komisija, a zatim da dostavi sva dokumenta, podatke i informacije kojim dokazuje da su otklonjeni nedostaci.

(5) Na osnovu dokumentacije, podataka i informacija iz stava 4. ovog člana Regulatorna komisija sprovodi postupak ponovnog certifikovanja operatera transportnog sistema u skladu sa članom 44. ovog zakona.

(6) U slučaju da operater transportnog sistema ne otkloni nedostatke Regulatorne komisije iz stava 4. ovog člana, Regulatorna komisija može donijeti odluku o privremenom oduzimanju ili ukidanju dozvole.

(7) U slučaju privremenog oduzimanja ili ukidanja dozvole operateru transportnog sistema, Regulatorna komisija obezbjeđuje da se djelatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom nastavi obavljati kontinuirano i bez prekida na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Certifikacija u odnosu na treće zemlje

Član 46

(1) Kada je potrebno certifikovati operatera transportnog sistema, kojeg kontroliše lice ili lica iz treće zemlje ili trećih zemalja, Regulatorna komisija o tome obavještava Sekretarijat Energetske zajednice.

(2) Regulatorna komisija bez odgađanja obavještava Sekretarijat Energetske zajednice i o svim okolnostima koje rezultiraju preuzimanjem kontrole nad operaterom transportnog sistema ili transportnim sistemom od lica iz treće zemlje ili trećih zemalja.

(3) Operater transportnog sistema obavještava Regulatornu komisiju o svim okolnostima koje bi mogle uticati na preuzimanje kontrole

nad operaterom transportnog sistema ili transportnim sistemom od lica ili lica iz treće zemlje ili trećih zemalja s ciljem sprovođenja obavještavanja iz stava 1. ovog člana.

(4) Postupak certifikacije u odnosu na treće zemlje sprovodi se u skladu sa uslovima utvrđenim u ovom članu i članu 44. ovog zakona.

(5) Regulatorna komisija može odbiti certifikaciju operatera transportnog sistema koji je pod kontrolom lica ili lica iz treće zemlje ili trećih zemalja ako ne dokaže da:

1) operater transportnog sistema ispunjava zahtjeve za svoju nezavisnost i razdvajanje u skladu sa ovim zakonom,

2) certifikacija ne predstavlja rizik za sigurnost snabdijevanja u Republici Srpskoj.

(6) Rješavajući pitanje iz stava 5. ovog člana Regulatorna komisija uzima u obzir sljedeće:

1) prava i obaveze Energetske zajednice prema toj trećoj zemlji koji proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sve sporazume sa jednom ili više trećih zemalja u kojima je Energetska zajednica jedna od strana potpisnica i koji se tiču pitanja sigurnosti snabdijevanja energijom,

2) prava i obaveze Republike ili BiH prema toj trećoj zemlji koji proizlaze iz sporazuma koje je sa njom sklopila, u onoj mjeri u kojoj su u skladu s odredbama Ugovora o Energetskoj zajednici,

3) prava i obaveze koji nastaju iz ratifikovanih međunarodnih ugovora,

4) druge specifične činjenice i okolnosti slučaja te treće zemlje.

(7) Ministarstvo, na zahtjev Regulatorne komisije, daje svoje mišljenje o pitanjima iz stava 5. ovog člana.

(8) Regulatorna komisija uzima u obzir takvo mišljenje prilikom donošenja odluke o certifikaciji operatera transportnog sistema ili odbijanja certifikacije.

(9) Regulatorna komisija dostavlja, bez odgađanja, prijedlog odluke o certifikaciji operatera transportnog sistema ili odbijanju certifikacije sa obrazloženjem Sekretarijatu Energetske zajednice,

zajedno sa svom potrebnom dokumentacijom na osnovu koje je donesena odluka.

(10) Regulatorna komisija donosi i objavljuje odluku o certifikaciji operatera transportnog sistema u odnosu na treće zemlje nakon sprovedenog postupka certifikacije.

2. Transport i upravljanje transportnim sistemom

Opšte obaveze za sve operatere transportnog sistema

Član 47

(1) Svaki operater transportnog sistema, nezavisno od primijenjenog modela razdvajanja, obavezan je da:

1) pod ekonomskim uslovima izvršava aktivnosti, održava i razvija bezbjedan, pouzdan i efikasan transportni sistem da bi obezbijedio otvoreno tržište, uz zaštitu životne sredine, i osigurava adekvatna sredstva za ispunjavanje obaveza pružanja usluga,

2) ne pravi razlike između korisnika ili klasa korisnika transportnog sistema, naročito u korist energetskih subjekata povezanih s njim,

3) obezbjeđuje ostalim operaterima sistema dovoljno informacija da bi se osiguralo da se transport i upravljanje transportnim sistemom i skladištenje prirodnog gasa mogu odvijati na način koji je kompatibilan sa sigurnim i efikasnim radom međusobno povezanog sistema,

4) pruža korisnicima sistema sve informacije koje su im potrebne za efikasan pristup ovom sistemu.

(2) Svaki operater transportnog sistema nastojaće da izgradi dovoljno prekograničnog kapaciteta da bi integrisao infrastrukturu evropskog transporta, uzimajući u obzir sigurnost snabdijevanja prirodnim gasom.

(3) Operater transportnog sistema donosi pravila i naknade za debalans transportnog sistema prirodnog gasa u skladu sa Metodologijom koju donosi Regulatorna komisija, na transparentan, nepristrasan i ekonomičan način.

(4) Operater transportnog sistema donosi desetogodišnji plan razvoja i uz saglasnost Regulatorne komisije obezbjeđuje minimalne

standarde održavanja i razvoja transportnog sistema, uključujući i interkonekcijski kapacitet, u skladu sa uslovima korišćenja navedenim u tehničkim specifikacijama u članu 49. ovog zakona.

(5) Operater transportnog sistema dužan je da nabavi prirodni gas koji koristi za izvršavanje svojih aktivnosti u skladu sa transparentnim, nediskriminatornim i konkurentnim procedurama.

Posebne obaveze nezavisnog operatera sistema

Član 48

(1) Nezavisni operater sistema, pored obaveza propisanih članom 47. ovog zakona, odgovoran je za odobravanje pristupa trećim licima i upravljanje transportnim sistemom, uključujući i prikupljanje pristupnih naknada i naknada u slučaju zagušenja, za rad, održavanje i razvoj transportnog sistema, kao i za obezbjeđenje dugoročne sposobnosti transportnog sistema da zadovolji moguću potražnju planiranjem investicija.

(2) U toku razvoja transportnog sistema, nezavisni operater sistema odgovoran je za planiranje, kao i za procedure odobravanja, izgradnju i puštanje u rad novog interkonektora.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana, nezavisni operater sistema djeluje kao operater transportnog sistema u skladu sa odredbama ovog člana i kao vlasnik transportnog sistema nije odgovoran za odobravanje i upravljanje pristupa trećih lica, niti za planiranje investicija.

(4) Nezavisni operater sistema, djelatnost transporta gasa i pored uslova navedenih u članu 47. ovog zakona dužan je da ispunjava i sljedeće uslove:

1) da predstavlja operatera transportnog sistema i sarađuje sa trećim licima i Regulatornom komisijom,

2) da odobrava i upravlja pristupom trećim licima na nepristrasnoj osnovi između korisnika sistema ili grupa korisnika transportnog sistema,

3) da vrši naplatu svih naknada u vezi sa transportnim sistemom, uključujući naknade za pristup, balansne naknade za pomoćne

usluge, kao što su tretman gasa, nabavke usluga (troškovi balansiranja, energija za gubitke),

4) da uspostavlja rad, održavanje i razvoj sigurnog, efikasnog i ekonomičnog transportnog sistema,

5) da uspostavi planiranje investicija koje obezbjeđuju dugoročnu sposobnost transportnog sistema da ispuni moguću potražnju, obezbjeđujući sigurnost snabdijevanja,

6) da samostalno obavlja sve administrativno-finansijske poslove, uključujući i usluge informacionih tehnologija.

Pravila o radu transportnog sistema

Član 49

(1) Rad i upravljanje transportnim sistemom uređuju se Pravilima o radu transportnog sistema.

(2) Pravila o radu transportnog sistema sadrže najmanje sljedeće:

1) tehničke i druge zahtjeve i specifikacije za siguran i bezbjedan rad transportnog sistema, kako bi se obezbijedilo sigurno snabdijevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom,

2) procedure za rad transportnog sistema u redovnim i vanrednim uslovima, u slučajevima kvara na sistemu, više sile i u drugim slučajevima kada dođe do ugrožavanja rada,

3) načine i uslove za pristup korisnika sistemu, uključujući usluge pristupa trećih strana koje pruža operater transportnog sistema, tehničke informacije potrebne za korisnike sistema da bi ostvarili efikasan pristup transportnom sistemu, transparentnost rada i adekvatno pružanje informacija,

4) uslove za priključak objekata za skladištenje prirodnog gasa, terminala za utečnjeni prirodni gas, industrijskih postrojenja na transportni sistem i krajnjih kupaca, kao i preduslove za sigurnost priključka i instalacija mjernih uređaja,

5) zahtjeve za mjerne uređaje i metode mjerenja količina prirodnog gasa koji se isporučuje preko transportnog sistema,

6) kriterijume i način nabavke pomoćnih usluga,

7) tehničke i druge preduslove za interkonekciju i rad transportnog i distributivnog sistema,

8) principe i mehanizme za raspodjelu kapaciteta i procedure za upravljanje zagušenjima transportnog sistema, način i uslove njihove primjene u slučaju zagušenja,

9) zaštićene zone i posebne uslove unutar zaštićene zone objekata prirodnog gasa,

10) zadatke i odgovornosti energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa i korisnika sistema u odnosu na transportni sistem,

11) međusobne ugovorne odnose energetskih subjekta koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa i korisnika sistema u odnosu na transportni sistem,

12) uslove za sprovođenje postupka ograničenja ili prekida, odnosno obustave isporuke prirodnog gasa preko transportnog sistema,

13) način objave i razmjene podataka sa konektovanim (tehnički povezanim) operaterima transportnog sistema, operaterima distributivnog sistema i kupcima priključenim na transportni sistem.

(3) U skladu sa smjernicama Regulatorne komisije, svaki operater transportnog sistema u Pravila o radu transportnog sistema ugrađuje obim njegovog ovlašćenja za prekograničnu infrastrukturu.

(4) Pravila o radu transportnog sistema, uz primjenu odredaba ovog člana, donosi operater transportnog sistema, uz saglasnost Regulatorne komisije.

(5) Rješenje Regulatorne komisije o davanju saglasnosti na Pravila o radu transportnog sistema objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srpske" i na internet stranici operatera transportnog sistema.

Mehanizmi za dodjelu kapaciteta i procedura za upravljanje zagušenjima

Član 50

(1) Maksimalni kapacitet na svim relevantnim tačkama, uključujući ulazne i izlazne tačke, obavezno je na raspolaganju svim učesnicima

na tržištu, vodeći računa o integritetu, tehničkoj sigurnosti i efikasnom radu transportnog sistema.

(2) Operater transportnog sistema donosi nediskriminatorske i transparentne mehanizme za dodjelu kapaciteta, koji:

1) osiguravaju odgovarajuće ekonomske efekte za efikasno i maksimalno korišćenje tehničkih kapaciteta, olakšavaju investicije u novi interkonektor i prekograničnu trgovinu prirodnog gasa,

2) su kompatibilni sa tržišnim mehanizmima, uključujući otvorena (spot) tržišta, i u isto vrijeme fleksibilni i prilagodljivi promjenljivim tržišnim okolnostima,

3) su kompatibilni sa pravilima za pristup transportnim sistemima i pravilima za alokaciju kapaciteta i upravljanje zagušenjima na tačkama interkonekcije članica Energetske zajednice.

(3) Operater transportnog sistema primjenjuje i objavljuje nediskriminatorne i transparentne, unaprijed objavljene procedure za upravljanje zagušenjima koje olakšavaju prekograničnu trgovinu prirodnim gasom na ravnopravnoj osnovi i koje se zasnivaju na sljedećim principima:

1) u slučaju zagušenja predviđenog ugovorom, operater transportnog sistema nudi neiskorišćeni kapacitet na primarnom tržištu najmanje na osnovi za dan unaprijed i prekidivoj osnovi,

2) korisnici sistema koji žele preprodati ili dati u podzakup svoj neiskorišćeni ugovorni kapacitet na sekundarnom tržištu imaju pravo da to učine nakon obavještavanja operatera transportnog sistema od tih korisnika na način i pod uslovima koji su predviđeni u Pravilima o radu transportnog sistema.

(4) U slučaju da dođe do zagušenja sistema, operater transportnog sistema primjenjuje nediskriminatorne, transparentne, unaprijed objavljene mehanizme za dodjelu kapaciteta transportnog sistema.

(5) U toku planiranja novih investicija, operater transportnog sistema redovno procjenjuje tržišnu potražnju i ostvarivanje sigurnosti snabdijevanja.

Pravila balansiranja i naknade za debalans

Član 51

(1) Balansni period je period u kojem je svaki korisnik sistema dužan da preuzme nabavljenu količinu prirodnog gasa, kroz ubacivanje te količine prirodnog gasa u transportni sistem u skladu sa ugovorom o transportu ili Pravilima o radu transportnog sistema ili Pravilima o balansiranju transportnog sistema.

(2) Pravila balansiranja donose se na transparentan način, objavljuju se i zasnivaju na principima nediskriminacije i na stvarnim potrebama transportnog sistema, uzimajući u obzir resurse koji su na raspolaganju operateru transportnog sistema i kao takva su tržišno orijentisana.

(3) Da bi se korisnicima sistema omogućilo da preduzmu pravovremene korektivne mjere, operater transportnog sistema osigurava pravovremene i pouzdane onlajn informacije o statusu balansiranja korisnika sistema koje odražavaju nivo informacija koje su dostupne operateru transportnog sistema, kao i obračunski period za koji se izračunavaju naknade za debalans.

(4) Za pružanje informacija iz stava 3. ovog člana ne naplaćuje se naknada.

(5) Naknade za debalans na odgovarajući način odražavaju troškove dajući odgovarajuće podsticaje korisnicima sistema da uravnoteže svoj unos i preuzimanje gasa i takve su da se izbjegava unakrsno subvencionisanje između korisnika sistema i olakšava ulazak novim učesnicima na tržište.

(6) Operater transportnog sistema nastoji da uskladi, interno, ali i na regionalnom nivou, balansne režime i racionalizuje strukture i iznose naknada za balansiranje, da bi se olakšala trgovina prirodnim gasom.

(7) Operater transportnog sistema objavljuje pravila za utvrđivanje naknada za debalans, sa utvrđenim naknadama za debalans, donesene u skladu sa ovim zakonom.

(8) Pravila balansiranja i naknade za debalans donosi operater transportnog sistema uz prethodnu saglasnost Regulatorne komisije.

(9) Rješenje Regulatorne komisije o davanju saglasnosti na Pravila balansiranja i naknade za debalans objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srpske" i na internet stranici operatera transportnog sistema.

Trgovina kapacitetom

Član 52

(1) Operater transportnog sistema preduzima aktivnosti kako bi se na sekundarnom tržištu omogućila slobodna trgovina kapacitetom i olakšala takva trgovina na transparentan i nediskriminatoran način.

(2) Operater transportnog sistema izrađuje usklađene tipske ugovore za transport i procedure za primarno tržište da bi se olakšala sekundarna trgovina kapacitetima i priznao transfer primarnih prava na kapacitet tamo gdje ga korisnici sistema prijave.

(3) O usklađenim ugovorima za transport i procedurama za primarno tržište operater transportnog sistema obavještava Regulatornu komisiju u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovih ugovora.

Razvoj transportnog sistema i investicione odluke

Član 53

(1) Operater transportnog sistema donosi desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema prirodnog gasa, uz saglasnost Regulatorne komisije.

(2) Prilikom izrade desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema, operater transportnog sistema objektivno pretpostavlja razvoj proizvodnje, snabdijevanja, potrošnje i trgovine s drugim zemljama, uzimajući u obzir investicione planove za transportne sisteme na regionalnom nivou, kao i investicione planove za objekte za skladištenje, kao i Strategiju razvoja energetike, kao i propise iz oblasti prostornog uređenja i građenja i Plan razvoja gasnog sektora, usvojene od nadležnih organa Republike.

(3) Desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema obavezno sadrži:

1) planiranu glavnu infrastrukturu za transport prirodnog gasa koju treba izgraditi ili unaprijediti u sljedećih deset godina,

2) sve investicije o kojima je već donesena odluka i utvrđuje nove investicije koje treba ostvariti u naredne tri godine,

3) efikasne mjere kojima se garantuje adekvatnost sistema i sigurnost snabdijevanja zasnovane na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji,

4) predviđa vremenski okvir za sve investicione projekte.

(4) Operater transportnog sistema svake godine do 31. oktobra podnosi Regulatornoj komisiji prijedlog desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema, u kojoj su prve tri godine detaljno planirane.

(5) Regulatorna komisija provjerava da li je desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema usklađen sa odredbama ovog zakona i da li sadrži sve elemente propisane stavom 3. ovog člana te, u slučaju da to ocijeni kao potrebno, može u postupku do donošenja odluke o davanju saglasnosti zahtijevati od operatera transportnog sistema izmjene i dopune desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema.

(6) Regulatorna komisija prijedlog desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema iz stava 4. ovog člana upućuje na javno razmatranje, u periodu od 30 dana, svim zainteresovanim licima, uključujući i postojeće i potencijalne korisnike sistema.

(7) Nakon javnog razmatranja i obrade dostavljenih komentara Regulatorna komisija donosi odluku o davanju saglasnosti na desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema prirodnog gasa.

(8) Regulatorna komisija prati i ocjenjuje sprovođenje desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema.

(9) U slučaju kada Regulatorna komisija postupa na osnovu nadležnosti iz st. 5. i 8. ovog člana i zahtjeva nove investicije operateru transporta, troškovi predmetnih investicija pokrivaju se tarifnim stavovima za transport prirodnog gasa.

(10) U slučaju iz stava 9. ovog člana, operater transportnog sistema obezbjeđuje investitorima sve informacije potrebne za realizaciju investicija, priključuje nove objekte na transportni sistem i preduzima

sve potrebne radnje u svrhu olakšanja sprovođenja investicionih projekata.

(11) Relevantni finansijski aranžmani iz stava 10. ovog člana podliježu odobrenju Regulatorne komisije kroz postupak davanja saglasnosti na desetogodišnji plan razvoja.

Dostavljanje podataka i informacija operateru transportnog sistema

Član 54

(1) Korisnici transportnog sistema priključeni na transportni sistem dužni su, na zahtjev operatera transportnog sistema, da mu dostavljaju podatke i informacije potrebne za rad, upravljanje i razvoj sistema, obavezno uključujući, ali ne ograničavajući se na, sljedeće informacije potrebne za ostvarivanje pristupa transportnom sistemu i njegovo korišćenje:

1) planiranje potražnje za prirodnim gasom, te odstupanja od planova proizvodnje ili uvoza i godišnjih investicionih planova,

2) planiranje rada sistema u kratkoročnom periodu,

3) pristup pomoćnim uslugama,

4) praćenje kvaliteta snabdijevanja,

5) praćenje sigurnosti snabdijevanja.

(2) Operater transportnog sistema vrši razmjenu tehničkih i mjernih podataka i drugih bitnih informacija potrebnih za rad, upravljanje i razvoj transportnog sistema sa operaterima međusobno povezanih transportnih sistema, operaterima distributivnih sistema i kupcima koji su direktno priključeni na transportni sistem.

Saradnja operatera transportnog sistema

Član 55

(1) Operater transportnog sistema dužan je da:

1) u saradnji sa Regulatornom komisijom unapređuje i olakšava saradnju operatera transportnog sistema na regionalnom nivou, uključujući prekogranična pitanja,

2) sa operaterima susjednih sistema potpiše sporazume o interoperabilnosti sistema i razmjeni podataka na tačkama

interkonekcije,

3) u skladu sa svojim ovlašćenjima, zajedno sa Regulatornom komisijom sarađuje sa Regulatornim odborom Energetske zajednice, kao i sa regulatornim tijelima i operaterima transportnih sistema drugih zemalja s ciljem stvaranja konkurentnog regionalnog tržišta prirodnog gasa,

4) uz prethodno odobrenje Regulatorne komisije može da učestvuje u radu jednog ili više povezanih transportnih sistema na nivou jedne ili više regija koji pokrivaju dvije ili više strana Energetske zajednice radi dodjele transportnih kapaciteta i provjere operativne sigurnosti.

(2) Operater transportnog sistema unapređuje operativne aranžmane radi osiguranja optimalnog upravljanja transportnim sistemom u Energetskoj zajednici, unapređuje razvoj trgovine energijom, ostvaruje koordinisanu dodjelu prekograničnih kapaciteta putem nediskriminatornih rješenja zasnovanih na principu konkurencije na tržištu.

3. Pravila o razdvajanju i transparentnosti

Pravo pristupa računima

Član 56

(1) Regulatorna komisija, u okviru svojih nadležnosti, ima pravo pristupa računima energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, s ciljem provjere sprovođenja obaveza prilikom razdvajanja računa.

(2) Regulatorna komisija ima obavezu da čuva tajnost povjerljivih poslovnih podataka i informacija, koji se mogu objavljivati samo pod uslovima utvrđenim ovim zakonom i drugim propisima.

Razdvajanje računa

Član 57

(1) Energetski subjekti koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, bez obzira na njihov sistem vlasništva ili pravnu formu, izrađuju, podnose na reviziju i objavljuju godišnje izvještaje na način i pod uslovima propisanim zakonom i u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

(2) Energetski subjekti iz stava 1. ovog člana dužni su da se prilikom izrade godišnjih izvještaja pridržavaju odredbe člana 8. ovog zakona.

Pružanje informacija

Član 58

(1) Regulatorna komisija ima pravo da, u mjeri u kojoj je to potrebno za obavljanje njihovih aktivnosti, od energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa traži sve podatke i informacije koji se odnose na njihove djelatnosti u vezi sa prirodnim gasom.

(2) Regulatorna komisija može od drugih organa i energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa zatražiti sve podatke i informacije potrebne za adekvatno izvršavanje svojih nadležnosti u vezi sa praćenjem tržišta prirodnog gasa, uključujući odgovarajuće podatke i informacije dobijene od institucija Energetske zajednice ili Strana Energetske zajednice ili neke treće zemlje.

(3) Energetski subjekti koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa dostavljaju podatke i informacije iz st. 1. i 2. ovog člana na način i pod uslovima utvrđenim propisima i internim pravnim aktima.

Zahtjevi za transparentnost koji se odnose na operatera transportnog sistema

Član 59

(1) Da bi osigurao transparentnost, nediskriminaciju i javnost tarifa za pristup transportnom sistemu i time olakšao efikasno korišćenje transportnog sistema od treće strane, operater transportnog sistema unaprijed objavljuje tarife za pristup tom sistemu.

(2) Operater transportnog sistema objavljuje detaljne informacije u vezi sa uslugama koje pruža i uslovima koji se primjenjuju, zajedno sa tehničkim informacijama potrebnim za korisnike da bi dobili efikasan pristup transportnom sistemu.

(3) Operater transportnog sistema godišnje dostavlja informacije Regulatornoj komisiji koje su mjere preduzete, kao i troškove koji su

nastali i prihode koji su ostvareni za balansiranje transportnog sistema.

(4) Učesnici na tržištu prirodnog gasa pružaju operateru transportnog sistema podatke i informacije iz ovog člana, uzimajući u obzir i obaveze iz člana 40. ovog zakona.

(5) Operater transportnog sistema stavlja na raspolaganje korisnicima sistema sve tehničke informacije potrebne korisnicima da bi ostvarili efikasan pristup transportnom sistemu.

(6) Operater transportnog sistema objavljuje sve informacije na svojoj internet stranici, periodično i po potrebi.

Obaveze povjerljivosti

Član 60

(1) Regulatorna komisija i drugi nadležni organi dužni su da čuvaju tajnost povjerljivih poslovnih podataka i informacija koje dobiju od energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa i koriste dobijene podatke i informacije samo u svrhu navedenu u zahtjevu za informacije.

(2) Operater transportnog sistema i, po potrebi, vlasnik transportnog sistema, ukoliko je došao do podataka i informacija iz čl. 56. i 59. ovog zakona, dužni su da čuvaju tajnost povjerljivih poslovnih podataka i informacija pribavljenih tokom izvršavanja svojih aktivnosti i sprečavaju da se povjerljivi poslovni podaci i informacije objave.

(3) Podaci i informacije iz stava 1. ovog člana mogu se objaviti samo na način i pod uslovima propisanim zakonima ili u slučaju kada se one izričito traže u svrhu obavljanja poslovne transakcije, a da pritom ne otkrivaju povjerljive poslovne podatke i informacije ostalim dijelovima privrednog društva, osim ukoliko je to neophodno za obavljanje poslovne transakcije.

(4) S ciljem potpunog poštovanja Pravila razdvajanja djelatnosti i čuvanja tajnosti povjerljivih poslovnih podataka i informacija, vlasnik transportnog sistema i preostali dio vertikalno integrisanog subjekta ne mogu koristiti zajedničke usluge (kao što su zajedničke

pravne usluge, uključujući i IT usluge), osim administrativno-finansijskih usluga.

(5) Operater transportnog sistema ne može zloupotrijebiti povjerljive poslovne podatke ili informacije pribavljene od trećih lica u vezi sa prodajom ili kupovinom prirodnog gasa koju izvrše sa njim povezani energetski subjekti.

(6) Informacije potrebne za efikasnu konkurenciju i efikasno funkcionisanje tržišta su javne i objavljuju se na način koji ne dovodi u pitanje zaštitu povjerljivih poslovnih podataka i informacija.

4. Organizacija pristupa transportnom sistemu

Pristup treće strane transportnom sistemu

Član 61

(1) Operater transportnog sistema dužan je da omogući pristup treće strane svakom licu koje zahtijeva pristup transportnom sistemu, na principu javnosti i nediskriminacije i čuvanja poslovne tajne korisnika, a u skladu sa tehničkim mogućnostima stepenom opterećenja transportnog sistema.

(2) Operater transportnog sistema obezbjeđuje slobodan pristup transportnom sistemu u skladu sa uslovima propisanim pravilima o radu transportnog sistema, na način da:

1) osigurava da svoje usluge nudi na nediskriminatornim osnovama svim korisnicima transportnog sistema,

2) osigurava neprekidne i prekidne usluge u vezi sa pristupom treće strane, pri čemu cijena prekidnog kapaciteta odražava vjerovatnoću prekida,

3) nudi korisnicima sistema i dugoročne i kratkoročne usluge u funkciji obavljanja djelatnosti transporta prirodnog gasa.

(3) U slučajevima kada operater transportnog sistema nudi iste usluge različitim kupcima dužan je da to radi pod jednakim ugovornim uslovima i na jednak način uz primjenu principa nediskriminacije, ili korišćenjem usklađenih ugovora o transportu ili u skladu sa Pravilima o radu transportnog sistema.

(4) Operater transportnog sistema objavljuje uslove koje je odobrila Regulatorna komisija, uključujući Pravila i tarife za osiguravanje pristupa treće strane transportnom sistemu, objektivno ih primjenjujući na sve korisnike sistema.

(5) Usluge pristupa treće strane mogu se odobravati uz traženje odgovarajućih garancija za plaćanje izvršenih usluga od korisnika sistema u skladu sa Pravilima rada transportnog sistema.

(6) Garancije iz stava 5. ovog člana ne mogu predstavljati nepotrebne prepreke za pristup transportnom sistemu i tržištu i nediskriminatorne su, transparentne i proporcionalne.

(7) Ugovori o transportu potpisani sa nestandardnim datumom početka primjene ili s kraćim trajanjem od standardnog ugovora o transportu ne rezultiraju proizvoljno višim ili nižim tarifama koje ne odražavaju tržišnu vrijednost usluge.

(8) Dozvoljeno je zaključiti dugoročne ugovore ako su oni usklađeni sa propisima o konkurenciji.

(9) Operater transportnog sistema, ukoliko je potrebno u svrhu izvršavanja njegove funkcije, uključujući i onu koja se tiče prekograničnog transporta, ima pristup transportnim sistemima drugih operatera sistema susjednih zemalja u skladu sa njihovim međusobnim sporazumima i/ili drugim uslovima saradnje koje ne ugrožavaju primjenu pravila propisanih ovim zakonom.

Odbijanje pristupa

Član 62

(1) Operater transportnog sistema može odbiti pristup transportnom sistemu na osnovu nedostatka kapaciteta ili u slučajevima kada bi ga pristup transportnom sistemu spriječio u izvršavanju obaveza javne usluge obavljanja djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa.

(2) Ukoliko odbije pristup transportnom sistemu, operater transportnog sistema dužan je da obrazloženu odluku o odbijanju bez odgađanja dostavi podnosiocu zahtjeva za pristup.

(3) Ukoliko odbije pristup transportnom sistemu zbog manjka kapaciteta transportnog sistema ili nedostatka priključka, operater je dužan da izvrši neophodne radove u transportnom sistemu koji će otkloniti razlog odbijanja pristupa u onoj mjeri u kojoj je to ekonomično ili kada je potencijalni kupac saglasan da plati ta poboljšanja.

(4) Korisnik sistema kojem je odbijen pristup transportnom sistemu ili koji je nezadovoljan uslovima svog pristupa transportnom sistemu može uložiti žalbu Regulatornoj komisiji, u skladu sa čl. 30. do 33. ovog zakona.

Priključenje na transportni sistem

Član 63

(1) Operater transportnog sistema donosi Pravila i tarife za priključenje na transportni sistem objekata energetskih subjekata i kupaca, uz prethodnu saglasnost Regulatorne komisije.

(2) Pravila i tarife iz stava 1. ovog člana donose se na principu nediskriminacije, javnosti, transparentnosti i obavezno se unaprijed objavljuju.

(3) Operater transportnog sistema nema pravo da odbije priključak novog objekta iz stava 1. ovog člana na osnovu mogućih budućih ograničenja raspoloživih kapaciteta transportnog sistema ili dodatnih troškova u vezi sa neophodnim povećanjem kapaciteta.

(4) Operater transportnog sistema osigurava dovoljan ulazni i izlazni kapacitet za novi priključak.

Odobrenje za priključenje objekta

Član 64

(1) Odobrenje za priključenje objekta izdaje se u formi rješenja u postupku sprovedenom na zahtjev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje.

(2) Nadležni operater sistema dužan je da odluči po zahtjevu za priključenje objekta kupca u roku od 15 dana od dana prijema pismenog zahtjeva, odnosno po zahtjevu za priključenje objekta

proizvođača prirodnog gasa, odnosno bio-gasa u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahtjeva.

(3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana može se podnijeti žalba Regulatornoj komisiji u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.

(4) Odluka Regulatorne komisije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Direktni gasovodi

Član 65

(1) U slučajevima kada proizvođač ili snabdjevač prirodnim gasom i kupac namjeravaju potpisati ugovor o snabdijevanju prirodnim gasom, a ne mogu dobiti pristup transportnom ili distributivnom sistemu i pored pokrenutog postupka na osnovu člana 62. ovog zakona, mogu izgraditi direktan gasovod, uz prethodno odobrenje Regulatorne komisije ili pokrenuti postupak rješavanja spora iz člana 30. ovog zakona.

(2) Regulatorna komisija donosi:

1) Pravila za izgradnju direktnih gasovoda, u kojima utvrđuje uslove kada se mogu graditi direktni gasovodi iz stava 1. ovog člana, postupak davanja odobrenja za izgradnje direktnog gasovoda na principu nediskriminacije i transparentnost,

(3) Regulatorna komisija ovlašćena je da odbije izdavanje prethodnog odobrenja za izgradnju direktnog gasovoda ako bi izdavanje tog odobrenja ometalo sprovođenje odredaba o obavezama javne usluge, uključujući i zaštitu krajnjih kupaca.

(4) U slučaju iz stava 3. ovog člana, Regulatorna komisija je dužna da donese obrazloženu odluku u pisanoj formi.

Izuzeća za nove interkonektore

Član 66

(1) Na zahtjev energetskog subjekta, novi gasni interkonektori mogu biti izuzeti na određen period od: primjene tarifa i naknada iz člana 22. ovog zakona, provjera iz člana 27. stav 1. tačka 6) ovog zakona,

vlasničkog razdvajanja iz člana 37. ovog zakona i pristupa treće strane iz člana 61. ovog zakona, pod sljedećim uslovima:

1) u slučaju kada investicija povećava konkurenciju u snabdijevanju prirodnim gasom i povećava sigurnost snabdijevanja,

2) da je nivo rizika koji je povezan sa investicijom takav da do investicije neće doći ukoliko se ne odobri izuzeće,

3) da je interkonektor u vlasništvu pravnog lica koje je razdvojeno u svoje pravne forme od operatera transportnog sistema i od operatera sistema s kojim će se graditi interkonektor,

4) da samo korisnici tog interkonektora snose troškove njegovog korišćenja,

5) da izuzeće nije štetno za konkurenciju ili efikasno funkcionisanje tržišta prirodnog gasa u Republici, BiH ili u jednom ili više regiona, ili efikasno funkcionisanje regulisanog sistema na koji se interkonektor priključuje.

(2) Uslovi iz stava 1. ovog člana primjenjuju se na značajno povećanje kapaciteta postojećeg interkonektora i na izmjene tog interkonektora koje omogućavaju razvoj novih izvora za snabdijevanje gasom.

(3) Regulatorna komisija može, za svaki slučaj pojedinačno, odlučivati o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana shodno kriterijumima utvrđenim ovim članom.

(4) U slučajevima kada je lokacija predmetnog interkonektora na teritoriji više Strana Energetske zajednice, odnosno kada prelazi granicu između Republike i druge Strane Energetske zajednice, Regulatorni odbor Energetske zajednice može dostaviti savjetodavno mišljenje Regulatornoj komisiji ili regulatornom tijelu druge predmetne Strane Energetske zajednice, koje se može iskoristiti kao osnova za njihovu odluku o izuzeću u roku od dva mjeseca od datuma kada zadnje od tih regulatornih tijela primi zahtjev za izuzeće.

(5) U slučajevima kada se sva regulatorna tijela relevantnih Strana Energetske zajednice dogovore u vezi sa zahtjevom za izuzeće u roku

od šest mjeseci od dana kada zadnje od tih regulatornih tijela primi zahtjev za izuzeće, pri čemu obavještavaju Regulatorni odbor Energetske zajednice o svojoj odluci.

(6) Regulatorni odbor Energetske zajednice obavlja zadatke dodijeljene regulatornim tijelima predmetnih Strana Energetske zajednice:

1) u slučajevima kada sva predmetna regulatorna tijela nisu mogla postići dogovor u roku od šest mjeseci od dana kada zadnji od tih regulatornih tijela primi zahtjev za izuzeće ili

2) na zajednički zahtjev predmetnih regulatornih tijela.

(7) Regulatorna tijela relevantnih Strana Energetske zajednice mogu zajedno zahtijevati da se rok iz stava 6. tačka 1) ovog člana produži do tri mjeseca.

(8) Prije donošenja odluke, Regulatorna komisija se konsultuje sa regulatornim tijelima relevantnih strana Energetske zajednice i podnosiocima zahtjeva.

(9) Izuzeće se može odnositi na novi interkonektor, odnosno dijelove postojećeg interkonektora sa značajno povećanim kapacitetom.

(10) Prilikom odlučivanja o odobravanju izuzeća, Regulatorna komisija za svaki slučaj pojedinačno cijeni uslove i utvrđuje trajanje izuzeća i obaveze nediskriminatornog pristupa interkonektoru.

(11) Prilikom donošenja odluke o izuzeću, Regulatorna komisija razmatra trajanje ugovora, dodatni kapacitet koji treba da se izgradi ili izmijeni postojeći kapacitet, vremenski okvir projekta i okolnosti u Republici.

(12) Prilikom odobravanja izuzeća, Regulatorna komisija odlučuje o pravilima i mehanizmima za upravljanje i dodjelu kapaciteta i poziva sve potencijalne korisnike da izraze svoj interes za ugovaranjem kapaciteta prije dodjele kapaciteta na novom interkonektoru, uključujući i kapacitet za vlastite potrebe.

(13) Energetski subjekt prilikom izrade Pravila o upravljanju zagušenjem sadrže obavezu da se neiskorišćeni kapacitet ponudi na

tržištu i da korisnici interkonektora imaju pravo da trguju svojim ugovornim kapacitetom na sekundarnom tržištu.

(14) Prilikom ocjene kriterijuma iz stava 1. t. 1), 2) i 5) ovog člana, Regulatorna komisija uzima u obzir i rezultate postupka za dodjelu kapaciteta.

(15) Odluka o izuzeću, koja sadrži obrazloženje, objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srpske".

(16) Odluka o izuzeću sadrži:

1) detaljne razloge na osnovu kojih je Regulatorna komisija odobrila ili odbila izuzeće zajedno sa pozivanjem na stav 1. ovog člana, uključujući finansijske informacije koje opravdavaju potrebu za izuzećem,

2) sprovedenu analizu o uticaju odluke o izuzeću na konkurenciju i efikasno funkcionisanje internog tržišta prirodnog gasa,

3) obrazložene razloge za rok i udio u ukupnom kapacitetu predmetnog interkonektora za koje je odobreno izuzeće,

4) doprinos interkonektora raznolikosti u snabdijevanju gasom.

Sekretarijat Energetske zajednice u postupku izuzeća za nove interkonektore

Član 67

(1) Izuzetno od odredbe člana 66. stav 3. ovog zakona, Regulatorna komisija može podnijeti zahtjev Regulatornom odboru Energetske zajednice da donese svoje mišljenje o zahtjevu za izuzeće, koje se objavljuje zajedno sa obrazloženom odlukom.

(2) Regulatorna komisija bez odgađanja dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice kopiju svakog zahtjeva za izuzeće koji primi i bez odgađanja obavještava Sekretarijat Energetske zajednice o odluci zajedno sa svim relevantnim informacijama koje se odnose na odluku.

(3) U roku od dva mjeseca nakon prijema obavještenja, Sekretarijat Energetske zajednice može donijeti mišljenje kojim se poziva Regulatorna komisija da izmijeni ili poništi svoju odluku o odobravanju izuzeća.

(4) Rok iz stava 3. ovog člana može se produžiti za još dva mjeseca u slučajevima kada Sekretarijat Energetske zajednice traži dodatne informacije, koji počinje teći dan nakon primanja kompletnih informacija, a početni dvomjesečni rok se može takođe produžiti uz zajednički pristanak Sekretarijata Energetske zajednice i Regulatorne komisije.

(5) U slučajevima kada se tražene informacije ne daju u roku koji je naveden u zahtjevu, obavještenje se smatra povučenim ukoliko se, prije isteka roka, taj rok ili ne produži uz zajednički pristanak Sekretarijata Energetske zajednice i Regulatorne komisije, ili ukoliko Regulatorna komisija obrazloženom izjavom ne obavijesti Sekretarijat Energetske zajednice da smatra da je obavještenje kompletno.

(6) Regulatorna komisija cijeni mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice kojim se preporučuje izmjena ili poništavanje odluke o izuzeću.

(7) U slučajevima kada se konačna odluka razlikuje od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice, Regulatorna komisija donosi i objavljuje odluku.

(8) Mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice o aktu o izuzeću ističe nakon dvije godine od dana njegovog donošenja, ako izgradnja infrastrukture nije počela, odnosno pet godina od dana njegovog donošenja, ako infrastruktura nije puštena u rad, osim u slučaju kada je do kašnjenja došlo zbog okolnosti koje su van kontrole lica kome je izuzeće odobreno.

(9) Akt o izuzeću koji donosi Regulatorna komisija je konačan i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Izuzeće za obaveze "uzmi ili plati"

Član 68

(1) Snabdjevač prirodnim gasom koji ima ili smatra da će imati finansijske probleme zbog obaveza "uzmi ili plati" na osnovu zaključenog ugovora o kupovini prirodnog gasa može podnijeti zahtjev Regulatornoj komisiji da se operater transportnog, odnosno

distributivnog sistema ili operater skladišta privremeno oslobodi od primjene prava pristupa treće strane do nivoa transportnog kapaciteta neophodnog za realizaciju takvog ugovora.

(2) Regulatorna komisija, po prethodno pribavljenom mišljenju Ministarstva, donosi akt o izuzeću iz stava 1. ovog člana koji se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srpske".

(3) Prilikom odlučivanja o izuzeću iz stava 1. ovog člana Regulatorna komisija je dužna da uzme u obzir sljedeće kriterijume:

1) ostvarivanje konkurentnosti na tržištu gasa,

2) izvršavanje obaveze snabdijevanja u obavezi javne usluge i obezbjeđivanje sigurnog snabdijevanja,

3) položaj podnosioca zahtjeva na tržištu gasa i stanje konkurencije na tom tržištu,

4) ozbiljnost ekonomskih i finansijskih teškoća sa kojima se susreće podnosilac zahtjeva, operater transportnog sistema ili kupci,

5) datum potpisivanja i uslovi jednog ili više predmetnih ugovora, uključujući i obim tržišnih promjena koje oni predviđaju,

6) napori koji su učinjeni da se pronađe rješenje takvog problema,

7) mogućnost predviđanja podnosioca zahtjeva da će prihvatanje obaveza iz ugovora "uzmi ili plati" dovesti do ozbiljnih teškoća,

8) nivo povezanosti transportnog sistema sa ostalim sistemima i stepen međusobne usaglašenosti rada sistema,

9) efekti koje bi izuzeće imalo na tržište prirodnog gasa.

(4) Regulatorna komisija obavještava Sekretarijat Energetske zajednice, bez odgađanja, o svojoj odluci o odobravanju izuzeća i dostavlja sve relevantne podatke u vezi sa izuzećem.

(5) Akt o izuzeću za ugovore "uzmi ili plati" zaključene prije roka određenog u skladu sa obavezama Republike preuzetim i potvrđenim međunarodnim sporazumima ne utiče na mogućnost postojanja ekonomski održivih alternativnih rješenja.

(6) Smatra se da ne postoje ozbiljne teškoće ako prodaja prirodnog gasa nije pala ispod nivoa minimalnih količina predviđenih

ugovorom "uzmi ili plati", ukoliko postoji mogućnost izmjene tog ugovora ili ako podnosilac zahtjeva može da pronađe drugo rješenje.

(7) Svako odstupanje odobreno u skladu sa odredbama ovog člana se obrazlaže.

(8) Operater transportnog sistema koji nije dobio izuzeće u skladu sa stavom 1. ovog člana ne može odbiti pristup transportnom sistemu zbog obaveza "uzmi ili plati".

(9) U postupku odlučivanja o zahtjevu za izuzeće Regulatorna komisija postupa u skladu sa međunarodno preuzetim obavezama i dostavlja dokumentaciju Sekretarijatu Energetske zajednice saglasno obavezama koje proizlaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora.

GLAVA V
DISTRIBUCIJA PRIRODNOG GASA

1. Operater distributivnog sistema

Opšte odredbe

Član 69

(1) Distribucija gasa je transport prirodnog gasa radnog pritiska manjeg od 16 bara, kroz lokalne ili regionalne gasovodne sisteme radi njihove isporuke kupcima, isključujući snabdijevanje.

(2) Djelatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom prirodnog gasa je javna usluga koja obuhvata transport prirodnog gasa preko distributivnog sistema radi sigurne i pouzdane isporuke prirodnog gasa krajnjim kupcima, kao i upravljanje, održavanje i razvoj distributivnog sistema za prirodni gas, pod ekonomskim uslovima i sa tim povezane aktivnosti koje obezbjeđuju efikasno funkcionisanje i pristup distributivnom sistemu.

(3) Djelatnost distribucije obavlja operater distributivnog sistema prirodnog gasa, sa pravima i obavezama u skladu sa ovim zakonom i drugim zakonima kojim se uređuju aktivnosti u sektoru prirodnog gasa.

(4) Operater distributivnog sistema prirodnog gasa posluje kao nezavisni pravni subjekt u oblasti prirodnog gasa.

(5) U toku obavljanja svoje djelatnosti operater distributivnog sistema je nezavisan od ostalih djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, uključujući proizvodnju, transport, skladištenje ili snabdijevanje.

(6) Operater distributivnog sistema prirodnog gasa obavlja djelatnost prema uslovima iz dozvole koju izdaje Regulatorna komisija, u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona, poštujući principe javnosti, transparentnosti, nediskriminacije i čuvanja poslovne tajne.

Razdvajanje operatera distributivnog sistema

Član 70

(1) Operater distributivnog sistema koji je dio vertikalno integrisanog subjekta obavezan je da obezbijedi nezavisnost u smislu pravne forme, organizacije i odlučivanja u odnosu na druge djelatnosti koje nisu povezane sa djelatnošću distribucije.

(2) Nezavisnost operatera distributivnog sistema iz stava 1. ovog člana ne uključuje obavezu da se vlasništvo nad sredstvima distributivnog sistema odvoji od vertikalno integrisanog subjekta.

(3) Nezavisnost operatera distributivnog sistema osigurava se na sljedeći način:

1) licima koja su odgovorna za upravljanje operaterom distributivnog sistema nije dozvoljeno učešće u organima upravljanja vertikalno integrisanog subjekta koji su direktno ili indirektno odgovorni za djelatnost proizvodnje, transporta ili snabdijevanja prirodnim gasom,

2) preduzimanjem mjera koje obezbjeđuju da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje operaterom distributivnog sistema uzeti u obzir na način kojim se obezbjeđuje njihova nezavisnost u radu,

3) operater distributivnog sistema donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog subjekta, o pitanju sredstava potrebnih za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema,

4) operater distributivnog sistema dužan je da ima zaposlena lica i da raspolaže finansijskim, materijalnim i tehničkim sredstvima neophodnim za ispunjavanje dužnosti propisanih ovim zakonom.

(4) Nezavisnost operatera distributivnog sistema ne utiče na pravo vertikalno integrisanog subjekta da operateru odobrava godišnji finansijski plan i postavlja granice njegove zaduženosti.

(5) Vertikalno integrisan subjekt ne može uticati na rad i poslovanje, niti uticati na odluke koje se odnose na izgradnju ili razvoj sistema operatera distributivnog sistema.

(6) Operater distributivnog sistema samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređivanju distributivnog sistema ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana.

(7) Operater distributivnog sistema dužan je da donese Program nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mjere, o načinu praćenja njegovog poštovanja i obaveze zaposlenih za postizanje postavljenih ciljeva, pri čemu Regulatorna komisija na osnovu izvještaja može tražiti izmjenu ovog programa.

(8) Operater distributivnog sistema koji je dio vertikalno integrisanog subjekta u svojim komunikacijama i svojim poslovnim imenom obavezan je da napravi razliku kada je riječ o njegovom identitetu u odnosu na energetski subjekt koji se bavi snabdijevanjem prirodnim gasom u istom vertikalno integrisanom subjektu.

(9) Aktivnosti operatera distributivnog sistema koji je dio vertikalno integrisanog subjekta prati Regulatorna komisija radi sprečavanja da se korišćenjem položaja u vertikalno integrisanom subjektu naruši tržišna konkurencija.

(10) Odredbe ovog člana ne primjenjuju se na operatera distributivnog sistema na čiji sistem je priključeno manje od 100.000 krajnjih kupaca.

Dužnosti operatera distributivnog sistema

Član 71

(1) Operater distributivnog sistema prirodnog gasa je odgovoran za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbjeđenje dugoročne sposobnosti distributivnog sistema da ispuni

potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način i uz primjenu principa zaštite životne sredine.

(2) Operater distributivnog sistema prirodnog gasa odgovoran je za:

1) siguran i pouzdan rad distributivnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa,

2) bezbjedan rad distributivnog sistema prirodnog gasa,

3) razvoj kojim se obezbjeđuje dugoročna sposobnost distributivnog sistema da ispuni potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način,

4) davanje informacija energetskim subjektima i korisnicima distributivnog sistema koje su potrebne za efikasan pristup distributivnom sistemu, na principima transparentnosti i nediskriminacije,

5) nediskriminatorni pristup distributivnom sistemu za sve korisnike sistema, bez favorizovanja povezanih subjekata.

(3) Operater distributivnog sistema dužan je da čuva od zloupotrebe povjerljive poslovne podatke pribavljene od trećih strana prilikom prodaje ili kupovine prirodnog gasa sa njim povezanih energetskih subjekata.

Pristup distributivnom sistemu

Član 72

(1) Operater distributivnog sistema dužan je da omogući korisnicima sistema pristup sistemu po principu javnosti, nediskriminacije, transparentnosti i čuvanja poslovne tajne u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i propisima i pravilima o radu distributivnog sistema donesenim na osnovu ovog zakona.

(2) U slučaju da operater distributivnog sistema nudi iste usluge različitim korisnicima, takve se usluge uređuju ugovorom o pristupu koji zaključuju operater distributivnog sistema prirodnog gasa i korisnik sistema ili u skladu sa Pravilima o radu distributivnog sistema.

(3) Operater distributivnog sistema objavljuje Pravila i tarife koje je odobrila Regulatorna komisija za osiguravanje pristupa treće strane

distributivnom sistemu.

(4) Na korisnike sistema objektivno se primjenjuju uslovi iz stava 3. ovog člana.

(5) Usluge pristupa treće strane mogu se usloviti obezbjeđenjem odgovarajućih garancija od korisnika sistema za plaćanje izvršene usluge distribucije prirodnog gasa.

(6) Garancije iz stava 5. ovog člana ne mogu predstavljati nepotrebne prepreke za pristup tržištu i nediskriminatorne su, transparentne i proporcionalne.

Odbijanje pristupa distributivnom sistemu

Član 73

(1) Operater distributivnog sistema može odbiti pristup distributivnom sistemu na osnovu nedostatka kapaciteta ili u slučajevima kada bi ga pristup distributivnom sistemu spriječio u izvršavanju obaveza obavljanja djelatnosti distribucije prirodnog gasa, na način uređen ovim zakonom.

(2) Operater daje obrazloženje za svako odbijanje pristupa distributivnom sistemu iz stava 1. ovog člana, u pisanoj formi, koje operater distributivnog sistema dostavlja bez odgađanja.

(3) Ukoliko operater odbije pristup distributivnom sistemu na osnovu manjka kapaciteta ili nedostatka priključka, dužan je da izvrši neophodne radove u distributivnom sistemu kojim će se otkloniti razlog odbijanja pristupa, u onoj mjeri u kojoj je to ekonomično ili kada potencijalni kupac ima namjeru da plati ta poboljšanja.

(4) Korisnik sistema kojem je odbijen pristup ili koji je nezadovoljan uslovima svog pristupa može uložiti žalbu Regulatornoj komisiji, u skladu sa članom 30. ovog zakona.

Pravila o radu distributivnog sistema

Član 74

(1) Rad i upravljanje distributivnim sistemom regulisani su Pravilima o radu distributivnog sistema, nakon konsultacija sa svim zainteresovanim stranama, uz prethodno odobrenje Regulatorne komisije.

(2) Pravila o radu distributivnog sistema objavljuju se na internet stranici operatera distributivnog sistema i u "Službenom glasniku Republike Srpske".

(3) Pravila o radu distributivnog sistema najmanje sadrže sljedeće odredbe:

1) pogon i održavanje distributivnog sistema;

2) Pravila o pristupu treće strane distributivnom sistemu (predaja i preuzimanje gasa, najava količina, utvrđivanje i raspodjela količina, granice uravnoteženja, komuniciranje i obavještenja);

3) Pravila o priključenju objekata na distributivni sistem prirodnog gasa i ponovnom priključenju objekata na distributivni sistem;

4) procedure za rad distributivnog sistema u vanrednim okolnostima, koje obuhvataju naročito:

1. uslove obustave, ograničenja i prekid isporuke prirodnog gasa u slučaju nepredviđenih okolnosti i havarija,

2. način postupanja u slučaju redovnog i vanrednog održavanja distributivnog sistema;

5) uslove obustave, ograničenja i prekida isporuke prirodnog gasa u slučaju nedozvoljenih radnji i propuštanja korisnika;

6) funkcionalne zahtjeve, klase tačnosti mjernih uređaja i način mjerenja potrošnje prirodnog gasa;

7) održavanje, verifikaciju i postupke u slučaju oštećenja žiga za verifikaciju (plombe) ili mjernog mjesta;

8) očitavanje mjernog mjesta, korekciju obračuna zbog greške u mjerenju i postupke u slučaju nemogućnosti pristupa mjernom mjestu radi očitanja;

9) korekciju obračuna potrošnje zbog greške u mjerenju i načinu obračuna neovlašćene potrošnje;

10) vrstu i obim podataka koji se razmenjuju sa drugim operaterima sistema, korisnicima sistema i procedure i dinamiku njihove razmjene;

11) uslove i način davanja odobrenja za priključenje na sistem i povezivanje sistema;

12) uslove i način priključenja objekata privremenog karaktera, gradilišta i objekata u probnom radu i drugih objekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata;

13) uslove i način mjerenja isporučenog prirodnog gasa;

14) način utvrđivanja i obračuna neovlašćeno preuzetog prirodnog gasa;

15) sadržaj plana i rokove preuzimanja mjernih uređaja;

16) druge aktivnosti neophodne za rad distributivnog sistema.

Razvoj distributivnog sistema i investicioni plan

Član 75

(1) Operater distributivnog sistema svake tri godine, najkasnije do 31. oktobra, uz saglasnost Regulatorne komisije, donosi plan razvoja i investicija za period od deset godina, koji se ažurira svake godine i koji je usklađen sa Strategijom razvoja energetskog sektora Republike Srpske, planom razvoja transportnog sistema i zahtjevima budućih korisnika za priključenje na distributivni sistem prirodnog gasa.

(2) Operater distributivnog sistema najkasnije do 31. decembra tekuće godine donosi i javno objavljuje godišnji i trogodišnji plan investicija, usklađen sa potrebama korisnika distributivnog sistema prirodnog gasa, desetogodišnjim planom razvoja distributivnog sistema, planom investicija transportnog sistema na koji je priključen i prostorno-planskim dokumentima.

(3) Trogodišnji plan investicija iz stava 2. ovog člana donosi se uz prethodnu saglasnost Regulatorne komisije i sadrži:

1) trenutno stanje i stepen korišćenja elemenata distributivnog sistema,

2) procjenu potreba za dodatnim kapacitetima, mjere energetske efikasnosti, primjenu novih tehnologija i drugo,

3) pregled većih energetskih objekata čija je izgradnja i rekonstrukcija predviđena u planskom periodu,

4) ciljeve kvaliteta snabdijevanja, posebno u dijelu koji se odnosi na kontinuitet i kvalitet isporuke, ciljeve zaštite životne sredine,

5) politiku održavanja elemenata distributivnog sistema, sa ciljem povećanja sigurnosti i kvaliteta snabdijevanja,

6) način primjene sistema naprednih mjerenja,

7) druge podatke od značaja za izvršenje plana investicija.

(3) Prilikom izrade planova razvoja i plana investicija operater distributivnog sistema uzima u obzir mjere energetske efikasnosti, upravljanja potrošnjom, kojima se može odgoditi potreba za povećanjem kapaciteta distributivnog sistema.

Dostavljanje podataka i informacija operateru distributivnog sistema

Član 76

(1) Snabdjevači i krajnji kupci priključeni na distributivni sistem dužni su, na zahtjev operatera distributivnog sistema, dostavljati operateru distributivnog sistema podatke i informacije potrebne za rad, upravljanje i razvoj sistema, definisane u Pravilima o radu distributivnog sistema, a posebno informacije potrebne za:

1) planiranje razvoja distributivnog sistema, kao i analize operativnih događaja,

2) analizu potrošnje, kao i druge informacije neophodne da operater distributivnog sistema vrši svoje dužnosti i obaveze,

3) ostvarivanje pristupa distributivnom sistemu i pripremu razvojnih i investicionih planova, na osnovu potreba od postojećih i potencijalnih korisnika sistema,

4) praćenje kvaliteta snabdijevanja prirodnim gasom u distributivnom sistemu,

5) praćenje sigurnosti snabdijevanja.

(2) Operater distributivnog sistema vrši razmjenu mjernih podataka i drugih bitnih informacija potrebnih za rad, upravljanje i razvoj

distributivnog sistema sa operaterima transportnog sistema i drugim operaterima distributivnog sistema.

Godišnji izvještaj operatera distributivnog sistema

Član 77

(1) Operater distributivnog sistema usvaja najkasnije do 31. marta tekuće godine Izvještaj o radu, koji sadrži:

1) način ispunjenja svojih dužnosti u izvještajnom periodu,

2) primjenu Pravila o radu distributivnog sistema iz prethodne godine,

3) nivo gubitaka u distributivnom sistemu tokom prethodne godine, uključujući i rezultate nadgledanja gubitaka,

4) kvalitet snabdijevanja u distributivnom sistemu,

5) sigurnost snabdijevanja.

(2) Godišnji izvještaj iz stava 1. ovog člana odobrava Regulatorna komisija, koji se objavljuje na internet stranicama operatera distributivnog sistema.

(3) Na osnovu godišnjeg izvještaja iz stava 1. ovog člana Regulatorna komisija može zahtijevati od operatera distributivnog sistema, odnosno od energetskog subjekta koji obavlja djelatnosti u vezi sa prirodnim gasom da uvede mjere koje se odnose na:

1) primjenu principa transparentnosti, javnosti i nediskriminacije,

2) stabilan pogon distributivnog sistema,

3) smanjenje gubitaka u distributivnom sistemu,

4) poboljšanje kvaliteta snabdijevanja,

5) poboljšanje sigurnosti snabdijevanja.

(4) Izvještaj iz stava 1. ovog člana dostavlja se Ministarstvu nakon odobrenja od Regulatorne komisije.

2. Zatvoreni distributivni sistemi

Opšte odredbe

Član 78

(1) Regulatorna komisija može da utvrdi status zatvorenog distributivnog sistema, preko koga se distribuira prirodni gas na geografski ograničenoj zoni koja je dio industrijskih postrojenja, odnosno dio finansijskih sistema ili sistema zajedničkih usluga, ne dovodeći u pitanje snabdijevanje domaćinstava predviđenim ovim članom ako:

1) postoji integracija proizvodnih procesa djelatnosti korisnika zatvorenog distributivnog sistema usljed tehničkih ili bezbjednosnih razloga ili

2) sistem distribuira prirodni gas prije svega vlasniku distributivnog sistema ili operateru distributivnog sistema ili njihovim povezanim energetskim ili drugim subjektima.

(2) Regulatorna komisija može izuzeti operatera zatvorenog distributivnog sistema od:

1) zahtjeva da nabavlja prirodni gas za potrebe tehničkih gubitaka i utrošaka u distributivnom sistemu i rezervu distributivnog sistema po transparentnoj, nediskriminatornoj i tržišno zasnovanoj proceduri,

2) zahtjeva da tarife i naknade, ili metodologije na osnovu kojih se one izračunavaju, budu odobrene prije njihovog stupanja na snagu, u skladu sa nadležnostima Regulatorne komisije.

(3) Ukoliko je izuzeće iz stava 2. ovog člana utvrđeno, Regulatorna komisija odobrava i prati na osnovu zahtjeva korisnika odgovarajuće tarife i naknade ili metodologije na osnovu kojih se one izračunavaju, u skladu sa svojim nadležnostima.

(4) Izuzeće iz stava 2. ovog člana ne može se odobriti ako je na distributivni sistem priključen mali broj domaćinstava čiji su članovi u radnom odnosu kod vlasnika zatvorenog distributivnog sistema i koji se nalaze u okviru lokacije na kojoj se distribuira prirodni gas u zatvorenom distributivnom sistemu.

3. Kombinovani operater sistema

Opšte odredbe

Član 79

Upravljanje transportnim, distributivnim sistemima i sistemom za skladištenje prirodnog gasa može da vrši jedan operater kao operater kombinovanog sistema ukoliko takav operater ispuni zahtjeve koji se odnose na razdvajanje i nezavisnost operatera transportnog sistema iz člana 36. stav 9. ovog zakona i koji se odnose na bilo koji model operatera transportnog sistema pojedinačno.

GLAVA VI
SKLADIŠTENjE PRIRODNOG GASA

Operater skladišta

Član 80

(1) Skladište je objekat koji se koristi za skladištenje prirodnog gasa, koji je u vlasništvu ili kojim upravlja energetski subjekt.

(2) Djelatnost skladištenja obavlja operater skladišta koji koristi i upravlja skladištem na osnovu dozvole koju izdaje Regulatorna komisija.

Razdvajanje operatera skladišta

Član 81

(1) Operater skladišta koji je dio vertikalno integrisanog subjekta obavezan je da obezbijedi nezavisnost u smislu pravne forme, organizacije i odlučivanja u odnosu na druge djelatnosti koje nisu povezane sa djelatnošću transporta i upravljanja transportnim sistemom, distribucije i upravljanja distributivnim sistemom i skladištenja.

(2) Nezavisnost operatera skladišta osigurava se na sljedeći način:

1) licima koja su odgovorna za upravljanje operaterom skladišta nije dozvoljeno učešće u organima upravljanja vertikalno integrisanog subjekta koji su direktno ili indirektno odgovorni za djelatnost proizvodnje, transporta, distribucije ili snabdijevanja prirodnim gasom,

2) preduzimanjem mjera koje obezbjeđuju da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje operaterom distributivnog sistema uzeti u obzir na način kojim se obezbjeđuje njihova nezavisnost u radu,

3) operater skladišta donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog subjekta, o pitanju sredstava potrebnih za pogon, održavanje i razvoj skladišta,

4) daje mogućnost vertikalno integrisanom subjektu da operateru odobrava godišnji finansijski plan,

5) vertikalno integrisan subjekt ne može uticati na rad i poslovanje, niti uticati na odluke koje se odnose na izgradnju ili razvoj skladišta,

6) operater skladišta samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređivanju skladišta, ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana.

(3) Operater skladišta dužan je da donese Program nediskriminatornog ponašanja, koji sadrži mjere s ciljem sprečavanja diskriminatornog ponašanja, način praćenja njegovog poštovanja i obaveze zaposlenih operatera skladišta za postizanje postavljenih ciljeva.

(4) Odredbe ovog člana primjenjuju se samo na skladišta koja su u tehničkom i ekonomskom smislu neophodna za organizaciju efikasnog pristupa skladištu za snabdijevanje potrošača.

Dužnosti operatera skladišta

Član 82

Operater skladišta dužan je:

1) da pod ekonomskim uslovima upravlja, održava i razvija bezbjedne, pouzdane i efikasne skladišne kapacitete, obezbjeđujući zaštitu životne sredine, i da osigura adekvatna sredstva za ispunjavanje svojih obaveza,

2) da ne pravi razlike između korisnika ili klasa korisnika sistema, u korist energetskih ili drugih subjekata povezanih s njim,

3) da obezbijedi svim ostalim operaterima sistema dovoljno informacija da bi se osiguralo da se transport i skladištenje prirodnog gasa odvija na način koji je kompatibilan sa sigurnim i efikasnim radom međusobno tehnički povezanog sistema,

4) da pruži korisnicima sistema sve informacije koje su im potrebne za efikasan pristup skladištu,

5) da čuva sve informacije u skladu sa ovim zakonom za period od pet godina i da ih stavi na raspolaganje Regulatornoj komisiji i drugim nadležnim organima, institucijama i tijelima Republike, kao i Sekretarijatu Energetske zajednice,

6) da dozvoli trgovinu skladišnim kapacitetima i olakša takvu trgovinu, na nediskriminatoran i transparentan način,

7) da utvrdi model ugovora i procedure za korišćenje skladišta, odnosno skladišnih kapaciteta na primarnom tržištu,

8) da omogući trgovinu kapacitetima na sekundarnom tržištu.

Organizacija pristupa skladištu

Član 83

(1) Za organizaciju pristupa skladištu prirodnog gasa, kada je tehnički ili ekonomski neophodno radi osiguravanja efikasnog pristupa skladištu radi snabdijevanja kupaca, kao i za organizaciju pristupa pomoćnim uslugama, primjenjuje se postupak regulisanog pristupa.

(2) Regulatorna komisija donosi i objavljuje uslove za pristup skladištu, koji su nediskriminatorni, transparentni i unaprijed objavljeni.

(3) Operater skladišta objavljuje koji skladišni kapacitet nudi, definiše lokaciju, zapreminu i period.

(4) Operater skladišta objavljuje i kontinuirano ažurira, a najmanje jednom godišnje, glavne komercijalne uslove za korišćenje skladišta.

(5) Regulatorna komisija utvrđuje Metodologiju za pristup i korišćenje skladišta tako da se njome obezbijedi tehnički i ekonomski efikasan pristup skladištu.

Pristup treće strane skladištu

Član 84

(1) Operater skladišta dužan je da:

1) svoje usluge nudi na nepristranim osnovama svim korisnicima pod jednakim ugovornim uslovima i na nediskriminatoran način,

2) objavljuje neophodne informacije, a posebno podatke o korišćenju i dostupnosti usluga, u vremenskim intervalima koji su kompatibilni sa ekonomskim potrebama korisnika skladišta,

3) nudi usluge koje su kompatibilne sa uslovima rada povezanog transportnog sistema i olakšava pristup skladištu u kooperaciji sa operaterom transportnog sistema,

4) nudi korisnicima skladišta i dugoročne i kratkoročne usluge,

5) osigurava neprekidne i prekidne usluge u vezi sa pristupom treće strane, uz obavezu da cijena prekidnog kapaciteta odražava vjerovatnoću prekida,

6) nudi korisnicima, zajedno i odvojeno, usluge čuvanja, ubacivanja i proizvodnje gasa.

(2) Ugovorom o skladištenju prirodnog gasa, potpisanim sa nestandardnim datumom početka primjene ili s kraćim trajanjem od standardnog ugovora o skladištu, nije dozvoljeno ugovoriti više ili niže tarife.

(3) Usluge pristupa treće strane odobravaju se uz obezbjeđenje odgovarajuće garancije od korisnika skladišta za plaćanje usluge skladištenja prirodnog gasa.

(4) Garancije iz stava 3. ovog člana su takve da ne predstavljaju nepotrebne prepreke za pristup tržištu i nediskriminatorne su, transparentne i proporcionalne.

(5) Operater skladišta može odbiti pristup skladištu u skladu sa članom 62. ovog zakona.

Principi mehanizama za dodjelu kapaciteta i procedura za upravljanje zagušenjima

Član 85

(1) Operater skladišta nudi maksimalni kapacitet skladišta na raspolaganje svim učesnicima na tržištu, vodeći računa o integritetu sistema skladišta i efikasnom radu skladišta.

(2) Operater skladišta primjenjuje i objavljuje nepristrasne i transparentne mehanizme za dodjelu kapaciteta, koji:

1) obezbjeđuju odgovarajuće ekonomske pokazatelje za efikasno i maksimalno korišćenje tehničkih kapaciteta, olakšavajući investicije u novu infrastrukturu,

2) su kompatibilni sa tržišnim mehanizmima i sa pravilima za pristup povezanim transportnim sistemima članica Energetske zajednice.

(3) Ugovori o korišćenju skladišta uključuju mjere koje sprečavaju zloupotrebu korišćenja skladišta i sadrže sljedeće principe koji se primjenjuju u slučaju ugovornih zagušenja:

1) operater skladišta dužan je da ponudi neiskorišćeni kapacitet na primarnom tržištu najmanje za dan unaprijed i na određeno vrijeme,

2) korisnici skladišta imaju pravo da preprodaju ili daju u podzakup svoj ugovorni kapacitet na sekundarnom tržištu.

Zahtjevi za transparentnost koji se odnose na skladišta

Član 86

(1) Operater skladišta objavljuje detaljne informacije u vezi sa uslugama koje pruža i uslovima koji se primjenjuju, zajedno sa tehničkim informacijama potrebnim za korisnike skladišta koje se odnose na efikasan pristup skladištu.

(2) Operater skladišta objavljuje informacije o ugovorenim i dostupnim kapacitetima, nabrajajući sve potrebne podatke za svaku vrstu usluge koju pruža, redovno i kontinuirano na pristupačan i standardizovan način.

(3) Operater skladišta objavljuje informacije iz stava 2. ovog člana na razumljiv, mjerljiv i lako pristupačan način i primjenom principa nediskriminacije.

(4) Operater skladišta objavljuje informaciju o količini gasa u svakom skladištu ili grupi skladišta, koji je u skladu sa vrstom pristupa koji se nudi korisnicima skladišta, ubacivanju i proizvodnji gasa iz skladišta i dostupnom kapacitetu skladišta, uključujući i one kapacitete koji su izuzeti od prava pristupa treće strane.

(5) Informacije iz stava 4. ovog člana su dostupne operateru skladišta koji objavljuje sveobuhvatne podatke po definisanim relevantnim tačkama, na dnevnoj osnovi.

(6) U slučaju kada skladište koristi samo jedan korisnik, operater skladišta može podnijeti Regulatornoj komisiji obrazložen zahtjev da se podaci iz stava 4. ovog člana tretiraju na povjerljiv način, najduže godinu dana od dana početka primjene, a Regulatorna komisija cijeni zaštitu poslovne tajne korisnika skladišta, sa jedne strane, i razvoj konkurentnog tržišta, sa druge strane.

(7) Prava operatera skladišta iz stava 6. ovog člana ne oslobađa operatera skladišta obaveze da objavljuje sveobuhvatne podatke iz stava 4. ovog člana, osim ako su zbirni podaci jednaki individualnim podacima operatera skladišta koje je Regulatorna komisija označila kao poverljive.

(8) S ciljem obezbjeđenja transparentnih, objektivnih i nediskriminatornih tarifa, a da bi se olakšalo efikasno korišćenje infrastrukture, operater skladišta objavljuje detaljne informacije o tarifnim promjenama u roku koji ne može biti kraći od 30 dana prije početka njihove primjene.

(9) Pravilo iz stava 8. ovog člana odnosi se i na Metodologiju i tarifu za pristup skladištu.

GLAVA VII
ZAŠTITA ENERGETSKIH OBJEKATA U SEKTORU PRIRODNOG GASA

Kompatibilnost i interoperabilnost sistema

Član 87

(1) Interoperabilnost sistema je sposobnost za zajednički rad različitih sistema prirodnog gasa i njihovih privrednih subjekata.

(2) Za osiguranje kompatibilnosti i interoperabilnosti sistema, energetski subjekti utvrđuju usklađene načine i uslove za izgradnju, rad i sigurnost relevantnih objekata i opreme koji se koriste za proizvodnju, transport, skladištenje i distribuciju prirodnog gasa, uključujući potrebne tehničke standarde.

(3) Objekti i oprema koji se koriste za djelatnosti u vezi sa prirodnim gasom, kao i interkonektori i direktni vodovi, ispunjavaju tehničke uslove za izgradnju, rad i bezbjednost, čime se osigurava

interoperabilnost transportnog i distributivnog sistema, uključujući njihove posebne dijelove kojima upravlja više operatera transportnog, odnosno distributivnog sistema.

Odobrenja za izgradnju i rad novih objekata i uslovi za bezbjedan i nesmetan rad objekata, uređaja i postrojenja

Član 88

(1) U slučajevima kada se u skladu sa postojećim propisima zahtijeva odobrenje (npr. dozvola, koncesija, pristanak, saglasnost) za izgradnju ili rad novih objekata za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa, nadležni organ izdaje odobrenje za izgradnju ili rad tih objekata i sa njima povezane opreme na način i pod uslovima utvrđenim zakonom, tehničkim i drugim propisima.

(2) Radi obezbjeđenja tehničkih normativa za bezbjedan i nesmetan rad energetskih objekata, uređaja i postrojenja u sektoru prirodnog gasa, ministar donosi pravilnike kojima se uređuju uslovi za bezbjedan i nesmetan rad gasovoda i pratećih uređaja i instalacija za transport i distribuciju prirodnog gasa, skladišta, unutrašnjih gasnih instalacija, projektovanje i izgradnju, ispitivanje i puštanje u rad, korišćenje i održavanje, mjere zaštite energetskih objekata, uređaja i sistema.

GLAVA VIII

TEHNIČKA BEZBJEDNOST TRANSPORTNIH I DISTRIBUTIVNIH SISTEMA

Zaštitni pojas gasovoda

Član 89

(1) Prilikom izgradnje transportnog ili distributivnog sistema i sa njima povezane opreme, kao i za osiguranje javne bezbjednosti, utvrđuje se "zaštitni pojas gasovoda" na način i pod uslovima propisanim zakonom o građenju takvih objekata.

(2) Operateru transportnog ili distributivnog sistema ili drugom fizičkom ili pravnom licu dopušteno je da slobodno i bez ograničenja obavljaju sve djelatnosti u okviru zaštitnog pojasa gasovoda, što je

potrebno radi adekvatne eksploatacije, održavanja i razvoja transportnog ili distributivnog sistema sa pripadajućom opremom.

(3) Zabranjuje se u "zaštitnom pojasu gasovoda" transportnog ili distributivnog sistema podizanje zgrada ili postavljanje instalacija, sadnja zelenila (drveće) ili izvođenje aktivnosti kojima se ugrožava bezbjednost gasovoda.

Pravila o izmještanju energetskih i infrastrukturnih objekata i sistema

Član 90

(1) Prije izrade projekata objekata saobraćajnice, energetske i komunalne infrastrukture i drugih građevinskih objekata, investitor je dužan da pribavi saglasnost od operatera transportnog, odnosno distributivnog sistema.

(2) Nadležni organ može naložiti izmještanje energetskog objekta samo u slučaju izgradnje objekata saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednih objekata i objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i drugih objekata koji se u smislu Zakona o eksproprijaciji smatraju objektima od opšteg interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji, kao i u slučaju izgradnje objekata i izvođenja radova na eksploataciji rudnog bogatstva.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana, troškove izmještanja energetskog objekta, podrazumijevajući i troškove gradnje, odnosno postavljanja tog energetskog objekta na drugoj lokaciji, snosi investitor objekta zbog čije izgradnje se izmješta energetski objekat.

(4) Međusobna prava i obaveze između investitora objekta zbog čije se izgradnje izmješta energetski objekat i energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta koji se izmješta uređuju se ugovorom.

Mjere zaštite gasovoda u odnosu na prava trećih lica

Član 91

(1) Energetski subjekt koji obavlja djelatnost transporta, odnosno distribucije prirodnog gasa dužan je da sprovodi mjere zaštite u

skladu sa zakonom kojim se uređuje cjevovodni transport.

(2) Zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji obavljanja energetskih djelatnosti, kao i izvođenje drugih radova ispod, iznad ili pored energetskih objekata, suprotno propisima kojima se obezbjeđuje sigurnost gasovodnog transporta.

(3) Zabranjeno je zasađivanje drveća i drugog rastinja na zemljištu iznad, ispod ili na nepropisnoj udaljenosti od energetskog objekta.

(4) Operater transportnog, odnosno distributivnog sistema nadležan za energetski objekat, dužan je da o svom trošku redovno uklanja drveće ili grane i drugo rastinje koje ugrožava rad energetskog objekta.

(5) Vlasnici i nosioci drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta ne mogu preduzimati radove ili druge radnje kojima bi se mogao onemogućiti ili ugroziti rad energetskog objekta bez prethodne saglasnosti energetskog subjekta koji je vlasnik, odnosno korisnik energetskog objekta.

(6) Saglasnost iz stava 5. ovog člana izdaje energetski subjekt na zahtjev vlasnika ili nosioca drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored energetskog objekta, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Pravo službenosti radi održavanja transportnih i distributivnih sistema

Član 92

(1) Energetski subjekt koji koristi i održava energetske objekte ima pravo prelaska preko nepokretnosti drugog vlasnika radi izvođenja radova na održavanju, kontroli ispravnosti objekta, uređaja, postrojenja ili opreme, kao i izvođenja drugih radova i upotrebe nepokretnosti na kojoj se izvode navedeni radovi samo dok ti radovi traju.

(2) Vlasnik nepokretnosti dužan je da omogući pristup energetskim objektima i da trpi i ne ometa izvršenje radova iz stava 1. ovog člana.

(3) Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana dužan je da nadoknadi štetu koju nanese vlasniku nepokretnosti u toku izvođenja radova,

čiju visinu utvrđuju sporazumno.

(4) U slučaju da vlasnik nepokretnosti i energetski subjekt ne postignu sporazum propisan stavom 3. ovog člana, sporna pitanja rješavaju sudskim putem.

GLAVA IX
TRŽIŠTE PRIRODNOG GASA

Izbor snabdjevača

Član 93

Svi kupci u Republici Srpskoj imaju pravo na slobodan izbor i promjenu jednog ili više snabdjevača prirodnog gasa, u skladu sa ovim zakonom.

Mjere za unapređivanje tržišta

Član 94

(1) Kupovina i prodaja prirodnog gasa odvija se na tržištu na osnovu ugovora o prodaji prirodnog gasa između učesnika na tržištu.

(2) Ugovorom o prodaji prirodnog gasa određuju se količina prirodnog gasa, cijena, period, mjesto isporuke, uslovi i garancije za snabdijevanje.

(3) Količina prirodnog gasa može biti:

1) unaprijed ugovorena za svaki obračunski period tokom perioda snabdijevanja ili

2) određena na osnovu ostvarene potrošnje kupca na mjestu primopredaje tokom perioda snabdijevanja, u slučaju ugovora o potpunom snabdijevanju.

(4) Operateri transportnog sistema, distributivnog sistema i skladišta dužni su da vode evidenciju ugovora o transportu, odnosno skladištenju prirodnog gasa sa kupcima i energetskim subjektima.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa

Član 95

(1) Učesnici na tržištu prirodnog gasa su:

1) proizvođač prirodnog gasa,

2) trgovac i snabdjevač prirodnim gasom,

3) krajnji kupac,

4) operater transportnog sistema za obezbjeđenje usluge balansiranja sistema i za potrebe sopstvene potrošnje sistema,

5) operater distributivnog sistema za obezbjeđenje usluge balansiranja sistema,

6) operater skladišta za obezbjeđenje usluge balansiranja skladišta,

7) operater postrojenja za utečnjavanje prirodnog gasa,

8) operater postrojenja za komprimovanje prirodnog gasa.

(2) Učesnici na tržištu prirodnog gasa dužni su da operateru transportnog sistema, distributivnog sistema ili skladišta dostave sve potrebne podatke u skladu sa Pravilima o radu tih sistema ili skladišta.

GLAVA X

SNABDIJEVANjE PRIRODNIM GASOM

Djelatnost snabdijevanja

Član 96

(1) Snabdijevanje prirodnim gasom je prodaja prirodnog gasa kupcima za njihove potrebe ili radi preprodaje.

(2) Snabdijevanje prirodnim gasom svih kupaca obavlja se pod uslovima propisanim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu njega.

(3) Snabdijevanje prirodnim gasom obavlja se po tržišnim cijenama, u skladu sa ugovorima zaključenim između snabdjevača i kupca.

(4) Izuzetno od stava 2. ovog člana, domaćinstva imaju pravo da budu snabdjevena prirodnim gasom prema uslovima snabdijevanja u obavezi javne usluge.

(5) Izuzetno od stava 2. ovog člana, kupci imaju pravo da budu snabdjeveni prirodnim gasom prema uslovima snabdijevanja posljednjeg izbora.

(6) Privredni subjekti mogu obavljati djelatnost snabdijevanja prirodnim gasom samo na osnovu dozvole izdate od Regulatorne

komisije.

Snabdjevač sa obavezom javne usluge

Član 97

(1) Vlada će, na osnovu sprovedenog postupka javnog poziva, odrediti snabdjevača sa obavezom javne usluge koji snabdijeva prirodnim gasom krajnje kupce iz kategorije domaćinstva, po istim cijenama i jednakim uslovima, ukoliko nisu izabrali snabdjevača na tržištu.

(2) Odluka o raspisivanju poziva iz stava 1. ovog člana obavezno sadrži uslove za izbor snabdjevača, uslove i način formiranja i promjene cijene, elemente ugovora sa snabdjevačem, kao i rok na koji se bira javni snabdjevač.

(3) U slučaju da se putem javnog poziva ne izabere snabdjevač iz stava 1. ovog člana, Vlada direktno određuje snabdjevača sa obavezom javne usluge.

(4) Za snabdjevača sa obavezom javne usluge može biti određen postojeći korisnik dozvole za obavljanje djelatnosti snabdijevanja i trgovine prirodnim gasom, a bira se na na period do pet godina.

Opšti uslovi snabdijevanja

Član 98

(1) Opštim uslovima snabdijevanja, koje donosi svaki snabdjevač uz saglasnost Regulatorne komisije, uređuju se sljedeći uslovi i način isporuke prirodnog gasa:

1) mjesto mjerenja i mjesto razgraničenja odgovornosti za isporučeni prirodni gas,

2) uslovi i način obustave isporuke prirodnog gasa,

3) uslovi i način racionalne potrošnje i štednje prirodnog gasa,

4) način uređenja međusobnih odnosa između snabdjevača, operatera sistema i krajnjeg kupca kome se ne može obustaviti isporuka prirodnog gasa,

5) kvalitet, hemijski sastav i druge osobine prirodnog gasa koji se preuzima u sistem i isporučuje sa sistema,

6) način obavještavanja krajnjeg kupca,

7) uslovi i mjere za snabdijevanje kupaca prirodnog gasa,

8) obračunski period i obavezan sadržaj računa za naplatu isporučenog prirodnog gasa,

9) druga pitanja u skladu sa ovim zakonom.

(2) Opštim uslovima snabdijevanja uređuje se obaveza snabdjevača da svi krajnji kupci budu blagovremeno obaviješteni o:

1) namjeri izmjene ugovornih uslova, sa obavezom dostavljanja informacije o raskidu ugovora, povećanju cijene unaprijed, najkasnije jedan standardni period obračuna prije stupanja na snagu novih cijena,

2) cijenama koje se primjenjuju, standardnim uslovima, te naročito o pristupu i korišćenju usluga u sektoru prirodnog gasa,

3) postupcima rješavanja o prigovorima, odnosno u slučaju neprimjenjivanja Opštih uslova snabdijevanja,

4) svojim pravima, u skladu sa ovim zakonom, da budu snabdjeveni prirodnim gasom određenog kvaliteta po objavljenim tržišnim ili regulisanim cijenama.

(3) Svaki snabdjevač dužan je da pripremi i najmanje na svojoj internet stranici objavi svoje Opšte uslove snabdijevanja prirodnim gasom.

Ugovor o snabdijevanju

Član 99

(1) Prava i obaveze snabdjevača i krajnjeg kupca uređuju se ugovorom o snabdijevanju prirodnim gasom.

(2) Postupak zaključivanja i sadržaj ugovora o snabdijevanju prirodnim gasom određeni su Opštim uslovima snabdijevanja.

(3) Ugovor o snabdijevanju prirodnim gasom sadrži sljedeće podatke:

1) naziv i adresu snabdjevača,

2) opis usluge, nivoa kvaliteta usluge i vrijeme početka obavljanja usluge,

3) opis usluge održavanja, ako je uključena,

4) način obavještavanja o važećim cijenama, standardnim rokovima i uslovima, naročito u pristupu i korišćenju usluga,

5) način obavještavanja o povećanju cijene prije njene primjene,

6) trajanje ugovora, uslove produženja i otkazivanja usluge i ugovora,

7) način izmjene ugovorenih uslova snabdijevanja,

8) kompenzacije i naknade koje se primjenjuju ako usluga nije obavljena u skladu sa ugovorenim uslovima,

9) obavezu za krajnjeg kupca da poštuje povjerljivost poslovnih podataka i informacija iz ugovora, obračune, način promjene cijena i drugih podatka,

10) način pokretanja procedure u slučaju spora u skladu sa članom 30. ovog zakona.

(4) Opštim uslovima snabdijevanja utvrđuje se obaveza snabdjevača da u ugovoru o snabdijevanju prirodnim gasom ne može sprečavati ili onemogućavati krajnjeg kupca da prekine ili otkaže ugovor u slučaju promjene snabdjevača, niti nametnuti dodatne finansijske obaveze u takvim slučajevima, osim kada je izričito tako dogovoreno između snabdjevača i kupca za sve kategorije, osim domaćinstava.

(5) Svaki snabdjevač dužan je da obezbijedi da su uslovi koje nudi u ugovoru o snabdijevanju prirodnim gasom u skladu sa Opštim uslovima snabdijevanja.

Obaveze snabdjevača

Član 100

(1) Snabdjevač je dužan da:

1) postupa prema krajnjim kupcima na nediskriminatoran način;

2) objavi svoje uslove snabdijevanja, koji predstavljaju dio ponude za zaključenje ugovora, odnosno da kupca obavijesti na adekvatan način o ponuđenim uslovima, s tim da se ta obaveza odnosi i za slučaj zaključenja ugovora preko posrednika, kao i da obezbijedi da ponuda obavezno sadrži:

1. ime i adresu snabdjevača,

2. vrstu i kvalitet usluga koje se mogu posebno ugovoriti,

3. način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o cijenama,

4. trajanje ugovora, uslove za produženje i prestanak ugovora i uslove pod kojima se ugovor ne može produžiti, kao i način uređivanja međusobnih odnosa u slučaju prestanka ugovora,

5. penale, kompenzacije, refundacije i druga sredstva u slučaju da snabdjevač ne ispuni ugovoreni nivo kvaliteta komercijalnih usluga snabdjevača, kao i mjere koje snabdjevač može preduzeti za izvršavanje dospjelih obaveza, i

6. način i postupak rješavanja prigovora kupca, odnosno postupak rješavanja sporova, pri čemu je snabdjevač obavezan da taj postupak učini jednostavnim, jeftinim, efikasnim i transparentnim;

3) na svojoj internet stranici ili na drugi odgovarajući način obavijesti kupce:

1. o obavezama snabdjevača i operatera sistema na koji je objekat kupca priključen,

2. o mjestu i načinu dostavljanja prigovora na obračun, komercijalne usluge snabdjevača i operatera sistema, kao i na kvalitet i pouzdanost snabdijevanja prirodnim gasom,

3. da se o pitanju izmjene tehničkih uslova priključenja, tehničkih problema u vezi sa priključenjem na sistem, mjernom opremom i tačnost mjerenja, kvalitet gasa, kvar na sistemu i prekid snabdijevanja može obratiti operateru sistema na koji je njegov objekat priključen,

4. da obračunava prirodni gas i usluge koje pruža u skladu sa zakonom, propisima i ugovorom,

5. da izdaje račun za isporučeni prirodni gas, koji sadrži iskazanu cijenu prirodnog gasa, obračunski period koji ne može biti duži od 31 dan, a u slučaju ugovora o potpunom snabdijevanju, i iskazanu cijenu pruženih posebno ugovorenih usluga, kao i naknade propisane zakonom, poreze i ostale obaveze ili informacije,

6. o promjeni cijena i drugih uslova snabdijevanja, u razumnom roku, izuzev u slučaju sniženja cijena i davanja kupcu povoljnijih uslova snabdijevanja, pri čemu se obavještenjem smatra i objavljivanje informacije preko sredstava javnog informisanja,

7. o uslovima, postupku, pravnim posljedicama, odnosno pravima kupca u slučaju obustave snabdijevanja prirodnog gasa zbog neizmirivanja obaveza iz ugovora o snabdijevanju prirodnim gasom, kao i razloge, postupak i pravne posljedice isključenja objekta kupca sa sistema,

8. o obezbjeđivanju besplatne telefonske linije za obavještavanje i odgovore na pitanja kupaca radi informisanja o uslovima i načinu ostvarivanja prava kupaca,

9. o preduzimanju mjera da bi omogućio kupcima informacije koje se odnose na njihova prava,

10. o dostavljanju izvještaja o rješavanju prigovora i žalbi krajnjih kupaca od Regulatorne komisije,

11. o načinima za pristup pravilima o promjeni snabdjevača,

12. o obavezi nakon promjene snabdjevača izda kupcu konačni obračun, najkasnije u roku od 48 dana od promjene snabdjevača,

13. o drugim obavezama u skladu sa propisima kojima se uređuju obligacioni odnosi, trgovina i promet robe i usluga i zaštita potrošača.

(2) Ugovorom o snabdijevanju ne može se kupcu uskratiti ili otežati pravo na raskid, odnosno otkaz ugovora zbog korišćenja prava na promjenu snabdjevača, niti mu se mogu nametati dodatne finansijske obaveze po tom osnovu.

(3) Snabdjevač je dužan da kupca sa kojim ima zaključen ugovor o potpunom snabdijevanju, na njegov zahtjev, obavijesti o podacima o potrošnji prirodnog gasa, u skladu sa ovim zakonom, pravilima o promjeni snabdjevača i zaključenim ugovorom.

(4) Odredbe ovog člana shodno se primjenjuju i na snabdjevača sa obavezom javne usluge.

Pravila promjene snabdjevača

Član 101

(1) Uslovi i postupak promjene snabdjevača prirodnim gasom utvrđuju se Pravilima o promjeni snabdjevača, koja donosi Regulatorna komisija i koja sadrže:

1) postupak promjene snabdjevača,

2) uslove koje je dužan da ispuni snabdjevač u vezi sa balansnom odgovornošću,

3) obaveze snabdjevača čiji je ugovor u postupku raskidanja,

4) obaveze operatera transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa,

5) prava novog snabdjevača u pristupu transportnom, odnosno distributivnom sistemu za potrebe snabdijevanja novog kupca.

(2) Prije promjene snabdjevača, kupac i snabdjevač koji ga je do tada snabdijevao dužni su da urede međusobne finansijske obaveze.

(3) Promjena snabdjevača se obavlja na osnovu zahtjeva koji podnosi kupac.

(4) Promjena snabdjevača prirodnog gasa je besplatna za kupca.

(5) Rok za promjenu snabdjevača prirodnog gasa je 21 dan od dana prijema zahtjeva kupca.

(6) Snabdjevač čiji ugovor se otkazuje od kupca ne može postaviti dodatne uslove za otkazivanje ugovora i obavezan je da snabdijeva kupca dok otkaz ugovora ne stupi na snagu.

(7) Regulatorna komisija dužna je da nadgleda primjenu Pravila o promjeni snabdjevača.

(8) Spor između snabdjevača i kupca ne može odgoditi postupak promjene snabdjevača i primjenu novog ugovora o snabdijevanju.

Čuvanje dokumentacije i vođenje evidencije

Član 102

(1) Snabdjevač je obavezan, najmanje pet godina, da čuva dokumenta i sve podatke u vezi sa svim transakcijama po ugovorima o snabdijevanju i vezanim ugovorima, kao i po ugovorima s trgovcima, operaterom transportnog sistema i operaterom skladišta i da ih u

slučaju potrebe može dostaviti nadležnim organima, institucijama i tijelima, kao i Sekretarijatu Energetske zajednice.

(2) Pod dokumentima i podacima iz stava 1. ovog člana podrazumijevaju se dokumenti i podaci koji sadrže detalje i svojstva transakcija, kao što su trajanje, uslovi isporuke i plaćanja, količine, datume i vrijeme izvršenja i cijene, kao i sredstva identifikacije određenog trgovca, kao i svi ugovori o snabdijevanju gasom po osnovu kojih nisu izmirene obaveze, kao i sa njima povezane ugovore.

(3) *(brisano)*

Snabdjevač posljednjeg izbora

Član 103

(1) Vlada donosi odluku o postavljanju snabdjevača posljednjeg izbora na osnovu javnog poziva.

(2) Odluka Vlade o postupku izbora najpovoljnijeg ponuđača iz stava 1. ovog člana sadrži kriterijume za izbor snabdjevača posljednjeg izbora, uslove snabdijevanja posljednjeg izbora, informaciju o načinu određivanja cijene i njene promjene, ugovorne obaveze, kao i dužinu roka na koji je snabdjevač posljednjeg izbora određen.

(3) Kao snabdjevač posljednjeg izbora može biti određen postojeći korisnik dozvole za snabdijevanje i trgovinu prirodnim gasom, a određuje se na period do tri godine.

(4) U slučaju da se na način iz st. 1. i 2. ovog člana ne izabere snabdjevač posljednjeg izbora, Vlada određuje snabdjevača koji će privremeno vršiti snabdijevanje posljednjeg izbora.

(5) Snabdjevač posljednjeg izbora snabdijeva krajnjeg kupca prirodnim gasom automatski ukoliko je njegov dotadašnji snabdjevač prestao sa svojom obavezom i ukoliko je kupcu prestalo snabdijevanje gasom bez ikakve zaštite, bez obzira da li je u pitanju planirani ili neplanirani prestanak njegove obaveze ili je dotadašnji snabdjevač načinio ozbiljni prekršaj u ispunjavanju svojih obaveza.

(6) Snabdjevač koji nije u mogućnosti da snabdijeva krajnjeg kupca, u slučajevima iz stava 4. ovog člana, dužan je da obavijesti

snabdjevača posljednjeg izbora, krajnjeg kupca, Regulatornu komisiju, operatera transportnog sistema i nadležnog operatera distributivnog sistema o datumu prestanka snabdijevanja u razumnom roku, pri čemu se kupac automatski snabdijeva od snabdjevača posljednjeg izbora.

(7) Regulatorna komisija obavještava snabdjevača posljednjeg izbora, krajnjeg kupca, operatera transportnog sistema i nadležnog operatera distributivnog sistema o snabdjevaču iz stava 5. ovog člana, u roku od 15 dana od dana prestanka važenja odgovarajuće dozvole, ili o odluci Regulatorne komisije o privremenom ili trajnom oduzimanju dozvole.

(8) Operater transportnog sistema i operater distributivnog sistema obavještavaju snabdjevača posljednjeg izbora o kupcima koji su mu pridodati najkasnije u roku od pet dana od dana kada su operaterima dostavljene informacije iz st. 5. i 6. ovog člana.

(9) Snabdjevač posljednjeg izbora može snabdijevati krajnjeg kupca za period od najviše dva mjeseca.

(10) U slučaju da krajnji kupac ne zaključi ugovor sa novim snabdjevačem u periodu iz stava 9. ovog člana, nadležni operater sistema dužan je da prekine isporuku prirodnog gasa tom kupcu.

Regulatorna komisija i snabdjevač posljednjeg izbora

Član 104

(1) Regulatorna komisija usvaja Pravila o radu snabdjevača posljednjeg izbora, koja uređuju snabdijevanje posljednjeg izbora.

(2) Regulatorna komisija usvaja Metodologiju za određivanje tarifa i daje saglasnost na tarife prirodnog gasa u slučaju snabdijevanja posljednjeg izbora na prijedlog snabdjevača.

(3) Tarife za snabdijevanje prirodnim gasom u slučaju posljednjeg izbora više su od prosječnih cijena za snabdijevanje prirodnim gasom sa slobodnog tržišta sličnih kupaca.

(4) Snabdjevač posljednjeg izbora dužan je da vodi odvojene finansijske račune i priprema finansijske izvještaje koji se odnose na snabdijevanje u slučaju posljednjeg izbora.

(5) Ugovor o snabdijevanju krajnjeg kupca prirodnim gasom u slučaju posljednjeg izbora počinje danom kada je snabdijevanje gasom počelo i gas isporučen krajnjem kupcu, bilo da je krajnji kupac uputio zahtjev ili ne, u skladu sa Pravilima o promjeni snabdjevača.

(6) Snabdjevač posljednjeg izbora dostavlja krajnjem kupcu pisani ugovor o snabdijevanju prirodnim gasom u roku od osam dana od početka snabdijevanja u slučaju posljednjeg izbora.

(7) Snabdjevač posljednjeg izbora može prekinuti snabdijevanje krajnjeg kupca zbog njegovih neizvršenih ugovornih obaveza i o tome je dužan da obavijesti nadležnog operatera transportnog, odnosno distributivnog sistema.

(8) Snabdjevač posljednjeg izbora priprema i objavljuje godišnji izveštaj koji sadrži broj snabdijevanih krajnjih kupaca, ukupan iznos isporučenog prirodnog gasa i prosječno trajanje snabdijevanja u slučaju posljednjeg izbora, koji dostavlja Regulatornoj komisiji, Vladi i Sekretarijatu Energetske zajednice.

Snabdijevanje prirodnim gasom u obavezi javne usluge

Član 105

(1) Domaćinstva su krajnji kupci, koji imaju pravo da se snabdijevaju gasom od snabdjevača u obavezi javne usluge, u skladu sa ovim zakonom.

(2) Jedan ili više snabdjevača kojima je Vlada utvrdila obavezu javne usluge snabdijevanja prirodnim gasom može da snabdijeva kupce iz stava 1. ovog člana na geografskoj teritoriji određenog distributivnog područja.

(3) Regulatorna komisija utvrđuje Pravila snabdijevanja prirodnim gasom u obavezi javne usluge koja uređuju snabdijevanje, obavljanje djelatnosti, prava i obaveze snabdjevača, prestanak obaveze snabdijevanja u obavezi javne usluge i druga relevantna pitanja.

(4) Snabdjevači sa obavezom javne usluge usvajaju godišnji izveštaj o obavljanju djelatnosti snabdijevanja u vezi sa obavezom javne

usluge do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, uz saglasnost Regulatorne komisije.

(5) Izvještaj iz stava 4. ovog člana dostavlja se Vladi, a može se dostaviti Sekretarijatu Energetske zajednice na njegov zahtjev.

(6) Regulatorna komisija utvrđuje Metodologiju za obračun regulisane cijene prirodnog gasa kojim snabdjevač u obavezi javne usluge snabdijeva domaćinstva i kupce.

(7) Regulatorna komisija prati primjenu Pravila iz stava 3. ovog člana sa ciljem ostvarivanja primjene regulisanih cijena prirodnog gasa za snabdijevanje u slučaju javne usluge, u koju se uključuju i ostvareni troškovi.

(8) Priznati ostvareni troškovi iz stava 8. ovog člana obavezno obuhvataju i realne troškove snabdijevanja, neophodne investicije i odgovarajuće stope povrata kapitala, troškove uvoza, troškove snabdijevanja i dugovanja.

(9) Snabdjevač sa obavezom javne usluge dužan je da:

1) obezbijedi snabdijevanje u obavezi javne usluge kao javnu uslugu krajnjim kupcima iz stava 1. ovog člana, koji imaju na to pravo, u skladu sa ovim zakonom i odlukom Regulatorne komisije,

2) obavlja snabdijevanje u okviru javne usluge isključivo u skladu sa tarifama odobrenim od Regulatorne komisije i po regulisanim uslovima,

3) obavlja djelatnost snabdijevanja isključivo krajnjih kupaca iz stava 1. ovog člana koji na to imaju pravo, na pouzdan način i u skladu sa propisanim uslovima kvaliteta snabdijevanja, u skladu sa obavezom javne usluge.

(10) Regulatorna komisija odobrava standardni ugovor o snabdijevanju, koji izrađuje snabdjevač sa obavezom javne usluge, kojim se uređuje kontinuirano i pouzdano snabdijevanje prirodnim gasom domaćinstava i preduzetnika.

Odbijanje ili prekid snabdijevanja sa obavezom javne usluge

Član 106

(1) Snabdjevač sa obavezom javne usluge može odbiti ili prekinuti snabdijevanje kupca koje je već počelo samo u slučajevima kada:

1) priključni gasovod ili oprema kupca mogu ugroziti zdravlje ili život ljudi, ili životnu sredinu, kao i sigurnost imovine,

2) nastupi viša sila definisana zakonima i drugim aktima,

3) kupac ne ispunjava svoje obaveze utvrđene ugovorom o snabdijevanju.

(2) Odbijanje ili prekid snabdijevanja kupca iz stava 1. ovog člana može trajati dok traju uslovi na osnovu kojih su nastali.

Zaštita socijalno ugroženih kupaca

Član 107

(1) Kupci iz kategorije domaćinstva koji imaju pravo na snabdijevanje u okviru javne usluge i kojima je od nadležnog organa za socijalnu zaštitu utvrđen status socijalno ugroženog kupca imaju pravo na posebnu zaštitu.

(2) Ministarstvo nadležno za oblast socijalne zaštite u saradnji sa Ministarstvom i uz konsultacije sa Regulatornom komisijom donosi Program mjera za socijalno ugrožene kupce, kojim se utvrđuju status socijalno ugroženih kupaca, njihova prava i mjere usmjerene na zaštitu socijalno ugroženih kupaca, kao i način obezbjeđivanja finansijskih sredstava za posebnu zaštitu ugroženih kupaca.

(3) Vlada daje saglasnost na Program mjera za socijalno ugrožene kupce iz stava 2. ovog člana.

Prekid isporuke krajnjim kupcima zbog neizvršavanja ugovornih obaveza

Član 108

(1) Shodno ugovoru o snabdijevanju gasom, svaki snabdjevač, uključujući i snabdjevača sa obavezom javne usluge, može zahtijevati od operatera transportnog, odnosno distributivnog sistema da prekine isporuku krajnjem kupcu ako ne ispunjava svoje ugovorne obaveze.

(2) Snabdjevač iz stava 1. ovog člana dužan je da prije podnošenja zahtjeva operateru transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa, za obustavu isporuke krajnjem kupcu, zbog njegovih neizvršenih obaveza, u pisanoj formi upozori kupca, u roku koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od 30 dana od dana dostavljanja upozorenja, izmiri dospjele obaveze, odnosno postigne sporazum o izvršenju obaveze, kao i da upozori kupca na obavezu preduzimanja svih potrebnih mjera radi zaštite života ili zdravlja ljudi, bezbjednosti imovine i zaštite životne sredine.

(3) Ako krajnji kupac ne ispuni svoje obaveze u dogovorenom roku, snabdjevač iz stava 1. ovog člana može poslati pismeni zahtjev operateru transportnog, odnosno distributivnog sistema na koji je kupac priključen da obustavi isporuku.

(4) Ukoliko nije riječ o socijalno ugroženom kupcu kome se isporuka ne može obustaviti prema drugim propisima, operater transportnog, odnosno distributivnog sistema obavezan je da na zahtjev snabdjevača prekine isporuku, ali da isporuka ne može biti prekinuta u petak, subotu, nedjelju, na dan državnog praznika ili dan prije praznika.

(5) Ako krajnji kupac izmiri svoje dugove koje ima prema snabdjevaču iz stava 1. ovog člana, snabdjevač preduzima neophodne mjere za ponovno uspostavljanje snabdijevanja u roku od 24 časa, odnosno bez odgađanja upućuje zahtjev operateru transportnog, odnosno distributivnog sistema za obnovu isporuke, u najkraćem roku.

(6) Operater transportnog, odnosno distributivnog sistema može obustaviti isporuku krajnjem kupcu i u slučajevima neriješenih obaveza za pristup transportnom, odnosno distributivnom sistemu iz stava 1. ovog člana, odnosno zbog neplaćenih tarifa za pristup transportnom, odnosno distributivnom sistemu i drugih tarifa utvrđenih ovim zakonom.

(7) Uslovi i postupak prekida isporuke, kao i prava i obaveze operatera transportnog, odnosno operatera distributivnog sistema, snabdjevača i krajnjeg kupca, utvrđeni su u Pravilima o radu

transportnog sistema, Pravilima o radu distributivnog sistema, Opštim uslovima snabdijevanja i, kad je primjenjivo, standardima kvaliteta.

(8) Svaki snabdjevač dužan je da vodi evidenciju, koja sadrži: spisak krajnjih kupaca kojima je prekinuta isporuka, razloge za prekid isporuke i druge informacije shodno Opštim uslovima snabdijevanja, koji se objavljuje najmanje jednom godišnje.

GLAVA XI
PRAVA I OBAVEZE KUPACA I NEOVLAŠĆENO KORIŠĆENjE PRIRODNOG GASA

Krajnji kupci

Član 109

(1) Krajnji kupac ima pravo na zaštitu u skladu sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu njega, kao i u skladu sa drugim propisima kojima se uređuje oblast zaštite potrošača.

(2) Zabranjeno je nepošteno poslovanje, odnosno obmanjujuće poslovanje u smislu propisa o zaštiti potrošača, a ponuđeni uslovi za zaključenje ugovora obavezno se sačinjavaju na način da su transparentni, jasni i razumljivi.

(3) Krajnji kupci obavezni su da koriste prirodni gas pod uslovima, na način i sa namjenom definisanom ovim zakonom, Pravilima rada transportnog sistema, Pravilima rada distributivnog sistema, Opštim uslovima snabdijevanja, drugim propisima i u skladu sa zaključenim ugovorima.

(4) Krajnji kupac plaća prirodni gas u skladu sa Opštim uslovima snabdijevanja i zaključenim ugovorima o snabdijevanju prirodnim gasom.

(5) Kupci prirodnog gasa koji nisu iz kategorije domaćinstva imaju pravo da ugovore snabdijevanje sa nekoliko snabdjevača istovremeno preko posebnih mjernih mjesta.

Prava kupaca u slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci prirodnog gasa

Član 110

(1) Kupac ima pravo da zahtijeva u slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci prirodnog gasa, čiji uzrok nije na objektu kupca, da se smetnje otklone u primjerenom roku.

(2) Kao primjereni rok u kojem je operater sistema obavezan da otkloni smetnje u isporuci prirodnog gasa kupcima smatra se rok od 24 časa, a najduže dva dana od dana prijema obavještenja o smetnji.

(3) Smetnjama u isporuci prirodnog gasa iz stava 1. ovog člana ne smatraju se prekidi u isporuci energije nastali zbog:

1) primjene mjera koje se preduzimaju u slučaju kratkotrajnih poremećaja usljed havarija i drugih nepredviđenih okolnosti, zbog kojih je ugrožena sigurnost rada transportnog, odnosno distributivnog sistema,

2) nepredviđenih i neophodnih radova na održavanju energetskih objekata ili neophodnih radova na proširenju sistema,

3) primjene mjera koje se preduzimaju u slučaju nastupanja opšte nestašice prirodnog gasa.

Obaveze kupaca da omoguće pristup mjernim uređajima i instalacijama

Član 111

(1) Kupac je dužan da omogući ovlašćenim licima operatera sistema pristup mjernim uređajima i instalacijama, kao i mjestu priključka radi očitavanja, provjere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamjene, održavanja i kontrole ispravnosti mjernih i drugih uređaja sa mjernim ormarićima, uređenja mjernog mjesta i obustave isporuke prirodnog gasa.

(2) Ako kupac, u slučaju iz stava 1. ovog člana, onemogući pristup ovlašćenim licima operatera, operater sistema ima pravo izmještanja mjernog mjesta, a kupac je dužan da trpi izmještanje u skladu sa tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen.

(3) Operater sistema ima pravo da obustavi isporuku prirodnog gasa ako u slučaju iz stava 2. ovog člana izmještanje mjernog mjesta nije

moguće u skladu sa propisima i tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema.

Obustava isporuke

Član 112

(1) U slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci prirodnog gasa čiji je uzrok na objektu kupca ili u slučaju kada kupac ne izvršava ugovorne obaveze, operater sistema može obustaviti isporuku prirodnog gasa kupcu, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom, aktom o uslovima isporuke i snabdijevanja prirodnim gasom i drugim propisima donesenim u skladu sa ovim zakonom.

(2) Prije obustave isporuke prirodnog gasa kupcu se obavezno dostavlja pismena opomena, u kojoj je određen rok za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka, koji ne može biti kraći od tri dana od dana dostavljanja opomene.

(3) Operater sistema dužan je da nastavi sa isporukom prirodnog gasa najkasnije 21 čas po otklanjanju razloga zbog kojih je obustava izvršena.

(4) Operater sistema dužan je da obustavi isporuku prirodnog gasa i na zahtjev kupca pod uslovom da se obustava zahtijeva za period od najmanje šest mjeseci.

Slučajevi i način isključenja

Član 113

(1) Ako je obustava isporuke prirodnog gasa u slučajevima i pod uslovima iz člana 108. ovog zakona trajala duže od godinu dana, operater sistema dužan je da objekat isključi sa sistema.

(2) Operater sistema dužan je da objekat kupca isključi sa sistema i u slučaju kada objekat, odnosno instalacije objekta ne ispunjavaju uslove u skladu sa propisima i predstavljaju neposrednu opasnost po život, zdravlje ljudi, životnu sredinu i imovinu, kao i kada to zahtijeva kupac.

(3) Prije isključenja kupcu se obavezno dostavlja pismeno obavještenje o isključenju, najmanje 24 časa ranije, osim ako je već nastupilo ugrožavanje života i zdravlja ljudi, životne sredine i

imovine ili bi odgađanje isključenja moglo prouzrokovati požar, eksploziju i zagađenja, odnosno druge štetne posljedice.

Prigovor kupca

Član 114

(1) U slučaju obustave isporuke ili isključenja objekta kupca, u smislu čl. 108, 111. i 112. ovog zakona, kupac ima pravo na prigovor.

(2) Operater sistema, odnosno snabdjevač dužan je da po prigovoru odluči u roku od tri dana od dana prijema prigovora.

(3) U slučaju osnovanosti prigovora, operater sistema, odnosno snabdjevač obavezan je da nastavi sa isporukom prirodnog gasa, bez odgađanja, a najkasnije u roku od 24 časa od momenta utvrđivanja da je prigovor osnovan.

Zabrana samovoljnog priključenja, korišćenja i puštanja u pogon

Član 115

(1) Zabranjeno je priključivanje objekata na sistem bez odobrenja za priključenje, samovoljno priključivanje objekata, uređaja ili instalacija na transportni ili distributivni sistem, kao i njihovo puštanje u pogon.

(2) Zabranjeno je korišćenje prirodnog gasa, bez ili mimo mjernih uređaja ili suprotno uslovima utvrđenim odobrenjem za priključenje u vezi sa pouzdanim i tačnim mjerenjem preuzetog prirodnog gasa ili ugovorom o snabdijevanju u vezi sa namjenom potrošnje prirodnog gasa.

(3) Obračun potrošnje prirodnog gasa iz stava 2. ovog člana vrši se u skladu sa odredbama Pravila rada distributivnog sistema.

Isključenje zbog neovlašćenog korišćenja gasa

Član 116

Kada operater sistema utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi prirodni gas, odnosno da postupa suprotno zabranama iz člana 115. ovog zakona, dužan je da, bez odgađanja, isključi takav objekat sa transportnog ili distributivnog sistema i preduzme mjere u skladu sa zakonom.

Neovlašćeno korišćenje gasa

Član 117

(1) Neovlašćeno korišćenje prirodnog gasa predstavlja svako korišćenje prirodnog gasa, u okolnostima kada su objekti i instalacije krajnjeg kupca samovoljno priključeni na sistem ili kada su preduzete bilo koje neovlašćene radnje na mjernom mjestu i priključku kojima se utiče na ispravnost mjerenja preuzetog prirodnog gasa.

(2) Neovlašćeno korišćenje prirodnog gasa obuhvata:

1) priključenje na sistem bez izdate energetske saglasnosti i zaključenog ugovora o priključenju,

2) priključenje na sistem nakon izvršene obustave isporuke prirodnog gasa,

3) korišćenje prirodnog gasa bez mjernog uređaja, mimo mjernog uređaja ili preko mjernog uređaja na kome je onemogućeno pravilno mjerenje,

4) skidanje ili oštećenje plombe operatera sistema sa mjernog uređaja koji se nalazi na posjedu krajnjeg kupca, pri čemu krajnji kupac nije obavijestio operatera o oštećenju,

5) skidanje ili oštećenje žiga o verifikaciji mjernog uređaja koji se nalazi na posjedu krajnjeg kupca, pri čemu krajnji kupac nije obavijestio operatera o oštećenju,

6) korišćenje prirodnog gasa preko neovlašćeno zamijenjenog mjernog uređaja.

Postupak utvrđivanja neovlašćene potrošnje gasa

Član 118

(1) Neovlašćenu potrošnju prirodnog gasa utvrđuje operater sistema redovnom ili vanrednom kontrolom priključka i mjernog mjesta, koje se vrše na osnovu izdatog naloga za rad, odnosno izdatog ovlašćenja.

(2) Redovnu i vanrednu kontrolu priključka i mjernog mjesta iz stava 1. ovog člana obavljaju najmanje dva kvalifikovana lica ovlašćena od operatera sistema.

(3) Vanredna kontrola priključka i mjernog mjesta vrši se u svim slučajevima kada postoji sumnja na neovlašćenu potrošnju.

(4) O izvršenoj redovnoj i vanrednoj kontroli sačinjava se zapisnik na licu mjesta, koji sadrži tačno i neposredno utvrđeno činjenično stanje i dokazni materijal.

(5) Zapisnik iz stava 4. ovog člana potpisuje i krajnji kupac koji je prisustvovao kontroli i uručuje mu se primjerak zapisnika.

(6) U slučaju sumnje na postojanje neovlašćene potrošnje izvršene djelovanjem na ispravnost mjernog uređaja, vanredni pregled mjerila prilikom dokumentovanja neovlašćene potrošnje vrši organ nadležan za poslove zakonske metrologije, a na zahtjev operatera sistema.

(7) U slučaju da krajnji kupac nije prisustvovao kontroli ili je krajnji kupac odbio da potpiše zapisnik, primjerak zapisnika dostavlja se kupcu, uz obezbjeđenje dokaza o dostavljanju.

(8) Način utvrđivanja i obračuna neovlašćeno preuzetog prirodnog gasa, sadržina zapisnika, prava kupaca i postupak odlučivanja po prigovoru uređuje se Pravilima o radu distributivnog sistema.

Period neovlašćene potrošnje prirodnog gasa za obračun

Član 119

(1) U slučaju neovlašćene potrošnje prirodnog gasa, operater sistema sačinjava obračun naknade za neovlašćeno utrošeni prirodni gas za period neovlašćene potrošnje u skladu sa odredbama Pravila o radu distributivnog sistema i obračun naknade dostavlja kupcu.

(2) Period neovlašćene potrošnje prirodnog gasa obuhvata period od dana preduzimanja neovlašćenih radnji do dana utvrđivanja neovlašćene potrošnje.

(3) Ukoliko se ne može utvrditi početak neovlašćene potrošnje prirodnog gasa za obračun, odnosno vrijeme preduzimanja neovlašćene radnje, smatra se da je početak neovlašćene potrošnje dan posljednjeg pregleda dijela priključka ili mjernog mjesta na kojem je preduzeta neovlašćena radnja, a kojom je konstatovana ispravnost na priključku ili mjernom mjestu.

(4) Period neovlašćene potrošnje iz st. 2. i 3. ovog člana ne može biti duži od godinu dana.

(5) Za utvrđivanje početka perioda neovlašćene potrošnje prirodnog gasa može se koristiti pregled priključka ili mjernog mjesta iz stava 3. ovog člana samo ukoliko su ovlašćena lica operatera sistema sačinila zapisnik o kontrolnom pregledu dijela priključka ili mjernog mjesta na kojem je preduzeta neovlašćena radnja.

GLAVA XII
SIGURNOST SNABDIJEVANjA

Uslovi isporuke i snabdijevanja prirodnim gasom i mjere u slučaju poremećaja

Član 120

(1) Vlada donosi uredbu o uslovima isporuke i snabdijevanja prirodnim gasom u slučaju poremećaja u radu energetskog sistema ili poremećaja na tržištu.

(2) Uredbom iz stava 1. ovog člana uređuju se:

1) mjere koje se preduzimaju u slučaju kratkotrajnih poremećaja usljed havarija i drugih nepredviđenih okolnosti zbog kojih je ugrožena sigurnost rada transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i zbog nepredviđenih i neophodnih radova na održavanju energetskih objekata ili neophodnih radova na proširenju sistema, a u skladu sa Planom za vanredne situacije,

2) mjere koje se preduzimaju u slučaju nastupanja opšte nestašice, uslovi i način preduzimanja mjera i redoslijed ograničenja isporuke prirodnog gasa, kao i mjere štednje i racionalne potrošnje u slučaju opšte nestašice prirodnog gasa, a u skladu sa Planom za vanredne situacije,

3) uslovi snabdijevanja objekata kupaca kojima se ne može obustaviti isporuka prirodnog gasa zbog neizvršenih obaveza za isporučeni prirodni gas ili u drugim slučajevima.

Sigurnost snabdijevanja

Član 121

(1) Vlada donosi Plan za vanredne situacije radi obezbjeđivanja sigurnosti snabdijevanja prirodnim gasom, kojim se utvrđuju minimalni standardi za sigurnost snabdijevanja i uređuju mjere za obezbjeđivanje pouzdanog i efikasnog snabdijevanja prirodnim gasom.

(2) Plan za vanredne situacije iz stava 1. ovog člana sadrži:

1) instrumente i mjere kojima se osigurava da snabdijevanje zaštićenih kupaca bude obezbijeđeno u slučaju:

1. djelimičnog vremenski određenog prekida isporuke gasa,

2. ekstremno niskih temperatura tokom utvrđenog perioda vršne potrošnje,

3. perioda vanredno visoke potražnje za prirodnim gasom tokom najhladnijih perioda (prema statistikama događaju se svakih 20 godina);

2) raspored za redukciju ili obustavljanje snabdijevanja prirodnim gasom posebnim kategorijama potrošača u slučaju krize u sektoru prirodnog gasa;

3) ulogu i odgovornosti energetskih subjekata koji obavljaju djelatnosti u sektoru prirodnog gasa i potrošača koji ne spadaju u kategoriju domaćinstva, uzimajući u obzir različite nivoe do kojih su pogođeni u slučaju kriznih situacija, te njihovu međusobnu komunikaciju sa nadležnim organima;

4) zahtjeve za skladištenje kada je to primjenjivo da bi se postigao određeni nivo sigurnosti snabdijevanja u Republici, BiH ili nekoj drugoj Strani Energetske zajednice;

5) druge relevantne mjere i aktivnosti koje se preduzimaju s ciljem otklanjanja ili ublažavanja uticaja prekida u snabdijevanju prirodnim gasom, koje se primjenjuju uzimajući u obzir jasno definisane stepene krize.

(3) Plan za vanredne situacije izrađuje se na način da ne opterećuje učesnike na tržištu prirodnog gasa i da je kompatibilan sa zahtjevima konkurentnog unutrašnjeg tržišta gasa.

(4) Učesnici na tržištu prirodnog gasa obavezni su da u skladu sa Planom za vanredne situacije planiraju i preuzimaju mjere za sigurno snabdijevanje prirodnim gasom u skladu sa Planom za vanredne situacije i odgovorni su za sigurnost snabdijevanja u okviru obima svojih aktivnosti.

(5) Plan za vanredne situacije se javno objavljuje i sprovodi se na nepristrasan i transparentan način, a može se dostavljati na uvid Sekretarijatu Energetske zajednice, na njen zahtjev.

(6) Ukoliko postoji odgovarajući nivo interkonekcija, Ministarstvo, drugi organ, institucija, tijelo ili nadležni energetski subjekt koji obavlja energetsku djelatnost u sektoru prirodnog gasa može preduzeti odgovarajuće mjere u saradnji sa tijelima ili energetskim subjektima druge ugovorne Strane Energetske zajednice ili druge države sa kojom postoji bilateralni sporazum i koji obavljaju djelatnost iz sektora prirodnog gasa, s ciljem postizanja standarda sigurnosti snabdijevanja koristeći skladište locirano u toj drugoj ugovornoj Strani Energetske zajednice ili drugoj državi sa kojom postoji bilateralni sporazum.

(7) Mjere iz stava 6. ovog člana, posebno bilateralni sporazumi, takve su da ne utiču na ispravno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta prirodnog gasa.

Praćenje sigurnosti snabdijevanja

Član 122

(1) Ministarstvo, u saradnji sa drugim nadležnim institucijama Republike i BiH, kao i operaterom transportnog sistema, prati ostvarivanje sigurnosti snabdijevanja prirodnim gasom, kroz praćenje sljedećih aktivnosti:

1) odgovarajuću primjenu standarda za sigurnost snabdijevanja, kako je propisano u članu 121. stav 2. ovog zakona, uključujući mjere preduzete za otklanjanje ili ublažavanje uticaja prekida u snabdijevanju prirodnim gasom i, kada je moguće, preventive mjere za otklanjanje ili ublažavanje rizika u vezi sa mogućim uticajem prekida u snabdijevanju prirodnim gasom,

2) balansiranje ponude i potražnje na tržištu prirodnog gasa,

3) planiranje novih dugoročnih ugovora za uvoz prirodnog gasa iz trećih zemalja,

4) postojanje adekvatne likvidnosti isporuka prirodnog gasa,

5) obezbjeđenje odgovarajućih kapaciteta za povlačenje skladišta prirodnog gasa,

6) planiranje interkonekcija u sistemu prirodnog gasa Republike sa sistemima susjednih država,

7) procjena buduće potražnje i dostupnih zaliha i, posljedično, predviđenu situaciju u snabdijevanju gasa u funkciji potražnje, autonomije snabdijevanja i dostupnih izvora snabdijevanja,

8) obezbjeđenje dodatnih kapaciteta koji je planiran ili u izgradnji,

9) podizanje kvaliteta i nivoa održavanja sistema,

10) preduzimanje mjera za pokrivanje vršne potrošnje i rješavanje deficita jednog ili više dobavljača.

(2) Vlada, na prijedlog Ministarstva, do 31. jula tekuće godine usvaja izvještaj o sigurnosti snabdijevanja prirodnim gasom na teritoriji Republike, koji se dostavlja odgovarajućoj instituciji i koji predstavlja dio zbirnog izvještaja.

(3) Izvještaj iz stava 2. ovog člana, između ostalog, sadrži sljedeće:

1) uticaj mjera za konkurentnost preduzetih u skladu sa članom 121. ovog zakona na sve učesnike na tržištu prirodnog gasa,

2) nivoe skladišnih kapaciteta, ukoliko postoje,

3) broj dugoročnih ugovora za snabdijevanje gasom koje su zaključili subjekti koji obavljaju energetsku djelatnost i registrovani su u Republici, preostali period trajanja tih ugovora, isključujući povjerljive poslovne podatke i informacije i nivo likvidnosti tržišta gasa,

4) regulatorne okvire za pružanje adekvatnih podsticaja za nova ulaganja u istraživanje i proizvodnju, skladištenje i transport prirodnog gasa, u skladu sa članom 20. ovog zakona.

(4) U svrhu vršenja svojih zadataka, praćenja i izvještavanja propisanih ovim članom, Ministarstvo sarađuje sa nadležnim institucijama i uključujući nadležna regulatorna tijela i operatere transportnog sistema, na način:

1) da zahtijeva sve informacije koje posjeduju nadležne institucije BiH, regulatorna tijela, kao i sve druge relevantne informacije koje posjeduju druga nadležna tijela i institucije Republike i BiH da budu dostavljene Ministarstvu po prijemu odgovarajućeg pismenog zahtjeva,

2) da zahtijeva da svaki operater transportnog sistema Ministarstvu dostavlja informacije o svojim namjerama investiranja ili o namjerama investiranja drugih strana za koje znaju, u vezi sa obezbjeđivanjem kapaciteta interkonekcija,

3) da zahtijeva da svaki operater transportnog sistema Ministarstvu dostavlja informacije o investicijama u vezi sa izgradnjom internog transportnog sistema koji materijalno utiče na kapacitet interkonekcija,

4) da obezbijedi da se svaki operater transportnog sistema, kada je to potrebno, konsultuje sa operaterima transportnog sistema u susjednim zemljama ili drugim zainteresovanim zemljama i Ministarstvu dostavi relevantne informacije koje se odnose na prekograničnu saradnju.

(5) Tokom izvršavanja svojih obaveza nadzora i izvještavanja utvrđenih ovim članom Ministarstvo čuva povjerljivost poslovnih podataka, određenih članom 60. ovog zakona.

Zaštitne mjere za tržište prirodnog gasa

Član 123

(1) U slučaju iznenadne krize na energetskom tržištu, ili kada je ugrožena fizička sigurnost ili bezbjednost lica, aparata ili instalacija, ili integritet sistema, Ministarstvo u koordinaciji sa nadležnom institucijom Republike i BiH može preduzeti neophodne privremene zaštitne mjere u koordinaciji sa nadležnim tijelima.

(2) Preduzete mjere u slučajevima iz stava 1. ovog člana primjenjuju se i koordiniraju u skladu sa Planom za vanredne situacije, na način da izazivaju minimum poremećaja u funkcionisanju unutrašnjeg tržišta i takvog su obima da su neophodne za saniranje iznenadnih poremećaja koji su se pojavili.

(3) Mjere iz stava 2. ovog člana primjenjuju se privremeno na nediskriminatoran, transparentan i proporcionalan način.

(4) U slučajevima kada se na kriznu situaciju u sektoru prirodnog gasa ne može adekvatno odgovoriti mjerama u Republici, Ministarstvo koordinira sa nadležnim tijelom BiH i Energetske zajednice radi razmatranja i pružanja odgovarajuće pomoći o pitanjima sigurnosti snabdijevanja prirodnim gasom.

Regionalna solidarnost

Član 124

(1) Radi zaštite sigurnosti snabdijevanja na tržištu prirodnog gasa, nadležni organi sarađuju sa drugim odgovarajućim organima da bi unapređivali regionalnu i bilateralnu solidarnost.

(2) Saradnja navedena u stavu 1. ovog člana obuhvata situacije koje su rezultat ili koje će vjerovatno rezultirati u kratkom vremenskom roku ozbiljnim prekidom snabdijevanja.

(3) Saradnja obuhvata:

1) koordinaciju mjera iz člana 123. ovog zakona,

2) identifikaciju i, kada je to neophodno, razvoj ili unapređivanje interkonekcija prirodnog gasa,

3) uslove i praktične načine uzajamne pomoći.

(4) O saradnji iz stava 1. ovog člana obavještava se Sekretarijat Energetske zajednice.

GLAVA XIII
NADZOR

Subjekti nadzora

Član 125

Upravni nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu njega vrše Ministarstvo i Regulatorna komisija, u okviru svojih nadležnosti, a inspekcijski nadzor vrši Republička uprava za inspekcijske poslove u skladu sa odredbama ovog zakona i propisom kojim se uređuje postupak inspekcijskog nadzora.

Nadzor Regulatorne komisije

Član 126

(1) Regulatorna komisija vrši nadzor na tržištu prirodnog gasa u Republici Srpskoj, prati i nadzire rad i poslovanje energetskih subjekata u odnosu na poštovanje opštih i pojedinačnih odluka Regulatorne komisije i svih propisa i pravila koja se odnose na rad i poslovanje energetskih subjekata.

(2) Ako se nadzorom iz stava 1. ovog člana utvrde odstupanja, odnosno nepravilnosti koje su prouzrokovale ili mogu prouzrokovati štetne posljedice za krajnje kupce i učesnike na tržištu prirodnog gasa, Regulatorna komisija može:

1) naložiti energetskom subjektu otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, bez odgađanja ili u razumnom roku,

2) pokrenuti prekršajni postupak,

3) obavijestiti nadležne organe i tijela.

(3) Izvještaj o rezultatima vršenja nadzora iz ovog člana sastavni je dio godišnjeg izvještaja Regulatorne komisije.

Inspekcijski nadzor

Član 127

(1) Inspekcijski nadzor obuhvata nadzor nad primjenom ovog zakona, drugih propisa i opštih akata, standarda, tehničkih normativa i normi kvaliteta koje se odnose na projektovanje, građenje, odnosno rekonstrukciju, remont, održavanje i korišćenje energetskih objekata, instalacija, postrojenja i opreme u tim objektima, kao i na kvalitet isporuke prirodnog gasa.

(2) Inspekcijski nadzor uključuje kontrolu izgradnje objekata, tehničke ispravnosti, pogonske sigurnosti energetskih objekata i

postrojenja, sigurnosti ljudi u energetskim objektima, kao i uvid u tehničku i pogonsku dokumentaciju.

(3) Poslovi inspekcijskog nadzora vrše se kod proizvođača opreme, izvođača radova i korisnika energetskih objekata, postrojenja i uređaja koji čine tehnološku cjelinu i namijenjeni su za proizvodnju, transport, distribuciju, skladištenje i korišćenje prirodnog gasa.

(4) Poslovi inspekcijskog nadzora nad energetskim objektima i postrojenjima vrše se prilikom planiranja, projektovanja, proizvodnje, izgradnje, rekonstrukcije, remonta energetskih objekata i postrojenja, ugrađivanja mjernih uređaja, instalacija i njihove upotrebe.

(5) Poslovi inspekcijskog nadzora obuhvataju kontrolu kvaliteta prirodnog gasa, upotrebe i održavanja energetskih postrojenja s ciljem ocjene njihove tehničke ispravnosti, pogonske spremnosti, bezbjednosti pogona, pogonskih i drugih radnika, racionalne upotrebe prirodnog gasa i sprovođenja mjera ograničenja potrošnje prirodnog gasa.

Ovlašćenja nadležnog inspektora

Član 128

Nadležni inspektor, pored ovlašćenja propisanih posebnim zakonom kojim se uređuje postupak inspekcijskog nadzora, ovlašćen je da kontroliše:

1) da li je tehnička dokumentacija za građenje energetskog objekta, ugradnju, odnosno montažu instalacija, uređaja, postrojenja i opreme izrađena u skladu sa zakonom i drugim propisima,

2) da li je za građenje, odnosno izvođenje radova na ugrađivanju, montaži instalacija, uređaja, postrojenja i opreme pribavljeno odobrenje nadležnog organa,

3) da li se proizvodnja, transport, distribucija i potrošnja prirodnog gasa vrši u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima i opštim aktima,

5) da li se transportna, distributivna i skladišna postrojenja, uređaji i instalacije održavaju u ispravnom stanju u stepenu kojim se

osigurava bezbjednost objekata ili susjednih objekata, život i zdravlje ljudi,

6) da li lica koja rukuju energetskim objektima i postrojenjima i koja ih održavaju ispunjavaju propisane uslove za vršenje tih poslova,

7) da li se instalacije, uređaji, postrojenja i oprema u objektima za koje je odobrenje za gradnju izdao nadležni organ uprave, ugrađuje, odnosno njihova montaža vrši u skladu sa zakonom i drugim propisima, standardima, tehničkim normativima i normama kvaliteta,

8) ispravnost energetskih objekata i instalacija javnih objekata kojima može biti ugrožena bezbjednost ljudi i opreme,

9) da li se uredno vode propisane evidencije o radu energetskih postrojenja i uređaja i da li su ovjerena od odgovornog rukovodnog lica,

10) druge propisane uslove i obaveze.

Postupanje nadležnog inspektora

Član 129

(1) Nadležni inspektor u vršenju svojih ovlašćenja može da:

1) naredi da se utvrđene nepravilnosti i nedostaci otklone u roku koji odredi,

2) zabrani, odnosno obustavi građenje energetskih objekata, odnosno postavljanje uređaja, postrojenja i instalacija ako u određenom roku nisu otklonjene utvrđene nepravilnosti i nedostaci i ako se energetski objekti, uređaji, postrojenja i instalacije ne izvode, odnosno ne postavljaju prema tehničkoj dokumentaciji ili propisima, standardima i normativima,

3) naredi da se obustavi upotreba energetskih objekata, uređaja, postrojenja ili instalacija ako rad energetskog objekta, uređaja, postrojenja ili instalacije dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi i imovinu i ako se utvrđene nepravilnosti ne mogu dovesti u sklad sa propisanim tehničkim uslovima i

4) zabrani izvođenje radova u blizini, iznad, ispod i pored energetskih postrojenja, uređaja i instalacija, čijim izvođenjem se ugrožava

pravilan rad energetskih postrojenja, uređaja i instalacija ili dovode u opasnost životi ljudi ili oštećenja imovine većeg obima.

(2) Energetski subjekt kojem je u postupku nadzora rješenjem naloženo otklanjanje utvrđenih nedostataka i nepravilnosti, u smislu ovog člana, dužan je da po njihovom otklanjanju o tome bez odgađanja obavijesti nadležnog inspektora.

Obavještavanje nadležnog inspektora u slučaju havarije na objektima

Član 130

(1) Energetski subjekti dužni su da bez odgađanja obavijeste nadležnog inspektora o nastalim havarijama i većim kvarovima na energetskim objektima koje imaju za posljedicu duži zastoj u transportu, distribuciji i skladištenju.

(2) Nadležni inspektor dužan je da odmah, na licu mjesta, ispita uzroke nastale havarije, odnosno kvara i da naredi mjere koje je kontrolisani subjekat dužan odmah da sprovede.

Prijava nadležnom inspektoru

Član 131

(1) Izvođač radova dužan je da osam dana prije početka radova dostavi nadležnom inspektoru prijavu o namjeravanom početku izvođenja radova na energetskim objektima, uređajima i postrojenjima (izgradnja, remont, sanacije ili rekonstrukcije, promjena namjene ili stavljanje trajno van pogona dijela ili cijelog objekta i postrojenja).

(2) Izvođač radova dužan je da dostavi nadležnom inspektoru prijavu o namjeravanom početku izvođenja radova za sve transportne, distributivne i skladišne energetske objekte.

(3) Uz prijavu iz stava 1. ovog člana obavezno se dostavlja odobrenje za izgradnju objekta, odnosno izgradnju ili rekonstrukciju uređaja i postrojenja.

(4) Prijavu iz stava 1. ovog člana nije potrebno dostaviti u slučaju otklanjanja kvarova koji zahtijevaju hitne intervencije.

Nespojivost poslova

Član 132

Zabranjeno je nadležnom inspektoru da izrađuje ili učestvuje u izradi i tehničkoj kontroli investiciono-tehničke dokumentacije za objekte nad čijom izgradnjom vrši inspekcijski nadzor i da vrši stručni nadzor nad izgradnjom, odnosno izvođenjem radova na objektu na kome vrši inspekcijski nadzor.

GLAVA XIV
KAZNENE ODREDBE

Prekršaji energetskih subjekata i drugih pravnih lica

Član 133

(1) Novčanom kaznom od 15.000 KM do 45.000 KM kazniće se za prekršaj energetski subjekt ili drugo pravno lice ako:

1) počne da obavlja energetsku djelatnost bez pribavljene dozvole (član 9. stav 2),

2) obavlja energetsku djelatnost istekom perioda važenja dozvole (član 11. stav 1),

3) obavlja energetsku djelatnost nakon poništenja, privremenog ili trajnog oduzimanja dozvole (čl. 14, 15. i 16),

4) operater transportnog sistema ne otkloni povrede uslova za nezavisnost ili razdvajanje operatera transportnog sistema u roku koji odredi Regulatorna komisija (član 21. tačka 2),

5) ne obezbijedi tajnost povjerljivih poslovnih podataka do kojih je došao u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti (član 37. stav 4, član 38. stav 5. i član 40. stav 7),

6) priključi objekte, uređaje i instalacije na transportni ili distributivni sistem prirodnog gasa samovoljno, bez odobrenja za priključenje i pusti ih u pogon (član 115. stav 1),

7) ne omogući inspekcijski nadzor nad gasnim postrojenjima, instalacijama i uređajima (član 127).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana novčanom kaznom od 1.500 KM do 4.500 KM kazniće se i odgovorno lice u energetskom subjektu ili drugom pravnom licu.

Ostali prekršaji energetskih subjekata i drugih pravnih lica

Član 134

(1) Novčanom kaznom od 2.000 KM do 6.000 KM kazniće se za prekršaj energetski subjekt ili drugo pravno lice ako:

1) ne dostavi ovlašćenim institucijama potrebne podatke i dokumentaciju (član 34),

2) ne priključi objekat kupca na transportni, odnosno distributivni gasni sistem (član 61. stav 1. i član 72. stav 1),

3) ne omogući energetskom subjektu pristup energetskim objektima (član 92. stav 2),

4) nepošteno posluje, odnosno obmanjujuće posluje u smislu propisa o zaštiti potrošača (član 109. stav 2),

5) ne omogući ovlašćenim licima operatera sistema pristup mjernim uređajima i instalacijama, kao i mjestu priključka (član 111. stav 1).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana novčanom kaznom od 500 KM do 1.500 KM kazniće se i odgovorno lice u energetskom subjektu ili drugom pravnom licu.

Prekršaji preduzetnika, odnosno fizičkih lica

Član 135

(1) Novčanom kaznom od 500 KM do 1.500 KM kazniće se preduzetnik ako:

1) izgradi objekte koji nisu u funkciji obavljanja energetskih aktivnosti, zasadi drveće i drugo rastinje na zemljištu iznad, ispod ili na nepropisnoj udaljenosti od objekata, kao i izvodi druge radove ispod, iznad ili pored objekata za obavljanje djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, suprotno zakonu, kao i tehničkim i drugim propisima (član 91. st. 2. i 3),

2) ne omogući energetskom subjektu pristup energetskim objektima (član 92. stav 2),

3) ne omogući ovlašćenim licima operatera sistema pristup mjernim uređajima, instalacijama, kao i mjestu priključka (član 111. stav 1),

4) koristi prirodni gas bez ili mimo mjernih uređaja ili suprotno uslovima utvrđenim odobrenjem za priključenje u vezi sa pouzdanim i tačnim mjerenjem preuzetog prirodnog gasa ili ugovorom o snabdijevanju u vezi sa namjenom potrošnje prirodnog gasa (član 115. stav 2),

5) ne omogući inspekcijski nadzor nad gasnim postrojenjima, instalacijama i uređajima (član 127).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana novčanom kaznom od 300 KM do 900 KM kazniće se i fizičko lice.

GLAVA XV
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok važenja dozvola

Član 136

Dozvole za obavljanje djelatnosti iz sektora gasa izdate prije stupanja na snagu ovog zakona važiće do isteka roka na koji su izdate.

Certifikacija energetskog subjekta

Član 137

(1) Energetski subjekt dužan je da uskladi svoju organizaciju i rad u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima dozvolu za obavljanje djelatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom prirodnog gasa dužan je da uskladi svoje poslovanje sa čl. 44. i 46. ovog zakona u roku od pet godina od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(3) Energetski subjekt koji je organizovan kao vertikalno integrisani subjekt na dan stupanja na snagu ovog zakona može prestati da obavlja pojedine djelatnosti s ciljem ispunjavanja uslova za razdvajanje djelatnosti.

Prelazni period za izbor snabdjevača sa obavezom javne usluge

Član 137a

(1) Snabdijevanje sa obavezom javne usluge do izbora snabdjevača sa obavezom javne usluge, u skladu sa odredbama ovog zakona,

obavljaće privredna društva "Sarajevogas" a.d. Istočno Sarajevo i "Zvornik-stan" a.d. Zvornik na teritorijama na kojima vrše snabdijevanje prirodnim gasom.

(2) Vlada će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona imenovati snabdjevača sa obavezom javne usluge i snabdjevača posljednjeg izbora u skladu sa odredbama čl. 97. i 103. ovog zakona.

Rok za pribavljanje dozvole za upravljanje postrojenjem za komprimovani prirodni gas

Član 137b

Energetski subjekt koji obavlja djelatnost upravljanja postrojenjem za komprimovani prirodni gas dužan je da pribavi dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Upravni postupci

Član 138

Upravni postupci koji su pokrenuti pred nadležnim organima do dana stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po odredbama zakona koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka.

Podzakonski akti

Član 139

(1) Vlada će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti:

1) Uredbu o sigurnosti snabdijevanja i isporuci prirodnog gasa (član 120),

2) Odluku o troškovima i visini naknade za polaganje stručnog ispita (član 18. stav 4).

(2) Ministar će u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti:

1) Pravilnik o polaganju stručnog ispita (član 18. stav 2),

2) Pravilnik o tehničkim normativima za gasne kotlovnice (član 88. stav 2),

3) Pravilnik o tehničkim normativima za unutrašnje gasne instalacije (član 88. stav 2),

4) Pravilnik o tehničkim normativima za distributivne gasovode od čeličnih i polietilenskih cijevi (član 88. stav 2),

5) Pravilnik o tehničkim normativima za postrojenja za skladištenje i isporuku tečnog prirodnog gasa (član 88. stav 2),

6) Pravilnik o tehničkim normativima za kućni gasni priključak (član 88. stav 2),

7) Pravilnik o tehničkim normativima za transport prirodnog gasa magistralnim gasovodima i gasovodima za međunarodni transport (član 88. stav 2),

8) Pravilnik o tehničkim normativima za detekciju eksplozivnih gasova i pare (član 88. stav 2),

9) Pravilnik o stanicama za punjenje vozila na prirodni gas (član 88. stav 2),

10) Pravilnik o tehničkim uslovima i normativima za odorizaciju prirodnog gasa (član 88. stav 2).

(3) Regulatorna komisija u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovog zakona donosi podzakonske akte iz ovog zakona.

(4) Do donošenja propisa iz st. 1, 2. i 3. ovog člana primjenjivaće se propisi koji su bili na snazi u vrijeme stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja Zakona

Član 140

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o gasu ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 86/07 i 121/12).

Stupanje na snagu

Član 141

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske".